

POEZIE: Vasile Cucu (10); Aurel Domide (10); George Văidean (17); Camelia Clenci (25); Dumitru Cristănu (28); Nicolae Munteanu (29); Georgiana Daniela Muntean -pagina tinerilor-(35); Marcel Miron (41); Ioan Friciu (41); George Filip (42); Valeria Pastiu (44); Katy Șerban (45); Adriana Chebac (54); Georgeta Popescu (60).

Ioan Gligor Stopița	Editorial: A a gr it-a Kakatuștra..., Bulai	2
Radu Theodoru	„Rapsodia” i lumea în care tr im (3)	3
Mihai Posada	Un dialog cu scriitorul-osta Radu Theodoru	5
Vasile Rusu	Eminescu-C.A.Rosetti	7
Silviu Guga	Cabinet de lectur : Schiț pentru un portret de dasc l	9
Anca Șirghie	Prozatorul Dinu Ș raru la 90 de ani	11
George V ăidean	Din nou iarn	17
Redacția „Rapsodia”	Ioan P rean, adormit în somn adânc, f r respirație	18
Nicolae E. Rot rescu	In memoriam: Ioan P rean	20
Conducerea ULBS	In memoriam P rintele Academician Mircea P curariu	21
Ada Stuparu	Poezia ca drum peste vremelnicie	22
Daniel Ioniț	Cum se scrie po-e-zi-e?	26
Anamaria Coroian	Naționalismul eminescian	30
Valeria Pop	Icoana stelei lui Eminescu	36
tefan Vi an	Cr ița (1)	37
Elena Olaru Miron	La noi acas	39
Dorel Schor	Primul ajutor	44
Liviu Modran	Urs în metropol	46
Mihai Batog Bujeniț	Enigmele de sub t lpile noastre	47
Cornelia Ursu	Itinerar de idei	50
Nicolae Tudor	Br ıla, ora secular	50
L rinczi Francisc-Mihai	Constantin Stancu- Decupaje lirice anizotropice	53
Rodica Nicolae	i ninge...	55
Ioan Vulcan Agnițeanu	170 de ani de când se n tea Mihai Eminescu	56
Dumitru M lin	Ap din clopot	61
Ilarion Bârsan	Patriche	62
Victor Neghin	Interviu cu dr.Maria P n zan-O.Goga, poet al vieții liturgice	64

COPERTE

Foto:

Stefan Trihenea

1 Sibiu - Podul Minciunilor sub c p strul iernii

2 Membrii Cenaclului Radu Theodoru

3-4 15.01.2021 Versuri i coroane de flori sub statuia lui Mihai Eminescu din parcul Subarini al Sibiului

COLEGIUL DE ONOARE:

Radu Theodoru * Anca Șirghie * Dorel Schor * Eugen Deutsch * Silviu Guga * Mihai Posada * George Filip

REDACȚIA REVISTEI „RAPSODIA”

redactor-șef

Ioan Gligor Stopița

redactor-șef adjunct

Mihai Batog-Bujeniț

secretar redacție

Ovidiu Repede

redactori

e-mail

revista.rapsodia@yahoo.com

Tehnoredactare și design: Ovidiu Repede

ISSN 1841-9453

fotograf Ștefan Trihenea

Aurel Domide

Elena Olaru-Miron

Katy Șerban

Ioan Topârceanu

Vasile Cucu

Silviu Crăciunaș

Rodica Nicolae

senior-editor

Nicolae Munteanu

consilieri literari

Anca Șirghie

Mihai Posada

Vasile Rusu

reporter

Victor Neghină

Revista își propune să încurajeze creațiile literare în limba română. Răspunderea pentru articolele publicate revine autorilor. Materialele primite la redacție nu se restituie.

A a gr it-a Kakatustra..., Bulai

Urma ii lui Bul au crescut i au ajuns pe cai mari. Bulaii s-au școlit în țar pe gratis, sau, cei mai mulți, cu banii p rinților, prin orașele și capitalele occidentale sau peste ocean. Asta nu înseamn c nu au devenit monumente de prostie, dar..., „Ai noștri tineri la Paris învaț / La gât cravata cum se leag nodul”... Unul din ei, useristul Stelian Ion, acum Ministrul justiției, cu patalama de handicap obținut cu sprijinul mamuțichii, ca s obțin o garsonier în Constanța, vrea s fie imparțial, împ rțitor de dreptate. Te-ai putea pr p di de răs dac nu ar fi de plâns.

Un alt USSR-ist, Iulian Bulai, pre edintele Comisiei pe probleme de cultur din Parlamentul României, mustind de imbecilitate, de fapt un exponent al noului val intelectualist occidental, neomarxist-sorosist, e de-a dreptul imbecil în religia globaliz rii pe care o vrea impus românilor. Cum s nu te minunezi i s te crucești de „înțelepciunea” acestui n rod care vomit pe lucruri sfinte? Chiar în zi de Cr ciun acesta a ie it spunându-le românilor c Iisus Cristos a fost „*Un copil. S rac i provenit dintr-o familie foarte ciudat . Un tat trecut de prima tinerețe i o mam adolescent . Ap rut în lume f r ca p rinții lui s fi f cut dragoste. Cu o mam surogat i un tat care accept paternitatea f r s fi contribuit la ea. Refuzat de comunitate. N scut f r ca p rinții s fi fost c s toriți, doar logodiți. Na terea lui arat extraordinarul dar i limitele societ ții în care a ap rut*”. Deci Maica Domnului este, dup acest scuipat, o mam surogat! i se pretinde c e cre tin romano-catolic... Dar această maimuț neînduhovnicit , chiar în ziua de Pa ti, cea mai mare s rb toare cre tin , ÎNVIEREA DOMNULUI, a avut tupeul i neobr zarea s spun c Învierea Mântuitorului a fost „întâmplarea de la Ierusalim de acum dou mii de ani? Radu C lin Cristea a scris i el despre acest execrabil individ, pre edintele Comisiei pentru Cultur în Parlamentul României, dar i despre cloaca ce a dat pe al turi cu pestilențialitatea lor:

„Ceea ce cred pentru c se vede de la o po t este c prin Parlamentul în deplin libertate pâlcuri de vite b loase care împung aerul cu coarnele i bag groaza în babe i copii cu mugetele lor înfrico toare. Nu-mi dau seama prea clar cum i de unde au ap rut aceste clici b g toare în sperieți pentru cei mai slabi de înger. Unii mor de dragul lor, socotind aceste triburi de țopârlani drept vestitorii noii societ ți reformate prin anarhie dezln ățuit și violențe de toate felurile. Alții, între care m num r i eu, v d în diavolimea mocofan ce mi un prin mediul politic românesc sursa cea mai abundent de amenințare pentru viitorul imediat al democrației”.

A a c , dac a v zut c cei din jurul lui, de la pre edinte la ultimul penelist sau userist, nu l-au pleznit peste t rt cuța imbecil , zilele trecute, chiar de Ziua Culturii Române – 15 ianuarie, ziua nașterii Poetului Național Mihai Eminescu, a ieșit cu noi declarații incendiare. Deci „Așa gr it-a KaKatustra”, Iulian Bulai, dirigitor în cultura român :

„Dac Eminescu ar fi tr it ast zi - *ar fi semnat pentru f r penali în funcții publice; ar fi eliminat pensiile speciale; ar fi desființat inspectoratele școlare, pe care le știa bine; ar fi vrut s construim mai repede autostrada A8, pentru a ajunge mai repede de la Ia i la Viena; ar fi reformat radical TVR, SRR i CNA. La mulți ani, Mihai!*”, a scris Iulian Bulai pe pagina sa de facebook.

Un scuipat se crede geniu i se trage de ireturi cu cea mai rafinat gândire a unui popor, spunându-i genialului Mihai Eminescu, ca i cum i-ar spune lui Mihai Cr c nату din Groapa lui Ouatu: „La mulți ani Mihai!”. i asta dup 132 de ani de când Luceaf rul poeziei române ti ne vegheaz de sus, din corola stelelor nemuritoare.

Mihai, nu-i altcineva decât **domnul Eminescu**, cum îl numea marele poet basarabean Grigore Vieru i nu o sec tur ca tine! Am mai v zut la mulți această atitudine, mai ales cei ce m nânc pe pâine libertate occidental cu unsoare antiromâneasc , considerând românii un popor

---

---

f r r d cini, dacii fiind niște hoți de cai, voievozii și domnitorii români niște dobitoci puși de Înalta Poartă sau de regii Europei. Suntem un popor tarat după Patapievici, iar „Eminescu nu ne mai poate apărea decât exasperat de învechit” și „Eminescu joacă rolul cadavrului din debara”. Ce poți să mai zici după asemenea elucubrații? Bravo popor român! Mergeți și alegeți pe cei ce vă reprezintă! V-ați fript odată, acum, cu *Bul -ai* tot timpul patru ani să reflectezi!

Cred că Mihai Eminescu dacă ar fi auzit sau citit asemenea bazaconii ar fi replicat cu ceva pe măsura genialității sale, prin care toată leahta de imbecili ar fi fost spulberată definitiv. Sau ar fi zâmbit ironic și cu durere, suspinând: „Trăind în cercul vostru strămt / Norocul vă petrece / Ci eu, în lumea mea, mă simt / Nemuritor și rece”.

Radu Theodoru

RAPSODIA I LUMEA ÎN CARE TRĂIM (3) DESPRE CIPURI, DICTATURA BIOMETRICĂ, GUVERNARE ȘI OPINIA PUBLICĂ

O rememorare.

În numerele anterioare ale revistei, am definit cyberspațiul ca fiind spațiul cibernetic planetar, rezultat din explozia tehnologiilor informatice, tinzând să transforme universul social într-un univers digital în care formatorul de opinie este TELEVIZORUL, culturmăscul este INTERNETUL, iar CALCULATORUL este deopotrivă un amplificator al minții sau un instrument de secularizat personalitatea umană, translatând-o în virtual.

Acestei triade informatice manipulat economic, socio-cultural, spiritual și politic în scopul de a dirija persoana conform intereselor stăpânilor societății de consum, a partidelor politice, a guvernului supra-național globalizat, i se adaugă CIPUL microelectronic, principalul informator, cenzor și terorist al vieții private.

Pe scurt despre CIPURI.

Cyberspațiul însumează cipurile de poziționare globală –GPS- browserele de internet, alt spion al vieții private, RFID-ul care urmărește cardurile de credit și nu numai de credit; microcipurile RFID implantabile care poziționează persoana în fiecare clipă a vieții. Astfel, în cyberspațiu se monitorizează conversațiile în public sau privat, se face recunoașterea irisului și a ADN-ului pentru baza de date a serviciilor speciale, iar cipurile RFID pasive, semipasive sau active implantate în cumpărăturile din marile magazine furnizează date intime ale vieții noastre cotidiene.

Dictatura biometrică înlocuiește înfinit mai nuanțat, mai sever, mai necrutător dictaturile și totalitarismele cunoscute de europeni în secolul XX. Pregătirea dictaturii biometrice o face focul armelor atipice din cyberspațiu concentrat 24 de ore din 24 asupra întregii OM spre a-l reduce la starea de individ calat pe consumism, sex și subcultura de tip Coca-Cola, amputat de spirit critic, libertatea de opinie, voință și manipulabil. Pe acest fond de pregătire psiho-social cotidian se infiltrează într-o abilă succesiune temporală vectorii administrativi care pun premisele dictaturii biometrice.

Actele de identitate emise de regimul administrativ-totalitar antedecembrist, departe de a fi comunist, nu erau incompatibile nici cu conceptul tradițional românesc asupra OMULUI ca persoană, nici cu viziunea ortodoxiei românești asupra aceluiași subiect, respectându-i datele care-i determinau unicitatea. Își nominalizau prinții, locul și data nașterii, numele și prenumele, starea civilă, naționalitatea, adresa, excluzând doar confesiunea, statul practicând oficial un ateism tolerant față de credințele religioase și bisericile lor.

Actele de identitate emise de regimul postdecembrist autointitulat democrat, au suferit o primă inserție globalizantă discretă pe drumul instituționalizării guvernării totalitare electronice: înscrierea codului numeric personal. Precedentul îndosarierii persoanei ca număr. Depozitat de toate atributele care-o fac unică. Inconfundabilă. Dacă adăugăm cardul cetățeanului – mijloc de control al vieții private – și restul actelor conținând date biometrice și, de regulă, cipuri RFID, de la permisul de conducere auto la semnătura electronică și pașapoartele BIOMETRICE, avem un tablou al transparentizării pentru puterea a întregii noastre vieți publice

---

---

i private. *Via înscris în bazele de date puse la dispoziția structurilor supra-naționale, globalizante.*

DESPRE-guvernarea și opinia publică. Manevra a gestionarilor globalizării negative. Introducerea actelor de identitate biometrice a stârnit un val de proteste în lumea occidentală, silind Uniunea Europeană să adopte o poziție rezervată. Mai mult. Marea Britanie a anulat în 2011 programul **Big Brother**, fiind prea costisitor și încălcând flagrant libertățile civile. În schimb, p-guboasele și serviciile guvernelor ale României, pre-edețele ei, Traian Băsescu, dând dovadă de un oportunism jalnic. Fără să fi silit de o lege europeană, au impus dictatura electronică de tip Matrix, așa cum stahanovistul în materie de slugărie, balerul de filme guvernamentale, fie Hotărârile de guvern, fie Ordonanțele de urgență, Emil Boc – primul ministru de jalnică amintire - s-a făcut complice la etnocid, impunând, la presiunea megatrusturilor alimentare, criminalul **Codex Alimentarium** - spre venica lui rușine.

Selectez din gama de proteste ale societății civile, unele difuze, altele confuze, fără susținerea maselor intoxicate și manipulate, dezinformate, lucrurile de poziție clare și la obiect ale Bisericii Ortodoxe Române și ale Asociației Naționale a Cadrelor Militare în Rezervă și în Retragere, ca reprezentând opinia autorizată a unor segmente sociale importante ale poporului român: credincioșii ortodocși majoritari și militarii de carieră, prin definiție, lege și jurământ, apărătorii României, ai românității și ai libertății și ai poporului ei.

2009, 25 februarie. Sfântul Sinod adoptă în unanimitate Hotărârea nr. 638/2009 în legătură cu problema noilor pașapoarte electronice, care includ date biometrice. Hotărârea este urmarea schimbului de scrisori dintre patriarhul Daniel și Ministerul Administrației și Internelor – Direcția Generală a Pașapoartelor pe termen. Aici deschid o paranteză, notând gestul ireverențios (ca să fie urban) al trecutului și insignifiantului ministru de slujbă pasager, în ianuarie 2009, un anonim, Liviu Dragnea, căruia patriarhul i-a adresat scrisoarea la care răspunde directorul general al direcției de pașapoarte. Se închide paranteza. Citez punctul 3 al scrisorii Patriarhului:... „În momentul de față, Biserica Ortodoxă Română este preocupată în cea mai mare măsură stocarea informațiilor despre persoane prin intermediul pașapoartelor biometrice aduce atingere libertății și demnității persoanei, vieții intime, familiale și private. Această îngrijorare se datorează și lipsei de transparență din partea instituțiilor statului român, cu privire la datele stocate și absența unei dezbateri publice, prealabile introducerii acestui nou tip de pașaport.”

Comentariu 1, motivat de pasajul referitor la lipsa de transparență a instituțiilor statului român, a absenței dezbaterilor publice atunci când guvernele impun hotărârile care afectează țara, poporul și istoria lor pe termen mediu și lung. Sunt notorii și dezastruoase hotărârile cu bătăie istoric luate de perisabili președinți, post-decembriști și guvernele lor, fără consultarea națiunii, procentul unei minorități oloage obținut la alegeri, pe ici pe colo cu fraudele de rigoare, neautorizându-se să se schilodească. Să zicem, Iliescu, marșând pe inexistentul holocaust; nefericitul și nălul Constantinescu și cedările teritoriale față de Ucraina, nefiind acele înuturi istorice românești date lui de zestre de către părinți; Traian Băsescu și holocaustul cultural, prin desființarea celor 2000 de coli active în antedecembriadă; genocidul prin anularea sistemului sanitar, genocid amplificat prin impunerea aceluiași **Codex Alimentarium** de maximă toxicitate. La care se adaugă depopularea țării prin liberalizarea avortului și emigrația masivă datorată colapsului economic planificat; exportul masiv de tineri supradotați și, recent, *instituționalizarea premizelor transformării României într-un lagăr al dictaturii electronice.*

Comentariu 2, generat de viziunea militară asupra introducerii actelor de identitate biometrice fără consultarea opiniei publice, cu o dexteritate suspectă, buchisită de mulți consilieri străini plătiți regal de la bugetul muribund al țării. Guvernării post-decembriști au făcut jocul stăpânilor de aiurea, cu iudeal de mâna, derutând abil bătăie garea de seamă a societății civile și a maselor, folosind cyberspațiul, în esență televizorul, spre a lansa pe piața mediatică o gamă diversificată de diversiuni, intoxicații și dezinformări. Tirurile și imaginile stresante, gongorizarea accidentelor banale, a crimelor și delapidărilor, lansarea zvonurilor alarmante: nu mai sunt bani pentru salariile bugetarilor și pentru pensii, pseudoeconomii realizate prin furtul din pensii,

---

---

a în area unor categorii sociale împotriva altora, prin manipularea presei subordonate, încheag doar stratul de jos al perdelei de fum lansat de aparatul de la Sibiu pentru a manipula acoperit Hot rările de guvern și Ordonanțele de urgență impuse de supraguvernul globalizant.

RAPSODIA, revistă de identitate culturală, nu poate rămâne indiferentă la procesul de anulare a identității personale și naționale, pus în lucrare prin introducerea actelor biometrice de identitate.

RAPSODIA, revistă de identitate culturală, militează implicit pentru identitatea persoanei, pentru ridicarea acesteia la nivelul de personalitate, liber și dezvoltate abilitățile, vocațiile și aspirațiile, și împerecherea intimității vieții private și frimixtiunii externe și fridirijism consumist.

Despre guvernare și opinia publică, în numele viitor.

Mihai Barbu (Mihai Posada)

Un dialog cu scriitorul-osta Radu Theodoru, întors la Sibiu după 50 de ani (articol din Rapsodia 2007)

Prezent la Sibiu cu prilejul unei duble aniversări: (împlinirea a 52 de ani de la apariția romanului său de debut, intitulat „**Brazdă și palo**” - pe vremea când scriitorul locuia la Sibiu - și sărbătorirea vârstei de 82 de ani de viață), scriitorul Radu Theodoru este (astăzi) comandor de aviație (r.) și autorul câtorva zeci de volume de proză. La ceas comemorativ de ianuarie, autorul a omagiat, la coala „Mihai Eminescu”, figura Luceafărului românilor, în fața elevilor și a profesorilor prezenți. Radu Theodoru și-a lansat volumul: „**A fost sau nu Holocaust?**” Domnia sa este și semnatarul unui „*Semnal*” în interiorul cărții apărute recent la Editura Samizdat, purtând numele lui Nae Ionescu și intitulată: „**Chestiunea evreiască și răspunsul unui ortodox din anii '30**”. Sunt câteva motive pentru care i-am solicitat scriitorului Radu Theodoru interviul prezent.

- **Stimate domnule Radu Theodoru, sunteți un scriitor reputat și un publicist român. Ce ne puteți spune despre debutul Sibiian din 1954?!**

- Trecut în rezervă pe motive politice de esență proletcultist-kominternista (eram comandantul Companiei a 2-a elevi-ofițeri în coala de Ofițeri tehnici de aviație - un roman cuprins în volumul „**O viață fără fard**”), cum cochetasem din liceu cu literatura, cunoscând Cenaclul „Orizonturi Noi”, condus de regretatul Mircea Avram, cum se simțea acut nevoia unei replici la politica de sovietizare, am dat-o recurgând la mijloacele romanului istoric pe care l-am înțeles ca un roman sumbru. Sibiul, pe lângă scriitorii consacrați, ca Paul Constant, pitorescul Moș Paul; beneficia de intelectuali de mână întâia, ca Radu Stanca, și de o mână de tineri deosebit de talentați: Natalia Pătru, mai târziu Natalia Potolea, Vasile Rusu, Paul Goma, pe atunci elevi în ultimele clase de liceu. Biblioteca ASTRA, muzeul Brukenthal, Arhivele Statului, anticariatele, orașul vechi, elimbergul, au intrat într-un fel de osmoz creatoare de disponibilități. Cu tot regimul restrictiv, autoritățile politice și administrative mi-au dat un concurs prețios, înzestrându-mă și cu o „umbră” care, spre norocul meu, anticipa deschiderea din deceniul 7. Ce s-au spus de doamnele bibliotecare de la ASTRA, care mi-au dat să studiez și să fi ezacască și din fondul documentar?! Ce s-au spus de bravul muncitor Nicolae Mihai, numit director al unei coli profesionale, care mă-a ocrotit bună-bucată de vreme? Sunt ceea ce sunt, în bună măsură, datorită Sibiului. Căruia, iată, după 52 de ani de la debut, îi aduc omagiul și recunoștința mea.

- **Care este părerea dumneavoastră despre comparația operat de unii comentatori de azi ai faptului istoric românesc, între „național-comunism”-ul de până la 1989 și „extrem-naționalismul” interbelic, care, în opinia aceluia, sunt aproape identice?**

- O aberație merită spele creierelor și opereze diversiuni. Epoca 1945 - 1989 se împarte net în două perioade:

---

a) perioada dictaturii antina ionale a agen ilor kominterni ti, sprijini i de armata de ocupa ie sovietic i

b) perioada postkominternist de refacere a na ionalului pe toat aria economicului, socialului, culturii, spiritualului. Am am nun it i analizat epoca în cele patru edi ii succesive din „**România ca o prad**“ i în cele dou edi ii din „**Învierea lui Iuda**“, a doua edi ie ap rut în zilele trecute când m aflam la Sibiu. Zisul (în mod fals) „na ional-comunism” nu are nici un termen de compara ie cu un ipotetic „extrem-na ionalism“ interbelic, orânduirile economico-sociale i politice fiind diferite. Ca i ideologiile. Ca i rela iile interstatale. Diversiunea este creat spre a induce opiniei publice un sentiment de culpabilitate, care s-o dezarmeze fa de ofensiva mediatic menit s încrimineze poporul român i, fiind f r replic , s oficializeze pe plan intern i extern statutul de popor culpabil, bun s - i isp easc gre elile, pl tind...

- Ce leg tur putem sesiza între tratatele de pace de dup Primul i Al Doilea R zoi Mondial, con inutul Constitu iilor adoptate de Parlamentul României consecvente acestor tratate i „chestiunea evreiasc “?

- Tratatele de pace încheiate dup Primul i Al Doilea r zoi mondial nu pot fi judecate i apreciate decât separat, în raport de epoca istoric respectiv , de interesele înving torilor i de prezen a în peisajul european a unor state na ionale noi, precum i a statului cobai, Uniunea Sovietic . „Chestiunea evreiasc “ este o chestiune inventat , cu scopuri economico-politice exacte, fiin eaz oficial la noi din 1878 - Tratatul de la Berlin, când Marile Puteri i mai ales „Cancelarul de fier“, Bismarck, ne-au impus încet enirea în mas a imigran ilor evrei din Gali ia, Podolia i U-Craina, r spunsul guvernului Br tianu fiind revizuirea articolului 7 din Constitu ie.

Dup Primul r zoi mondial, acelea i Mari Puteri servile capitalului suprastatal ne-au impus, f r a fi nevoie, un statut al minorit ilor, statut acordat tacit de toleran a româneasc cu mult înainte de Conferin a de pace. Dup Al Doilea R zoi Mondial, nu poate fi vorba de o Constitu ie româneasc izvorât din realit ile noastre pe timpul ocupa iei militare sovietice i a dictaturii komintemiste. „Chestiunea evreiasc ” nu exist în sine. Doar „pentru sine“. Ea apar ine na ionalit ilor conlocuitoare. i se agit interesat, ca i zisa chestiune secuiasc . Sau maghiar .

- Exist ast zi, pentru români ca popor i ca popula ie i pentru România ca ar i ca na iune, o „chestiune evreiasc “?

- Da.

- A i putea schi a, în câteva fraze, asem n ri i deosebiri între „chestiunea evreiasc “, a a cum o vedea Nae Ionescu i termenii în care o vede i dumneavoastr sau alte personalit i care vorbesc despre ea?

- Nae Ionescu vedea zisa „chestiune evreiasc “ sub specia filozofic a realismului organic, ridicând la valoarea generaliz rii filozofice teza a a-zisului „popor ales“. Dup mine, tez de cel mai pur rasism. Eu o v d sub specia politico-economic i pericolul ce ar decurge de aici, dac s-ar capitula în fa a presiunilor enorme i s-ar accepta s se pl teasc 71 de miliarde de dolari, în bani sau cum se cere, în p mânt. Nae Ionescu era un filozof. Eu sunt un scriitor de roman social-istoric, care gânde te i în termeni militari.

- A i lansat la Sibiu cartea dumneavoastr despre holocaustul din România. V rug m s ne spune i ce pozi ie ave i fa cu sanc ionarea prin lege a delictului de opinie în România contemporan , conform Articolului 6 al Ordonan ei de Urgen a Guvernului, nr. 31/2002, de la ale c rei prevederi fac excep ie comunic rile tiin ifice, într-o democra ie preocupat de instaurarea i consolidarea prin lege a drepturilor omului, între care dreptul la opinie i exprimare liber - sunt/ar trebui s fie cele dintâi, dup dreptul de a exista?

- Ne-am întors în epoca celei mai crâncene dictaturi, care anuleaz printr-o ordonan de Urgen dreptul la opinie i la libera ei exprimare. Când se recurge la baionet i pu c rie pentru a impune un punct de vedere, acel punct de vedere este din start suspect. Ordonan a 31/2002 este o copie mai larg , mai civilizat , mai responsabil fa de adev rul istoric, a legii franceze „Fabius“, alias „Gaissois“, din 14 iulie 1990. Dac tot vorbim de istorie alternativ , dup ce parcurge i opurile cumva oficiale, lua i ca lectur alternativ c r ile mele document, mai sus citate i, mai ales, **A fost sau nu Holocaust?**, de la care a pornit aceast discu ie interesant .

EMINESCU – C. A. ROSETTI COMUNISMUL

motto:

„*fără interes individual nu există: furt, omor, gelozie, ură, vorbire de rău*” (Mihai Eminescu)

Dacă Eminescu este, încă, considerat **naționalist** – deși toate textele sale dovedesc **nemulțumirea** vederilor politice – adversarul său din politică și gazetărie, C. A. Rosetti, rămâne un lider de stânga, adică un „rău” al vremii sale, până la incandescența revoluționară, nimicitoare de „orânduire nedreaptă” – internaționalist-comunist – azi **comunitar** – respectiv o **globalizare**, care **înseriază oamenii** ca pe obiecte sau animale necuvântătoare. Constatăm cu indignare, că am fugit de Dracu și am dat de Măsa!...

Operând această demarcație, scutim cititorul de oboseala descălcării și elor politice din jurul celor doi adversari de neîmpăcat, nici după moarte, întrucât urmașii lui C. A. Rosetti au creat în România haosul economic și social în care ne zbatem ca pe țiii **zvârliți pe nisip**...

Considerându-se, întâi de toate, „român și nimic altceva”, – Poetul cu rădăcini în glia străbunilor și, **trăitorii în preajma Blajului** – nu poate accepta „făreala” în niciun sector de activitate umană. Ca om politic, social și cultural este produsul educației printrite, a dascălului său de suflet românesc – om de catedră: Aron Pumnul și al colii universitare vieneze și germane. Lucid și profund realist – a eză la baza societății românești a epocii sale și a progresului general – munca – contrapunând educația și instruirea germană, de care s-au bucurat o pleiadă de personalități celebre ale culturii și țării românești – celei franceze – frivole și superficiale, fardosite și niciodată până la urmă – de unde ne veneau tinerii cu învârtur cumșii și lege cravată și cumșii și frizeze podoaba.

Conștient responsabil social și politic, ne amintește nouă, peste vreme și generații tuturor epocilor istorice: „*E un principiu conservator pe care voiți să-l amintim tinerilor români: fără muncă și merit adevărat – nu există înaintare adevărată*” (progres, V. R.) G. C. Ionescu, Opera lui Mihai Eminescu, vol. II, București, p. 26.

Stăruind pe idei, ne spune și nouă, celor de azi: „*O societate ca a noastră, care nu se întemeiază pe muncă – este o societate coruptă*” (s.n.)

Influența gândirii indiene în elepte se vede și în concepția sa politico-socială, vizând **armonia socială** – neadmițând „revoluția” ca factor de progres economic – social, depinde **înfierbințea politică demolatoare** de la 20 de ani, vizibil **teribil**, în poemul respins azi de programa colară: „Împărat și proletar” și, **evoluția naturală**, fără **sărituri**, aproape de tiparul biologic darwinian. Fără prăpstii de harababur social și economic, cu rădăcini în **harababura politică** și sufletească, nemaipomenind de **creierul năroade**.

„Non datur saltus in natura”! – devine pentru Poet deviză politică: „Cine-și închipuie că poate progresa prin **sărituri** – nu face decât sădea înapoi”... (ca racul) prorocind teza lui Lenin din revoluția bolșevică: „Un pas înainte – doi pași înapoi...”

Această poziție ideologică, de mare valoare în teorie și practica socială ne convinge că „ultimul poet romantic european” nu este un „stâlp de cafea”, dar nici „un tradiționalist” nostalgic și murginit, ci, riscând o contradicție în termeni, este „un **progresist conservator**”, adică, să ne construim **prezentul și viitorul**, pe ce a fost mai bun în trecut. Poetul credea cu tărie în deviza „Historia magister vitae!” – Istoria ca învățur pentru viață – vorbe pe care le trăia, nu le vântura la întâlniri electorale... Concret ar fi vorba de etapele dintre 1840-1848 și, în cazul nostru, de la 1945-1965 și 1989-2011.

*

Sigur că interesele supraegocentriste ale „mogulilor” din economia românească prezent pot crea prăpstii sociale catastrofale – ceea ce și fac! Dar, **rolul politic al statului român actual** în această constatare: să prevină dezordinea **economică** cu consecințe grave și dureroase în viața socială, **cultivând responsabil**

armonizarea intereselor, nu ascu irea contradiciei dintre **interesele mulțimi** care a fost **obligat politic** să **construiască socialismul**, pe care, „**mogulii**” de azi l-au demolat profitând de sângele martirilor din 1989 – i-i **pedepesc** nemilos pe cei care l-au construit **fratru voia lor**, **ținându-le dreptul la viață**.

Eminescu – maturizat politic – este contra „anarhiei” și a „internaționalismului-cosmopolit”, considerând că „o serioasă tulburare socială amenință Europa” vremii sale. Prevedea că „socialismul” va evolua în „comunism”, iar acesta... în „anarhism”, ceea ce s-a întâmplat și se întâmplă...

Morții nu mai pot umbla, dar de vorbit – vorbesc!...

Împotriva unui „materialism brutal”, cum a fost cel din Rusia și România – în special. Eminescu acceptă că, în cazul Regatului Român, „războiul român este singurul **produs real**”, pe seama muncii sale hrănindu-se „toți **paraziții liberali** impunând statului **netrebnicia lor intelectuală și morală**”. Pentru acest motiv dureros de real, poetul a devenit „socialist”, ba mai mult, „comunist” și „nihilist”... (Opere, Vol. X, p. 139). Tot în această idee consideră socialismul, totuși, „o gravă epidemie socială”... la care adăugăm și opinia sa amară, că: „Partidul cel mai numeros din țară, **roșii** (liberali de stânga) reunește în sânul său: mult **incapacitate, perversitate morală, lăcomie** de avere publică și **invidie** pentru tot ce răsară cu un cap peste masă, peste cei ce nu gândesc și nu au nimic”

*

În elegem că nu avea încotro, trebuia să aleagă între două rele, de aceea, nefiind încă prezent „socialismul” – cu monstruoșitățile sale – totuși l-a ales teoretic ca o cale posibilă de a ajunge la **binele social**, de care ne-am bucurat „pe scurtă vreme” – vreme de aproape 50 de ani! Cine mai poate te?!

*

Meditația îndelungă pe această temă îl duce la o concluzie lucidă, valabilă și azi: „Nu cu utopii (vise politice și sociale de artă, V.R.) comuniste (de la Comuna din Paris – 1870 V.R.) se va putea ridica acest popor”... Îndrăznește să conteste cineva părerea după experiențele politico-economico-sociale prin care a trecut România în secolul al XX-lea (1944-1989) și până azi?!

„Muncă – **nu comunism**, iată mijlocul prin care se va ridica poporul nostru.”

și totuși, la baza **socialismului românesc** a stat „munca” și încă ce muncă! neegalată la nivel de masă și dezvoltarea economică, de nicio altă epocă istorică a neamului nostru.

Sesizează esența problematicei sociale a timpului său – o realitate între 1945- 1989: „Socialismul având ca temă mizeria claselor de jos și exploatarea lor (...) se înțelege că trebuie să cercetăm rădăcina bazei societății actuale (1881) **proprietatea moștenită**” (Opere, vol. XII, p. 212).

Am văzut cu ochii noștri ce a însemnat „dărâmarea” proprietății moștenite ori „înșurubirea”...

Ce a urmat – **vedem...**

CU OCAZIA ZILEI DE NAȘTERE, LA CEI 97 DE ANI ÎMPLINIȚI LA DATA DE 17 IANUARIE 2021, URĂMĂRIȚORULUI RADU THEODORU „LA MULȚI ANI!” ODATĂ CU GRATITUDINEA ADÂNC RESPECTUOASĂ PE CARE O ÎMPĂRTĂȘIM, NOI, MEMBRII CENACLULUI LITERAR „RADU THEODORU” DIN SIBIU.

PREȘEDINTELE CENACLULUI, AUREL DOMIDE - ȘANȚANU

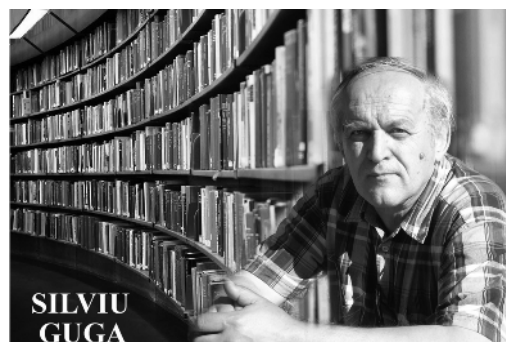

CABINET DE LECTURĂ

Schiț pentru un portret de dascăl

George Manolache a ajuns septuagenar! Pentru mine el este omul cu o vocație a prieteniei ne tirbit de nimeni și de nimic, nici chiar de trecerea timpului. De multe ori am vrut să-i scriu. Odată chiar i-am început o scrisoare pe care am lăsat-o neîncheiat pentru că mi se pare prea oportun. Adică nu-i scriu eu când, amintindu-mi de întâlnirile noastre, de discuțiile - adesea într-un limbaj al lui Moș Nicifor Coțcariul care totdeauna m-a binedispunea - de senin tatea invincibilă și de altruismul său, mă apuca un fel de nostalgie ce se manifesta ciudat și mi provoca dorul de el, dar îi scriu când trebuie să fac o recenzie unei cărți prefăcută de el! Am început să-i scriu că, prin cineație ce mijloace telepatice, a ajuns să-mi cunoască gândurile despre poetul respectiv și le scrie în prefața volumului și eu acum nu pot să fac decât să-l plagiez sau să găsesc altceva care, de fapt, îi argumentează ideile lui critice. Îmi lăudam intuițiile. El însuși poet de veritabile carate (ascuns sub pseudonimul George Vrânceanu) se pricepea la „descifrarea” și aprecierea poeziei confrăților. Nu am uitat cu câtă acuitate și competență a analizat, într-o discuție cu mine, poezia lui Petre Got, cumnatul lui, dar nu trebuie să fi scris un rând despre el ca să nu fie suspectat de subiectivism. Mai în glumă, mai în serios, îi spuneam să se lase de studiile docte despre modernism și postmodernism sau despre localismul creator și să nu mai facă studii monografice despre junimiți de care n-a mai auzit nimeni – făceam aluzie la Anton Naum – mai bine să se apuce serios de critică literară curentă. Să strâng apoi toate cronicile și să fac o istorie a literaturii române.

Lui George Manolache însă nu poți să-i scrii oricum. În discuțiile cu el reușeam să-ți țin ăsonul, chiar dacă nu reușeam să am umorul lui rafinat. Un umor interceptabil doar în momentele când erai atent la tonul și registrul semiotic folosite în comunicare și nu toți își dădeau seama de modul mistic al lui George Manolache prin care împerechea gluma cu vorba serioasă. În scris exprimarea mea era departe de a reuși să îmbine umorul cu observația lucidă. Am renunțat să-i scriu și când, ajuns la Mediaș - unde am participat la o ceremonie religioasă cu familia sa - l-am surprins pe George evlavios, iar pioșenia lui mă emoționa.

Mă emoționa adesea convingerea cu care pleda pentru o reformă adevărată, eficientă a sistemului de învățământ, când am fost împreună în Comisia Națională de Limbă și Literatură Română, dar, mai ales, mă emoționa felul în care știa să se apropie, ca dascăl, de elevii și îi mai târziu de studenții săi. Ce scria Ion Mureșan, unul dintre marii poeți contemporani, despre dascăli și se potrivește perfect lui George Manolache: Galeria cu portrete de dascăli este foarte bogată în literatură. „Dascăli blânzi ori aspri, dascăli îngduitori sau exigenți, bogați ori săraci, de la sătări sau de la oraș, bărbieri sau femei, tineri sau bătrâni, multiplicați veacuri la rând în mii și mii de imagini, au partea lor de nemurire în literaturile lumii. Și în memoria copiilor. Căci memoria copiilor este singura care poate atribui cuiva o „nemurire concretă”. Sunt siguri că George Manolache este bine fixat în memoria elevilor și a studenților săi.

Nici din memoria mea nu se poate desprinde imaginea acestui prețuit dascăl și pentru că suntem într-un „cabinet de lectură”, se impune să amintesc principalele cărți pe care le-a publicat George/ Gheorghe Manolache: **Regula lui doi**, **Degradarea lui Proteu** (cartea are la bază teza lui de doctorat despre „Experiențe postmoderne în proza românească a anilor '80”), **Anton Naum sau Zborul liber al unei vesele satire**, **Literatura de grad secund**, **Dramaturgia românească a secolului XX**, **Resurecția localismului creator-O experiență spirituală în Mitteleuropa**

---

provinciilor literare, **Istoria istoriilor literare române ti, Literaturi i culturi locale, Recuperarea unei sincope culturale** (majoritatea ap rute la Editura Universit ții „Lucian Blaga”, din Sibiu). Ca s întregiți acest portret, citiți c rțile lui și v veți convinge de contribuția meritorie care a adus-o istoriei i criticii literare române ti.

Vasile Cucu

Tablou hibernal

În z pada pufoas se t v lesc râsetele
copil riei,
rostogolesc în lume bucuria vieții,
arunc spre cer fulgii albi de speranț .
Arborii plini de nea fac plec ciuni c tre
oameni,
î i împodobesc cu grij coroana,
pe care s-o închine razelor de soare.
Crestele albe se las pictate cu gândul,
tabloul naturii î i a teapt admiratorii
care s dezghețe c r rile p durii.
Privirile reci, r mase-n urma sufletelor
plecate,
viseaz la anotimpul lacrimilor calde,
în care iubirea s topeasc timpul.

Spre Alb

A tept s m ning Albul,
s m transforme într-un bulg re
i s m rostogolesc spre cer.
Voi deveni tot mai mare,
acoperit de praful cosmic al vieții,
dornic s m prefac în comet .
În urma mea s r mân vidul,
prea nep s tor la tr irile mele,
invidios c pot c l tori printre stele.
În fața mea se deschide infinitul,
m cheam spre cap tul lumii,
unde-a vrea s reg sesc c ldura luminii.

Aurel Domide nțanu

DE CE-MI IUBESC EU ȚARA?

De ce-mi iubesc eu țara?
Nu tiu de unde vine iubirea pentru ea,
tiu c -mi iubesc doar plaiul,
Credința, limba, neamul,
Un sentiment de veacuri azi în ființa mea.

Iubirea pentru țar în inim -mi p trunde
Din voievozi se trage, din daci i din romani
Aici îmi sunt str bunii, cu ale lor morminte,
Aici oastea mare, cu sceptrul în ț rani,

Adâncul cer albastru cu stelele-n hotar,
Ce-mi scald țara-n cetini i-n codrii seculari
Îmi sunt iubirea-n vreme, al inimii altar
Cu domnitori, cu neamul în sacrificii mari

Aceast sfânt zestre ce de copil o tiu
M cheam la iubire, ce în glie îngropat

E unica i-mi ține mereu sufletul viu
Ca dragostea de mam , ca dragostea de tat .

De ce-mi iubesc eu țara?
E tot ce am mai sfânt.
O tean i-am fost o viaț , la bune i la greu
Cu prețul vieții mele depus-am jur mânt
S -mi ap r doina, dorul, str bun meleag al
meu.

E dragostea de glie, de tot ce m -nconjoar
Destinul care-mi este iubire, nu povar .

Acesta mi-e r spunsul ce-l dau, nu prima oar :
Curat i drept i sincer, iubesc această țar .

Anca Sîrghie

**PROZATORUL DINU S RARU LA 90 DE ANI
M TI HISTRIONICE ÎN ROMANUL „NIȘTE Ț RANI”
DE DINU S RARU**

O carte a mentalului colectiv într-un moment de cotitură istorică, cum este romanul *Niște ț rani* de Dinu S raru, justifică reținerea de principiu a prozatorului în a da un contur mai puternic personajelor lui, așa cum Duiliu Zamfirescu îi intitulase un roman *T nase Scatiu*, Liviu Rebreanu îl crease pe Ion sau Marin Preda îl z mislise pe inegalabilul său Ilie Moromete. Dimpotrivă, formula de plural *Niște ț rani*, cu articulare nehotărâtă din titlul romanului ce marca debutul autorului în 1974, conduce spre o dramă colectivă, cea a deposedării ț ranilor români de pământurile pe care ei le lucrau printr-o tradiție transmisă de secole din tată în fiu. Atuul autorului derivă, așa cum s-a spus deja, din faptul că Dinu S raru s-a inspirat din viața unor sate ale Olteniei în care a crescut, observând în mod direct cum s-a înfăptuit cooperativizarea agriculturii în România socialistă. În întregul lui, subiectul se plasează în perioada tatonantă care a premers dramatic actului politic propriu-zis.

Evaluările romanului au fost de la bun început diferite, chiar antagonice. Stigmatizat de Virgil Ierunca în emisiunile de la Europa Liberă, în „Antologia romană” din revista „Ethos”, scoasă împreună cu Ioan Cusa, autorul cărții va fi așezat de Vladimir Tismăneanu între „jdanoviști” pe lista neagră a protocroniștilor de manifestare violentă, (Vezi „Raport Final”, volum coordonat de Comisia Prezidențială pentru Analiza Dictaturii Comuniste în România (Editura Humanitas, 2007), la pagina 773, unde poate deruta confuzia termenilor, atât timp cât viziunea scriitorului în acest roman este profund anti-jdanovistă. La polul opus, între prestigioșii recenzenti ai noii apariții editoriale, una aureolată din belug cu premii și transpuneri scenice, universitarul Valeriu Râpeanu, istoric literar consacrat, se referea la *Niște ț rani*, concluzionând:

„Locul romanului său, al cărui titlu a căpatat, cum se întâmplă numai cu cărțile reprezentative ale unei literaturi, valoarea unei efigii, este de pe acum alături de cărțile care jalonează ceea ce numim calea cea mare a unei literaturi.”

Trecem peste o remarcă a lui Constantin Sorescu privind „grija pentru psihologia ț ranească” în acest roman ce „încheie strălucit un ciclu ț rănesc dureros al literaturii române...”, ca să ne oprim la criticul literar Aureliu Goci, care i-a dedicat autorului un întreg studiu monografic. Domnia Sa conchidea:

„De ieri era o carte despre trecut, *Niște ț rani* s-a dovedit, în timp, o carte pentru mai târziu. De la apariția *Moromeșilor*, cu două decenii mai înainte, conștiința criticii nu fusese mai violent contrazisă de o asemenea construcție imprevizibilă, care, în plus, modifică tipologia umanității rurale... *Niște ț rani* s-a dovedit o carte extraordinară și plurivalent semnificativă, în mai multe contexte socio-politice.”

În *Dicționar de Literatură Română Contemporană*, (Editura Albatros, referințe științifice Romul Munteanu și Mircea Zăciu, 1977, p. 496-497) Marian Popa comenta:

„Reluând tema începuturilor cooperativizării agriculturii, romanul *Niște ț rani* (1974) aparține noii etape de examinare a procesului, care privește evenimentele feridilism și schematizare, în toată complexitatea lor gravă. Acțiunea se consumă într-un sat oltenesc. Confruntările dintre tradițiile spirituale și economice milenare și noutățile ideologice și materiale constituie esența conflictuală; tehnica rezistenței sociale prin amânarea dramatică și disimulare teatrală, produce efecte subtil fixate. Remarcabil este romanul prin firescul situațiilor, prin pitorescul nu lipsit de gravitate și mai ales prin umorul ca dimensiune a comportamentului personajelor și ca observație angajantă a autorului.”

În lupta cu extremele, ne salvează totdeauna elucidarea bazată pe reluarea atentă a textului, citit în cheia relației omului cu istoria. Care este noutatea romanului la nivel tipologic? La o nouă lectură a romanului *Niște țărani*, am constatat că procesul de colectivizare a agriculturii în România socialistă se vede în Dinu Săraru un prozator autentic, cu certe intuiții pe linia mefienței țărănilor într-o ideologie care după jumătate de secol s-a dovedit perdant. Prozatorul urmează un traseu eidetic, revigorând o etapă a vieții rurale românești pe baza memoriei sufletului și a conștiinței sale. În același timp, după o elaborare de 12 ani, apăruse vol. II al *Moromeților* lui Marin Preda în 1967, dar la Dinu Săraru perspectiva este alta. Niște Lucean, secundat în carte de Petru cel Scurt, a făcut războiul timp de apte ani, adică de la început până la capăt, „ca tot țărânul”, plan ce lipsește la protagonistul lui Preda, devenit celebru, așa cum în literatura română rurală mai este doar Ion al lui Liviu Rebreanu. Orizontul țărănilor lui Săraru este altul. După atâtea bătălii purtate pe fronturile Europei, pe care însuși prozatorul le-a punctat prea vag, acum, la vreme de pace, se desfășoară altfel de bătălie, respectiv una dusă în planul conștiinței foștilor beligeranți. Ca și pescarul Santiago din proza lui Hemingway *Bătăliile în marea*, țărânul lui Săraru Niște Lucean înfruntă „marea”, una ce ia forma luptei din propria conștiință cu un televizor politic irepresibil. Există în jurul acestui personaj-pivot alte creații de profiluri tipologice, fiecare conștient având o reacție proprie și o altă poveste a înfruntării cu autoritățile socialiste.

Romanul *Niște țărani* debutează cu ridicarea armelor pe care le aveau țărânii satului Cornu Caprei, de pe apa Cernei. Actul acesta inchișitorial imprimă o tensiune apăsătoare, permanentizată în economia narațiunii, circumscrisă preludiului pe care l-a avut în sat procesul colectivizării. În această fază propedeutică, scriitorul înregistrează o presiune morală dusă până la nivel de replici, aparent independente de tema centrală a cărții. Așa este afirmația pe care soția lui Niște i-o dă lui Petru cel Scurt: „*v-ați întors de pe front și n-a fost mai rău ca acum*”.

Aadar, în subtext se induce ideea că ceea ce trăiau țărânii amenințați de spectrul colectivizării rivalizează cu anii frontului. Da, era și acesta de acum „un front”. Prin sat se face percheziția în căutarea armelor nedecarate și țărânii, care sunt dușii cu Gazul la ora, se întorc de la anchetele Securității spre a fi dați în supravegherea Miliției locale. Frica de o primejdie iminentă împunea măsuri de apărare și mintea țărânului s-a dovedit, ca totdeauna, la restrițe, ingenioasă.

Există în romanul *Niște țărani* al lui Dinu Săraru un histrionism ca formă superioară de protejare la asaltul colectivizării agriculturii românești, simțit de stătenii aceluia cătun a ezat la „mama dracului” ca act politic dizolvant ce afecta nu numai tot ce izbutiser să agonisească, ci și speranța lor de viață. Frica să fie inovația lui Dinu Săraru, „măști” pe care s-au deprins să le pună personajele sale uneori, ca în antichitatea egipteană și chineză, o funcție de catharsis eliberator, dar mai adesea, ca cele de teatru elin, pe cea de a trăi o trăire, de-a în buia o revoltă personală, de a simula pe moment o anumită identitate. Mascarea adevăratei trăiri a lui Simion Popescu, declarat fără noimă chiabur și dat exemplul negativ prin toate satele vecine, ia expresie muzicală. El cântă poezii la fiecare nedreptate pe care i-o fac autoritățile. Există în scena discuției conștientilor despre colectivizarea satului un moment când aparenta indiferență a lui Simion, exprimat prin cântarea sa bisericască, este contrazisă de expresia feței, căci el „se înveseli negru”, ceea ce trădează prin construcția oximoronică a naratorului o disperare, altfel bine camuflat. El nu răbufnește nici în episodul confiscării de către Ion Zis Ciclop a unei căruțe vechi din ograda lui. Tactica sa este reversul magistralului război al nervilor dus de către Ilie Moromete cu Jupitul venit după fonciere și decis în mod cu totul nerațional să ducă până la primărie o căruță cu animale de tracțiune. Era o imposibilitate practică pe care Marin Preda a satirizat-o plin de umor. Rezolvarea lui Dinu Săraru este cu totul alta, căci Simon văzând cum i se ia căruța, se precipită venind îndatoritor la Ciclop și cu o biciuță veche, motivând îngăduitor că ar fi bucuros să audă după pocnetul biciului bine cunoscut de el, când căruța lui va fi dusă spre târg de oamenii puterii. Așadar, o combinație iscusită de durere aprigă și de sarcasm, la fel de bine mascate.

Tema-pivot a colectivizării nu este dezbatută public, ci se insinuează aproape numai aluziv în dialogul stătenilor cu reprezentanții autorităților și în discuțiile de la Mat sau, cel mai adesea, în

---

---

gândurile lor. În romanul lui Dinu S raru, cel mai cutez tor proiect de subminare a colectivizării aparține lui N iț , Ridicarea unor temelii de case, începute de el pe toate parcelele deținute de familia sa, are ca rațiune scoaterea lor din suprafețele ce urmau să fie predate cooperativei. Iată o formă disperată de rezistență în lupta anticomunistă, încă una plauzibilă. Baniii împrumutați de la comisarul Muc l u cel B trân echivalau cu o pereche de boi, fapt t inuit de gospodar până la finalul încercărilor lui tatonante. Amplasarea unei case pe terenul lui din Valea cu pietrele, acolo unde urma să fie a ezat sediul viitoarei cooperative agricole din sat, este o formă de subversiune. Așa cum antierul abia deschis atrage atenția tuturor, s teni i autorități, el are rolul jucat în vol. I din „Moromeții” de t ierea salcâmului, chiar dacă acolo simbolul este cu totul altul, cel al pauperizării protagonistului, ca reprezentant al ț ranilor mijlocii. O grimasă a uimirii apare pe chipurile ț ranilor surprinși la lucru de primul secretar pe antierul casei ce urma să fie ridicat exact în locul acela destinat viitorului sediu al cooperativei agricole colective: „*St teau încremeniți în acea hlizeal vesel care între timp se cam stinsese, i N iț v zu chiar cum coboară încet pe obrazul rotund al lui P tru cel Scurt o lumină strânsă, și fața acestuia se întunecă bini or*”(s.n.).

Ultima speranță a vechea legătură dintre N iț și primul secretar ar putea salva satul de colectivizare se spulber în gândul lui P tru, când prietenul lui trage o concluzie cu referire la atitudinea omului politic care se aliniase docil ordinelor primite de sus: „El ar p rea om cumsecade, îns are misiune, r spusese pe gânduri N iț Lucean. Politica lui asta e, mai f cu el o concesie în favoarea aceluia care era primul-secretar. t ia au o politică și se țin de ea...”

Fără echivoc, responsabilitatea politică pe care i-au asumat-o face din acești politicieni o forță irepresibilă. Constatând-o, N iț nu găsește altă supapă de salvare decât să ridice niște temelii de case prin care puteau fi pstrate parcelele lui de pământ Disperare și ingeniozitate practică, dar una care se va dovedi în viitorul imediat cu totul nerealistă.

Aparenta apreciere de care se bucura în sat primarul ascunde o caustică ironie, caci omul puterii „abia tiasă se iscălească, îns nu-l btea nimeni la politică. Atunci când zicea el -Tovar e-, înghetea o adunare întregă”. Melanjul de aparente calități și de defecte este anume construit de autor, ca să treacă de vigilența cenzurii politice. Ca venetic ce avea încrustat pe chip stigmatul înstrâinării dușmănoase față de sat, Craina este portretizat în tușe întunecate: „*sfrijit și negru i ținând mereu la gură batista aia mototolit cu care î i tergea buzele vinete*”(s.n.).

În conflictul central al romanului, primarul satului și funcționarii executanți, corupți prin tradiție, responsabili cu cotele, totdeauna nemiloși, alături de secretarul de partid de la raion, constituie o axă amenințării perpetue, ce pune la încercare toată înțelegerea și răbdarea s tenilor. Meritul prozatorului constă în modul cum le-a dat viață, particularizându-i și asigurându-le credibilitate sub raport tipologic.

Imaginea emblematică, ce cântă în economia romanului o pregnantă sculpturală era cea a familiei Lucean sosind la judecată pentru culpa de a fi ascuns, din propria recoltă, un sac de porumb: „N iț î i f cu loc printre oameni și veni în față, cu caciula de care nu se despărțea nici iarna, nici vara- pusă la subțioară și ținută cu cotul mâinii stângi. În urma lui, fuior, cei ase copii și muierea cu batic negru și plângând înfundat.”

Sub semnul jocului de mări, cuvântul explicativ al pârâtului spulber oricând de vin, de posibilă subversivitate, în condițiile în care scara cea veche fusese scoasă din uz ca din ea să facă arice bieteții, iar cei veniți în control nesocotiseră sfatul gospodarului de a nu se mai urca pe ea. Nu pentru prima dată, pârâtul ajunge în pragul disperării și cere judecătorului ca, atât timp cât el va sta la închisoare, să se ocupe de cei 7 membri ai familiei lui. Prezent la judecată este și omul său de încredere, P tru, c ruia condamnatul îi cere să elibereze câinele, care nu mai are ce pzi într-o gospodărie pustie. Noutatea personajului N iț Lucean, ce reprezintă ț ranul coborând vertiginos spre polul s rciei lucii, este ipostazierea disperării, a defetismului în momente dificile când, neputându-și apăra proprietatea pământului, el regretă că nu a fost omorât în război, ca bieteții lui să pstreze imaginea unui tat-erou. Ingenios este modul narativ al evocării unui asemenea moment-

---

---

cheie în evoluția conflictului, reconstituit de către prozator în visul lui Petru din capitolul al VI-lea, intitulat „Somnul”.

Dinu Sărau creează cu un simț de-a dreptul pictural imagini ca cea a lui Petru meditănd la gura sobei în plină noapte, când fața lui pare plină de sânge, simbolul subtil al disperării sale nemuritoare. Dinu Sărau îl ipostazioază și cu o mască a împietririi, ce aminte de scena din *R scoala* lui Liviu Rebreanu în care Petre-Petre încremenește la modul expresionist: „...Petru răsucește masele cu ochii pe jarul din sobă, și văzându-l *cum stă neclintit*, pierdut în gândurile lui de bărbat și în grijile lui”.(s.n.)

Prozatorul plămădește un portret autentic al psihologiei țărănești în etapa dramatică a trecerii de la proprietatea privată, de tradiție milenară, la cea colectivă, proiectată de partidul unic după modelul sovietic. Personajul monolitic în diversitatea sa, concretizat în nume, care identifică segmente de arbore genealogic, ca Nicu al lui Nae, Veta lui Haralambie, Petre al lui Toma, Simion Popescu, Gheorghe Oțel, Mucilu cel Bătrân, Dumitru lui Dinc etc, concurează cuplul principal format din Niță Lucean și Petru cel Scurt. Acest cuplu a fost cimentat în anii războiului când cei doi consăteni „văzuseră moartea împreună”, iar acum credința lor „își făcuse opacități chiar refractari la evenimentele politice care se succedau cu o viteză amețitoare”. Zvonistica stă la loc de cinste în sat. Atunci când se răspândește vestea că Niță a promis la raion primului secretar, de care îl leagă amintiri din război, căva construi socialismul în satul lui, sătenii se neliniștesc și îi cer explicații. Socru lui îl previne răspicat că poate să intre în colectiv cu păcănturile lui, nu cu ce i-a dat el, căpărinte, soției lui. Subversivitatea lui Dinu Sărau se concretizează prin stilul expresiv și chiar prin limbaj gestual. Se simte că scriitorul a învățat lecția teatralității de la Marin Preda, având inteligența practică de a da cu totul alte semnificații semnelor scenice folosite de el în narațiune.

Tensiunea politică a unei noi realități are ca piloni adversari pe sătenii derutați și pe Craia, veneticul, sosit de la Corabia ca primar în sat. Subalternul său poreclit Ciclop, din cauza unicului ochi cu care mai vedea, sporește și prin deficiență fizică mefiența sătenilor. Când Craia și Ciclop se înființeză la poarta gospodăriei lui Niță pentru colectivizare, nimic nu se petrece cum cerea tradiția ospetăriei, căci Niță nu le iese musafirilor în prag, câinele sfâșie pantalonul lui Ciclop și când, în sfârșit, se regăsesc cu toții în casă, soția nu servește nimic musafirilor nedoriți: „Femeia *continua să stea nemi-cât lângă sobă și parcă era surd, nu se clintea, nici ochii nu i se mișcau, nici nu clipeau.*” (s.n.) Devitalizat, chipul femeii, care dovedește un neașteptat simț scenic, ia rigiditatea unei mări, având ceva din fixismul privirii statuilor egiptene antice. Tocmai această încremenire spune mult, semnifică ceea ce femeia nu putea să exprime prin cuvânt. Georgina strânsese până și scunele pe care stăuseră copiii adineauri în jurul mesei. Așa se face că musafirii au fost așezați pe pat. Când femeia este trimisă în mod țintit să aducă din beci niște țuică spre a dezgheța musafirii sosiți prin nămeți până la ei în satul așezat „la mama dracului”, se încinge un adevărat scandal între soți. Memorabil este modul cum prozatorul conduce altercația lui Niță cu Georgina, care pe neașteptate iese din împietrirea simulată. Replica ei discreditează gazda și pune în cui pofta de băutură a musafirilor nedoriți: ”Unde ai tu țuică în butoi? Se miră ea acum cu un glas din care se înțelege că se pregătește o ceartă adevărată. Și tu crezi că dumnealor sunt ca tine, pe unde apucă, să bea țuică? Păi dumnealor sunt bețâi ca tine?” Dinu Sărau construiește din jocul verbelor un adevărat război al nervilor în care adversarii-soții Lucean și cei doi musafiri - se tatonează, ies la atac, intră în scenă pe neașteptate spre a echilibra raportul de forțe cu o intuiție a actoriei scenice de-a dreptul magistrală. De la expresia fețelor la starea psihologică a beligeranților, care își luau vorba din gură, încercând să se intimideze unii pe alții, totul devine un joc al măștilor care trebuia să acopere adevărul gândurilor și trăirilor lor. Era acolo “o stare de fierbere stăpânită”, gospodarul histrion inventând mereu alte „drăcii”, căci „el se distra mereu improvizând și ascultându-se cum improviză”.

Craia încearcă, la rândul-i, o stratagemă verificată ca imparabilă în relațiile lui cu sătenii. Își vorbește gospodarului „cu glas de edincă” cu care se făcuse cunoscut în sat ca un om al dracului și amenințător.” Decis să joace totul pe o carte, aruncă în joc situația critică în care fusese Niță în toamna trecută, anchetat de Securitate. Altfel spus, primejdia plană și acum asupra lui Niță, dac

---

---

promisiunea făcută atunci la raion nu se îndeplinește încă acum. Jocul marilor continuă. Năiț mimează o supunere absolută, vorbind „cu o falsă smerenie în glas și întinzând mâinile în lături”. Dar nici gestica expansivă, nici cuvintele aprobatoare nu-și ating ținta, așa că primarul devine amenințător, amintindu-i că „noi avem și alte metode, și dumneata îți și n-ai fi cazul.” Deși toată gimnastica pregătitoare, cu jocul din glezne al învâluirilor încercate nu poate să-i fi atins scopul, primarul enunță clar scopul vizitei lui oficiale, având girul primului secretar în față ca ruia să se facă cunoscută în toamnă promisiunea lui Năiț. În scenă apare soția gospodarului. Ea „intervine iute”, deviind discuția despre colectivizarea satului lor, discuție ajunsă într-un punct mort. Răzvrătitul cu un moment înainte, Georgina se sincronizează cu soțul ei mimând supunerea, așa cum obișnuiau femeile satului cu o anumită rațiune practică. Ea mută atenția spre Ion Ciclop, vorbindu-i „cu umilință și când-i plăteli elului, ca ruia când i se spunea „domnule” mai ales de către muieri, se mai muia și mai trecea cu vederea câte ceva de la cote.” Masca umilinței învâluiseră și o poartă femeile satului de munte ca să slăbească vigilența celor care dijmău produsele gospodarilor. Dar primarul nu pare impresionat de stratagama femeii, ci readuce discuția exact în același punct-pivot, colectivizarea, rostul sosirii în Cornul Caprei. Acum, războiul nervilor schimbă brusc fizionomia lui gospodarului. Pe fața lui „se lăsa o umbră vânt”, ca atunci când vine câte-un nor și ia fața soarelui și te trezești din senin pe întuneric”(s.n.). Folosindu-se cu mare abilitate, comparația la care recurge autorul se dovedește a fi sugestivă pentru a fixa starea de spirit a țărânului asaltat de oamenii puterii. Năiț recurge la minciună, încercând să câștige timp spre a schimba raportul de forțe între beligeranți.

Schimbându-și masca, el simte că nu umilința este eficientă, ci contrariul ei. Metamorfozarea se cerea făcută instantaneu, ca și „descoperind în ultimul moment o porțiță prin care să strecoare în mintea celor doi ideea că nici el nu e chiar singur pe lumea asta, îl mai cunoaște și pe el cineva, același cineva de care mai pomenise înainte și care cineva putea fi chiar prim-secretar, cu care simțea că este amenințat subțire de cei doi.” Mutarea bună, ca a unui jucător de şah inspirat, reechilibrează raportul de forțe, acum când minciuna că el, Năiț, ar fi fost tovarăș de arme cu prim-secretarul în război nu putea fi verificată. Chiar dacă discuția se purta pe fundalul general al neîncrederii, totuși pe măsură ce „prinse Năiț un fir de curaj, și glasul său se schimbă, prinse și el putere, se întări”, primarul pierde din violența atacului verbal.

O nouă schimbare histrionică la nivel de limbaj face ca primarul să moaie tonul și să i aleagă cu grijă cuvintele. Față de Ilie Moromete care anihilează pas cu pas pe Jupuițul venit după foncirea, Năiț restabilește echilibrul și este mulțumit să-l vadă pe adversarul lui mai înțelegerător acum când „parcă se făcuse o pace între ei”. Craina încearcă o fraternizare cu țărânul desemnat să fie folosit de partid cu rol de cal troian și elementul comun, care-i putea alina tura, era faptul că ei doi erau „oameni cu minte”, având responsabilitatea de „a pune la cale” ceva. Dar Năiț face imposibil rostirea cuvântului „colectivizare”, de care se temea tot satul, întrucât depozitarea de terenurile de pământ și predarea la cooperativă a vitelor de muncă echivala cu renunțarea la speranță. O asemenea nenorocire nu înțelegea și-o asumea tocmai Năiț, intrând în cooperativă, chiar dacă înțelegea că satul Cornul Caprei era printre ultimele localități rurale rămase în afara noului sistem agricol.

Tot histrionismul la care recursese el era alimentat de „frica să nu fie cumva obligat să dea un răspuns categoric.” Cuvântul „tovarăș”, anume deformat, pare să rămână străin în lumea satului în care cel numit astfel a intrat ca un intrus. Important era de înțeles că ceea ce spusese „tovarășul” prim-secretar rămânea un postulat, aflat deasupra oricărei deliberări. Dar cazul special al familiei cu săsebieți care vor cere peste câțiva ani socoteală tatălui pentru că i-a dat tot pământul la cooperativă scoate din expectativă pe Georgina, care, punându-i o nouă mască, preia toată revolta de adâncime a soțului ei și are curajul să o exprime într-o formă teptată. Cu masca pusă, referindu-se la propriile progeneruri, - „fir-ar ai morții”, cum pare să-i blesteme chiar ea, mama lor, ea îi privește pe cei săsebieți ca pe o viitoare amenințare. De aici și tonul violent în falsitatea sa cu care îi încondeiaz: „- Și toți cer, fir-ar ai morții, se vâră și muierea lui Năiț în vorbă, arși ea de

---

---

această discuție, la care se aștepta, dar pe care nu și-o închipuise totuși atât de apropiat”. Pe terenul astfel pregătit, gospodarul construiește imaginea de spaimă a judecării la care va fi supus, când va da socoteală de sarcina familiei prin cooperativizare: „...tăia te omorâ, că la noi sarcina e mare, și oamenii rîde de nevoie, și ia pune-te dumneata cu ase care pun parul pe tine, că unde e averea lor cine le-a înstrăinat-o?” Dacă pe primar îl face copartăș al raționamentului său, cu Ion Ciclop, bătăuș de femeie și de copil pentru că i-a „bătut pământul la popice”, strategia adoptată era una de anihilare imparabilă. Pentru că legea gospodarului din Cornul Caprei cu prim-secretarul de partid cerea prudență, primarul are răbdarea de a-l asculta punctul de vedere, dar acela îi se va pără aberant, împins departe în timp pe când băieții lui deveniți proprietari vor decide ei ce doresc să facă cu parcelele de pământ de care dispuneau. Concluzia sa este limpede: „zică și eu sînt în anul douăzeci și șase, poate că atunci se mai cuminește lumea și e alt judecat.” Iată o ironie de subtext care discreditează cu totul ideea colectivizării. Autorul acestui moment din capitolul 5 *Valea cu pietrele*, realizat magistral, înregistrează seismografic starea țărânului care, după plecarea musafirilor nepoftiți, se simte încolțit de o mare nenorocire, una fără scăpare. Figura lui Niște este proiectată simbolic într-o ipostază dramatică: rămas pe prispă în plină zi de iarnă geroasă numai în cămașă, cu capul gol „lipit de peretele alb, încât pără, a a cum stă ră stignit ca o pasăre.” (s.n.) Dacă în vol. II al romanului *Moromeții*, sub o ploaie neiertătoare, protagonistul medita asupra destinului istoric al țării, Niște reprezintă o altă ipostază, cea a omului care opune rezistență în fața vîlului politic, care se vede nevoit să suporte „teroarea istoriei”, cum afirmă Mircea Eliade.

La pomana din capitolul cu același titlu al romanului, eveniment pe care Petru cel Scurt îl organizase ca semn al ieșirii lui din sarcină la care fusese condamnat, țărânii adunați aduc vorba despre colectivizarea ce plănăcea o amenințare asupra întregii comunități. Când află că mai mulți consăteni, între care Gheorghe Oțet, Petre al lui Toma, erau gata să se înscrie, Niște se revoltă la ei plin de revoltă, stare pe care autorul o exprimă printr-o expresie fizionomică. La raționamentul practic al lui Gheorghe Oțet „dacă asta e politica, e musai să jucăm și noi”. Replica ia forma unei interogații ce are menirea să-l trezească la realitate pe contraopinentul său: „...și tu tii și joci? *Înfruntă negru la față Niște Lucean*“ (s.n.) Mască revoltei omului „negru la față” este justificată prin eșafodajul rezistenței lui care s-ar prăbuși instantaneu. Raționamentul lui Niște ia forma halucinatorie: „Cu ochii vedea fața de loc din Culmea-Oarbei și vedea cum se topește planul lui de a mai ridica acolo o temelie de casă, și locul se pierdea și parcă îl și vedea pe Geanovă surînd Oarba toată și cureaua lui.” El găsește incomplet raționamentul consătenilor lui, care sperau să scape de dăruire odată cu predarea pământului și vitelor de muncă, dar nu credeau că truda cea multă pentru „omorârea pământului” tot lor le revenea. Abia când se trece la alt subiect, „se lumină dintr-o dată Niște la față.” În literatura română contemporană dedicată acestei teme, niciun alt personaj nu-și face un asemenea plan personal de apărare a pământurilor lui de față vîlul colectivizării ca protagonistul romanului *Niște țărani*. Între consăteni, Niște Lucean pune în discuție cele mai clare contraargumente la acceptarea unora și doar după moartea prietenului său de idei, va scrie și el cererea de intrare în colectiv, dar și atunci o face cu niște condiții care să-i răcorescă sufletul la o asemenea înfrîngere. A adar, un nou pact cu istoria.

Din arsenalul de instrumente pe care prozatorul le-a folosit cu iscusință pentru a panorama o lume țărânească pusă în mișcare de un comandament politic inexpugnabil, am ilustrat numai pe cel mai rafinat, histrionismul. În accepția, „ultimului țărân din Slătioara”, cum îi place lui Dinu Săraru să se autodefinească, jocul măștilor care a pus în valoare cutremurul produs în conștiințele consătenilor de o stăvilă de netrecut, este nutrit din inteligență practică, dragoste de viață și de natură, respect pentru datini și demnitate umană, din tenacitate și iubire de pământ, din familiaritate cu animalele gospodăriei și simțul eroic al sacrificiului pentru țară. O asemenea însumare de valori umane nu puteau fi tezaurizate de prozator niciodată mai tainic decât la „niște țărani” trăind într-un sat românesc aezat „la mama dracului”.

George V. Iordan

-Ortodox-

Visare în iarnă

A tept să cadă iar ni fulgi de nea
Pe fața mea, pe ale mele gânduri
Ca și-n atâția ani trecuți din viața mea
Tu ești în ale mele vise în tot atâtea rânduri.

A tept să ningă iar zăpada peste mine
Pe întinsul ei covor, ca o pășire treci
Pe albul necuprins să fiu doar eu cu tine
S-adorm pe ai zăpezii umeri albi și reci.

Acolo să rămân în noapte înzăpezit
Nemișcat, cu albul și lumină poleit
Alături de mine ce mult eu te-am dorit
Dar din visare, regret că m-am trezit.

Zile de iarnă

Albul imaculat acoperă cerul și drumuți
Vântul sculptează întreaga natură în terase
Unde privești sunt munți de neameți
Noi suntem cu obloane închise în case.

Neliniști

Copile bătrân cu părul albit
Nu te mai întreba și acum
Având brazde pe frunte și mers poticnit
Pe unde să mergi, pe ce drum?

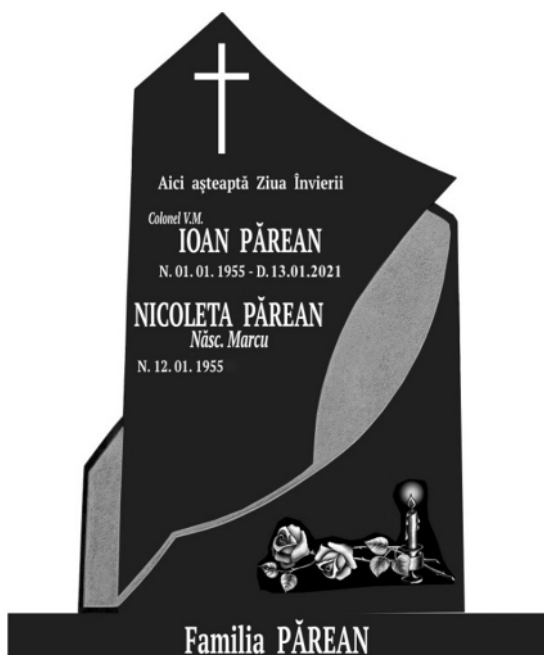
Din nou iarnă

Motto:

*„Iarna cu necuprinse liniști și tăcută
Cu armonia imnurilor ei albe și mute.”*

Cele scurte sunt duminicile și zilele de iarnă și cele copleșitoare sunt verile. Dar anotimpurile își urmează drumul lor. După sfârșitul verii am trecut pe neuitate poteci și am admirat mirificele culori ale toamnei, suportând și toate brumele ei, până când, pe nesimțite, pe neașteptate m-am pomenit acoperit de fulgurile albe, liniști și tăcute ale iernii.

Momentul mă provoacă și mă transpune în amintiri. Se spune că viața nu este cea pe care o trăim în prezent, ci aceea adevărată care a fost și de care ne amintim. În această iarnă, cu toții am devenit ca niște păsări închise în colivie care cu puțin timp mai poate să zboare. După gratii, chiar dacă ele sunt de aur, se respiră un aer viciat, pervertit de viruși și de izolare. Înstrăinați și cu acțiuni sugrumate rămânem doar niște deșeurile cât mai devreme în natură, în codru. Caierele albe, moi, spumoase ale zăpezii, ne aduc liniștea tăcută a răbdării și a teptării primului ghiocel.

Ioan Părean, adormit în somn adânc fără respirație

În amiaza zilei de 13 ianuarie 2021, în a treisprezecea zi de la Anul Nou, ziua onomastică Vasile și de naștere, 1 ianuarie 1955, Ioan Vasile Părean, a adormit subit în somn adânc fără a mai respira. Inima lui defect și reparată la Spitalul Militar din București, acum mai mulți ani, s-a oprit brusc într-un om tîm de lumini. Zbaterea după cele materiale și spirituale de zi cu zi s-a frânt definitiv. O moarte fulger toare, venit de niciunde, i-a rețezat orgoliu de ert ciunii și l-a supt, dincolo de absurdul cotidian, în eternitate. Paharul cu vin roșu a rămas plin pe jumătate, sângele din delta inimii lui mari a trecut în elegiile cântecului de pasare mut. Toată zdroaba și zbaterea ființei lui s-a despuiat de destin și a devenit bulgăre de pământ al țării, pe care, ca un militar de carieră și istoric, a iubit-o atât de mult. Un bulgăre de tină cu somn mîtșos sorbit de legendele din Mărginimea Sibiului, cîrora le-a dat viață într-un volum memorabil, istovit de neputreziciune și candoare metafizică, acum pîrtă al bogăției halucinante a singurătății eterne.

A rupt contractul cu viața, cu ai lui, cu noi... Nu a mai avut răbdare să împlinească multele proiecte frumoase și necesare ce le avea în derulare, în literatură, în conducerea cadrelor în rezervă și retragere și în multe alte acțiuni în care era prins zi de zi. A lăsat de izbeliște revista lui ostensibilă de suflet, „Rezervistul sibian” și cine tie dacă va mai apărea în viitor. A urcat pe treptele afirmării militare, ca autor de cărți și reviste, ca personalitate din cadrul vieții culturale sibiene. A fost o perioadă de timp îndelungat redactor-șef adjunct al revistei RAPSODIA, membru al cenaclului literar „G. Topîrceanu”, azi cenaclul literar „Radu Theodoru”, colaborator al revistei, unde, de altfel și-a publicat toate lucrările literare din decursul vieții sale. Colonelul Aurel Domide, poet și eseist, a publicat cu mulți ani în urmă în revista Rapsodia aceste versuri edificatoare despre personalitatea lui Ioan Părean:

*Iar din Legendele culese-n timp, cu trudă,
A vrea celebrității clipa nudă
Din Mărginime trase cu talent,
O clipă doar s'fiu și eu prezent
și-n ele I. Părean s' m primească
Să ard ca o scînteie-n bob de iască.”*

Acum zece ani, Ioan Gligor Stopița a scris și a publicat sub genericul GÂNDURI DE PRIETEN:

Ioan Părean – deocheat de comorile Spiritului din Mărginime

Ioan P rean este purt tor de gen româneasc plin de bun voin a unui ve nic surâs de trandafir alb. M înfioar i m deoache cu vinete candele din privirea lui senin încât numai c r ile scrise de el pot s -mi descânte. N scut în M rginime, el însu i masiv ca i Cindrelul din apropiere (s-a aplecat de timpuriu spre cercetarea dublat de credin a în valori neperisabile printre scormoniri în t cerea tainelor), scrie proz i poezie de suflet, purificând blestemul i dresând c elul p mântului acestor locuri paradisiace din M rginime. Fiind un spirit consecvent i logic, înzestrat cu o perspectiv stabil , exploateaz o gândire exprimat verbal, alfabetizând ni te mituri, o tradi ie anonim . De la un spa iu mitizat i sacru smulge orgoliul comorilor ascunse ale spiritului unor oameni i al unor vremuri. Ridic mirarea, frumuse ea, blestemul i suspinul în eava sub ire a lacrimiei unei munci de apologet, spre neuitare. Mun îi din împrejurimi, înal i cât visele lui îi r spund din r runchii pietrelor i stâncilor înviind duhurilor unor oameni i ale unor locuri pline de descântec i vraj . Spânzur legendele de vântura urii i le trage ca pe ni te clopote pentru Înviere. E un povestitor de legende vorbind ca o mul ime c tre alt mul ime i nu ca o persoan c tre alt persoan . Transfer tradi ia oral în cea scris f cându-ne s plângem la fel dup clopotele f cute cartu e sau ghiulele. Le sim im ecourile în cutele sufletului c ci Ecco nuan eaz metaforele i ni le prelungte spre labirinturi universale care se întorc apoi în alte epoci în care rela iile semantice din cuvânt sunt altele. De aceea Ioan P rean m face s ascult cu sângele la u a inimii în nechezat u or i s tr iesc într-o însp imânt toare veghe, r zvr tit i uimit dup cuvinte pline de sensuri i istorie. A nins i a sc p rat raiuri lume ti pe uli a sufletului meu în nechezat de cai înaripa i. Sângele trufa al m rginenilor v rsat în p mânt s-a ridicat în maci incandescen i din l mpi de grâu unde dorm iezi cele ti.

Împ r ind migala cercet rii, Ioan P rean umbl ca un chirurg în m runtaiele eternit îi din mituri i legende pentru c acolo se g se te sâmburele de adev r al culturii. tie foarte bine unde lipse te cultura, nu e decât barbarie i dezumanizare c ci via a nu-i decât un permanent naufragiu; ca s nu ne înec m trebuie s d m din mâini i din picioare, s înot m continuu.

Cultura reprezint reac ia împotriva propriei distrugerii. Ar trebui ca to i s avem această dorin puternic plin de pl cere i bucurie pentru studiu necontenit pentru ca s devenim ceea ce vrem. Viitorul e al celor care au ansa s afle r spunsurile cele mai profunde în probleme existen iale într-o diversitate cultural , având acces la toate mijloacele de informare. Într cunoa tere i poft de via exist întotdeauna o rela ie care determin reu ita. Ioan P rean v asigur c a reu it. Frumos la trup, mândru ca un copac seme este i frumos în spirit. „F r frumuse ea spiritului i a inimii ra iunea e asemenea unui administrator impus servitorilor de st pânul casei“ (Hâlderiu).

În nop i smântânite de lumin i-n zile v duvite de fluturi mi-e dor de zâmbetul t u, de surâsul plin de tr ire uman , de solidaritate uman , prietenie, satisfac ie i iubire. M jur cu ochii plini de stoluri cu rândunici c mai simt înc ecoul scrisului t u cu sângele sigilat în recuno tin ...

Te-ai luptat, Ioane, s fi primul oriunde i la orice întreprindere i ai reu it în mare m sur . Acum drumul t u a trecut, la ase zile de la ziua onomastic a Sf. Ion, la numai aizeci i ase de ani, dincolo de marginea lumii. Sunt sigur c ai g sit i drumul spre tine, eliberat de egou, stând de vorb la masa t cerii cu Dumnezeu, la cina de tain în care vei sorbi din vinul r mas în pahar spre vindecarea tuturor de ert ciunilor. „c atunci când vei dobândi lumea, în p mânt te vei s l lui!”

Membrii cenaclului „RADU THEODORU” i colaboratorii rev. „RAPSODIA”, colectivul redacțional, simpatizanți și cititori îi i-au r mas bun și, cu lacrimi în ochi, îți spun s ai parte de pace i ODIHN VE NIC !

Aurel Domide nțanu
Pre edinte Cenaclu
„Radu Theodoru”

Ioan Gligor Stopița
Red- ef al revistei
„Rapsodia”

Ovidiu Repede
secretar redacție
„Rapsodia”

In memoriam:
Col. (rtr.) IOAN VASILE P REAN

Timpul p mântean s-a scurs foarte repede pentru col. (rtr.) IOAN VASILE P REAN, președintele Filialei județene Sibiu „Gl. Ilie Teflea” a A.N.C.M.R.R. și redactor șef al Publicației trimestriale Sibiu „REZERVISTUL SIBIAN”.

A decedat instant la vârsta de 65 de ani în dimineața zilei de 13 ianuarie 2021 și a fost înmormântat, sâmb t 15 ianuarie 2021- ziua Culturii Naționale și ziua de na tere a „românului absolut” Mihai Eminescu.

Vestea decesului col. (rtr.) IOAN VASILE P REAN, nea teptat i nedorit de nimeni, a îndoliat sufletul membrilor familiei lui i al tuturor celor care l-au cunoscut.

Când cei dragi se sting, ne revenim cu greu, poate niciodat . Amintirea lor va fi prezent în adâncul inimilor noastre. Cine a fost omul Ioan Vasile P rean?

A fost un ofițer vrednic al armatei române, curajos și înțelept, o personalitate polivalent cu multe calit ți, patriot și bun român, iubitor de Neam și Țar . Prin Voia lui Dumnezeu a fost înzestrat cu multe potențialit ți, transformate în virtuți și devenite modele pentru semeni și viitorime. În calitate de ofițer activ, cât și la pensionare, a fost perceput ca un om cu o distincție aparte de c tre cei care l-au cunoscut din județul Sibiu și din țar .

Viața domniei sale a fost o lupt , nu a tr i doar pentru a supraviețui, ci, îndeosebi, pentru a se dedica și ajuta pe ceilalți pentru a reuși și a fericii pe toți cei aflați în nevoi. A fost un om integru, cu un ascuțit simț al drept ții, corectitudinii și omeniei.

În formarea sa și pe parcursul întregii vieți, a ascultat înv ț turile altora, tot timpul s-a preg tit profesional și pentru viaț , a scris c rți, articole și a cuvântat cu onoare în fața semenilor, i-a inspirat și antrenat în viaț sub deviza: „S NUD M ÎNAPOI!”

A fost mesajul și sensul lui de viaț , un mesaj ferm, de curaj, de integritate, dreptate i hot râre nestr mutat de a dep i obstacolele, de a face cale prin ziduri.

Toat lumea are probleme i adversit ți. Nici domnia sa nu a fost scutit de așa ceva, dar, „faptele au fost mai gr itoare decât vorbele” în toate demersurile vieții sale.

În calitate de lider al Asociației sibiene a cadrelor militare în rezerv i în retragere a creat „o cultur optimist ”, a fost tot timpul pozitiv pentru ca lucrurile s mearg înainte. „Vom face mai mult i mai bine”, a fost concluzia i decizia domniei sale dup orice acțiune întreprins la nivel colectiv dar i individual.

Excursiile organizate în țar i str in tate au fost conduse cu competenț managerial i turistic , deviza sa a r mas celebr „La i 10' se învârte roata”, respectiv 10' dup ora stabilit de plecare. Acesta a fost de natur a disciplina pe toți excursioniștii, vârstnici sau mai tineri, pentru a fi prezenți chiar mai devreme cu 10' de ora plec rii.

Ca orice om, nu renunța ușor la propriile principii și convingeri, dorea s r mân mereu autentic 100%. Spiritul viu și vizionar dobândit prin cunoaștere și experienț , simțite și tr ite din plin, ne transmite nou , tuturor celor care l-am cunoscut: NU AM MURIT, VOI TR I ÎN VE NICIE!

Conchid i apreciez acest mesaj potrivit c ruia, moartea nu este un sfâr it, ci o trecere la un nivel mai înalt, cu multe perspective pentru des vâr irea i nemurirea noastră .

Adio, drag prieten i drum bun prin V mile V zduhului!

Jr.col.(rtr)dr. Eugen - Nicolae Rot rescu

In memoriam Părintele Academician Mircea Păcurariu

Lumea academic sibian este în doliu! Cu adânc durere anunțăm trecerea la cele ve nice a P rintelui Prof. Univ. Dr. Mircea P curariu, membru titular al Academiei Române, cel mai important istoric al Bisericii Ortodoxe Române și magistrul a 52 de generații de absolvenți ai Facult ții de Teologie Ortodox din Sibiu.

P rintele Magistru Mircea P curariu a v zut lumina zilei la 30 iulie 1932 în sânul unei vechi familii de preoți de pe meleaguri hunedorene. Tat l s u, tefan P curariu (1904-1978), originar din Zla ti (azi cartier al municipiului Hunedoara), a îndeplinit timp de 37 de ani misiunea de preot paroh în comuna Ruși, cu filia Strei (județul Hunedoara), fiind a cincea generație de slujitori ai Bisericii.

P rintele a urmat cursurile colii elementare din Or tie (1939-1940) i din Deva (1940-1943), apoi pe cele ale Liceului de b ieți (azi Colegiul „Decebal”) din Deva (1943-1951). În anul 1951 s-a înscris la Facultatea de Istorie din Cluj. Îns datorit „originii sale nes n toase”, a fost exmatriculat înainte de începutul anului II, în pofida rezultatelor deosebite la examene. În aceast situație, dar și datorit tradiției de familie, s-a îndreptat spre studiile teologice. În toamna aceluia i an s-a înscris la Institutul teologic cu grad universitar din Sibiu, pe care l-a absolvit în mod str lucit în anul 1956, cu teza de licenț Monografia Institutului Teologic Universitar din Sibiu (1811-1956). Între anii 1956-1959 a urmat Cursurile de magisteriu (doctorat) de la Institutul Teologic Universitar din Bucure ti.

Dup ce a ocupat, timp de o lun i jum tate, funcția de bibliotecar la Eparhia Romanului, mitropolitul Moldovei Iustin Moiescu l-a numit, la 15 octombrie 1959, profesor titular la Seminarul teologic de la m n stirea Neamț. Dup mai bine de doi ani, la recomandarea Consiliului profesoral de la Institutul Teologic de Grad Universitar din Sibiu i în pofida unor împotriviri din partea organelor politice, mitropolitul Nicolae Colan al Ardealului l-a promovat în postul de asistent universitar pentru limbile greac i latin . A ocupat aceast funcție timp de aproape un deceniu (1 decembrie 1961-1 octombrie 1970). În anul 1968, în ziua de 17 iunie, i-a susținut, în fața unei prestigioase comisii, teza de doctorat, cu titlul Leg turile Bisericii Ortodoxe din Transilvania cu Țara Româneasc i Moldova în secolele XVI-XVIII. A obținut nota maxim (aceea de 10 – zece). Mai mult decât atât, a fost de fapt cea dintâi decernare a unui titlu de Doctor în Teologie dup încheierea celui de-al doilea r zboi mondial; cel de-al doilea titlu de doctor în Teologie fiind acordat pr. Ioan Bria).

În aprilie 1970 a fost hirotonit diacon, iar un an mai târziu a fost hirotonit preot. În acela i timp, în toamna anului 1970 a fost promovat conferențiar universitar, iar un an mai târziu profesor universitar titular, la catedra de Istoria Bisericii Ortodoxe Române. A activat în aceast funcție pân în anul 2003 (cursurile de Licenț) i 2005 (cursurile de Master), p strănd conducerea programelor de doctorat, la disciplina Istoria Bisericii Ortodoxe Române.

A adar, P rintele Magistru Mircea P curariu a însumat 46 de ani de activitate didactic (dintre care 44 la Facultatea Teologic din Sibiu). Este un num r impresionant de ani de munc i de formare a atâtor generații de preoți, fiind dep it, ca vechime, în istoria înv ț mântului teologic sibian, doar de unul din profesorii institutului, anume de Ioan Hannia (47 de ani de activitate). De asemenea, magistrul a îndeplinit funcția de decan al Facult ții de Teologie „Andrei Șaguna” din cadrul Universit ții „Lucian Blaga” din Sibiu timp de dou mandate (1992-2000).

Activitatea de dasc l a fost împletit cu o munc de cercetare științific de excepție. P rintele Magistru P curariu este autorul a 29 lucr ri în volum. În fruntea importanței se afl , desigur, monumentală sintez privind Istoria Bisericii Ortodoxe Române, redactat în trei volume, însumând peste 1900 de pagini i publicat în dou ediții (o a treia se afl sub tipar la Ia i).

.....

Întreaga activitate științifică a Magistrului nostru însumează peste 700 de titluri cu peste 13.000 de pagini tiprite.

Pentru remarcabilă activitate bisericească, didactică și culturală, Prințul Mircea Păcurariu a fost ales, la 24 octombrie 1997, membru corespondent al Academiei Române, fiind al 16-lea profesor al Colegiului teologic sibiuan care s-a bucurat de această onoare. La 26 noiembrie 2015 a devenit membru titular al Academiei Române. Totodată, a fost cinstit cu diferite distincții bisericești și laice: Iconom stavrofor (1976), „Crucea Patriarhală” (primită de la Patriarhul Iustin Moiseșcu, în 1979), și de la Preafericitul Prinț Patriarh Teoctist Arhiepiscopul, în 2001); ordinul „Steaua României” în gradul de ofițer (distincție oferită de fostul președinte al României, Emil Constantinescu); apoi peste zece medalii din partea Patriarhiei Române, a unor eparhii din țară, a Patriarhiei Moscovei și a Patriarhiei Bulgare, nu în ultimul rând, „Crucea Aguniană”, înmănată la 12 octombrie 2007 de către Înaltpreasfințitul Mitropolit al Ardealului, Laurențiu Streza, fost student și apoi coleg la catedră al Prințului Păcurariu.

Dumnezeu să-l odihnească în pace, împreună cu cei dragi!

Condoleanțe familiei îndurerate!

Conducerea Universității Lucian Blaga Sibiu

Ada Stuparu

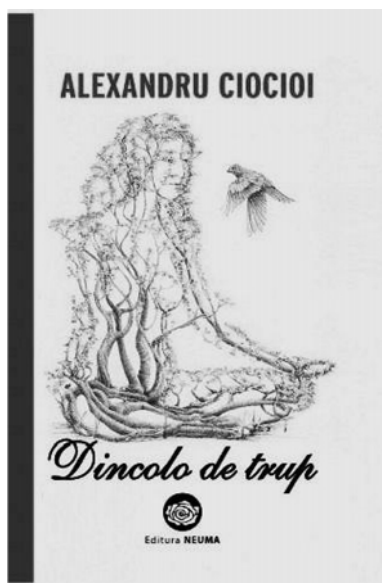
Poezia ca drum peste vremelnice Dincolo de trup de Alexandru Ciocioi

După debutul literar cu volumul *Anticarul de gesturi* (1996), având o prezență în lirica românească de peste o jumătate de veac, Alexandru Ciocioi s-a afirmat ca un autor remarcabil, care ne oferă un nou volum de poezie sub titlul *Dincolo de trup*, formulare metaforică invitând, ca element paratextual, la intrarea în universul de gândire și simțire al autorului. De altfel, cu încercări metaforice sunt și titlurile celorlalte volume pe care le-a publicat, cel deja menționat, *Anticarul de gesturi* (1996), apoi *Arborele de viu* (2004), *Ulciorul de cuvinte* (2006), *Pas rea din secund* (2009), *Fântânarul de vorbe* (2009), *Drumul ochiului* (2010), *Zborul din clepsidră* (2011), *Am uitat să vă spun* (2011, 2013), *Petale de zăpadă* (2015), *Ecoul dintre gene* (2016) și *Dincolo de trup* (2020).

O simplă trecere în revistă a acestora poate arăta, mai întâi, că avem de-a face cu un poet

exigent și stăruitor în procesul plămădirii versului, care dedică fiecărui volum, doi, trei sau chiar patru ani de prelucrare și lefuire până la forma finală, destinat cititorului. Apoi, simpla lectură a titlurilor invită la rafinament analitic și colaborare în demersul decodării mesajului poetic. Forma aleasă de poet pentru versul său este cea meritată de informații asupra personalității creatoare. Concentrarea este maximă, semn că se caută și chiar se ajunge la nucleul în jurul căruia gravitează, pe traiectorii nebănuite și surprinzătoare, componente ale unui univers poetic particular. Versul este scurt, cu totul liber, însoțind parcă freacă ideilor și respirația celui care simte bucuria eliberatoare a scrisului.

Ceea ce impresionează de la început este capacitatea autorului de a prelucra realitatea, ca o formă de experiență din care se hrănește apetența creatoare. Așa cum observăm, chiar titlul volumului *Dincolo de trup* invită la meditație, desemnând un spațiu inedit pe care poetul îl sondează, acela aflat dincolo de material, loc unde se construiesc noi lumi posibile, pe care poetul le credează

---

prin imaginația sa. Ipostaza în care se regăsește este una dramatică, așa cum o descrie în poemul *Câteodată*, unde, având drumul ca martor pentru confesiune, vorbește despre „ancora ce mă ține legat/ într-un golf de singurătate/ bătut de viscole”. Urmând aceeași rețetă, nimic nu este imposibil în lumea nou creată, în care „Măinile/ s-au făcut întrebare/ cutând oamenii/ pe care muntele/ i-a cărat/ din noapte în zi” (*Măinile*), un spațiu oniric, populat de visele copilăriei, pe strate pentru vremea amintirilor. „Câtepeștri/ sânt într-o lacrimă/ cizut/ într-o cană de lut/ numai visele/ din geana copilăriei/ o mai țiu/ atunci când amintirile/ încep să danseze/ pe tâmpale” (*Câtepeștri*). Experiența lirică la care poetul ne invită să participăm mizează pe reconfigurarea realului, atunci când vrea să ne convingă că „Un felinar de stradă/ pe zece nopți/ se nu plece prea departe/ sărămănoave” (*Un felinar*).

Preocuparea pentru posibilitatea de a ajunge la esență îl conduce pe poet spre contemplarea raporturilor sale cu timpul, a cărui trecere este acceptată cu seninătate: „Secunda/ ajuns pe trup/ mărsrut pe tâmplă/ îmi pleacă într-un vis” (*Secunda*), în timp ce neliniștile, sunt auzite într-un „pocal al vremii”, o frumoasă imagine metaforică din același poem. Grav prin excelență, poezia lui Alexandru Ciocoi nu refuză nici viziuni mai luminoase: „Pentru vreme de-o visare/ trupul/ a luat forma bucuriei/ îmi dansul singurătății/ a plâns/ dincolo de poartă” (*Trăire*). Confesiunea se realizează mai ales în raport cu temele simbolice alese de poet pentru a-i reprezenta emoția transfigurată artistic. Astfel, vom regăsi frecvent motive ca *drumul, noaptea, umbra, cuvântul*, ce stabilesc noi raporturi între eul subiectiv și existentul obiectual, devenit real artistic. În poemul *Oboseala*, stările poetului sunt translate spre cadrul material: „Drumul/ îmi strigă oboseala/ sub picioare/ într-o cenușă de spaimă!”, pentru ca apoi confesiunea lirică să izbucnească direct: „Niciodată noaptea/ nu mi-a mângâiat trupul/ întrebându-mă/ de ce am ochii deschiși”, stare de veghe îmi neodihnește și spune chemarea creatoare: „Numai cuvântul/ mă strigă fără sfârșit/ să-și doinescă/ drumul în piatră.” Acesta este contextul în care autorul însuși se plasează și încearcă să se autodefinească. Iscodind „dincolo de trup”, demersul poetic asigură construcția mesajului la nivel metaforic.

Semnala centrării pe eul liric, folosirea frecventă a persoanei I singular este menită să dea seama de felul în care poetul îmi contemplă propria existență și rosturile sale în lume. Se poate remarca abilitatea selecției lexicale și ingeniozitatea combinațiilor care lasă deschise porți largi de interpretare. Autoportretul prezent în poemul *Acolo* stă sub semnul fragilității și al nesiguranței: „Acolo/ în pânza aceea de pianjen/ sânt eu/ nețutul din ape”, fiind capabil însă de a asigura rodnicia cuvintelor: „necuvântul mă caută/ să-l binecuvânteze/ în ploaia mea de izvoare”. Alături, poetul se simte purtat de elanuri care îmi extrag rătăcirile din contactul neîntrerupt cu tradiția: „În inima mea/ locuiește o pasare/ ce învață visele/ să zboare/ ... În inima mea/ mă cântă o lacrimă/ îmi iată într-o doină” (*În inima mea*). De altfel, legătura cu trecutul, prețuirea înaintașilor, a lumii satului românesc sunt dimensiuni la care poetul se raportează stăruitor. Refuzând idilicul, versurile sunt marturia procesului dureros al desprinderii de casa părintească: „Se sparge în mine/ o oală de lut/ și vântul/ mă face potrivnic/ urlă un ciob de uitare/ nebun/ mă nădușă-mă în creț/ se năcaier limba/ cu graiul străbun/ iar mama din mine/ mă cheamă” (*Aripa ruptă*). Proorocind o vreme a întoarcerii, poetul apelează la gestul protector al mamei, cu surprinzătoare semnificații: „Fă-mă mamă/ culcu într-o carte!” (*Idem*).

Cel care la vârsta copilăriei se credea „coborât din stele”, așa cum preciza în poemul *De câte ori*, aflat la un ceas al bilanțului, se confruntă cu concluzii zguduitoare: „De câte ori/ am vrut să zbor/ un viscol mă rănit”, concluzii cărora însă, în același poem, le opune înțelepciunea vârstei și înțelegerea condiției umane: „De câte ori/ am vrut să zbor/ am zămbit/ cu iertarea pe inimă/ ciztrupul meu/ e totuși pe mână”. Contemplarea propriei existențe conduce în mod inexorabil la relația cu cuvântul, temă derivând din conștiința responsabilității creatorului față de opera sa. În poezia *Să văd*, cuturarea identității este dramatică: „Nu am nume!/ Când mă născut/ le-am provocat mila/ îmi atunci/ mi-au dat un semn/ străin de carnea mea/ de inima mea!”, dar o răsturnare a destinului intervine atunci când, devenit „cuvânt”, contopit cu acesta, creatorul, mereu în cuturarea frumosului, îmi conștientizează menirea: „Am rămas doar un vis/ ce aleargă/ din poartă în poartă/ să vadă cum

---

---

ar ar ta/ un poem!”

Teme predilecte r măn cele care asigur reliefaarea sentimentului de apartenenț la un spațiu și o colectivitate anume. Vârsta copil riei i toposul rural sunt frecvent evocate, dar, în mod original, poetul propune o l rgire a orizontului de semnificații, solicitând puterea imaginativ a cititorului de poezie. Iat momentul desprinderii de vatra p rinteasc , cu o extindere metaforic : „Când am plecat pe poart / mi-am uitat copil ria/ îmbr cat în c ma a de in/ pe banca de lemn din poarta/ multor a tept ri...” (*Când am plecat*). Într-un poem intitulat *Vis de copil*, acela i moment este privit din exterior, iar poetul, în ipostaza de observator, apeleaz la elemente ale narativului, asigurând îns tensiunea liric , prin imaginea copilului care merge pe strad cu „trupul lui despuiat de p rinți”; finalul condenseaz într-o exprimare de maxim simplitate aspirația spre întoarcere: „Copilul s-a oprit în r scruce/ unde vântul îl s rut / i-l îndeamn s stea/ poate vine cineva/ i s -i spun :/ Hai acas !” Din același registru face parte i poemul *Aduceri aminte*, o imagine memorabil a p rinților protectori „bântuiți de vreme”: „Se întorc p rinții/ de prin s rb tori/ a ezîndu-ne la mas / sub o-nchin ciune/ spus murmurat/ a ezându-ne încet/ în afar de p cat/ i cu mâna prins / într-o mângâiere/ ne adap visul/ s ajungem stele.”

Universul obiectual al lumii satului este mereu prezent cu semnificații speciale. Dintre acestea, frecvent este lutul, ca motiv obsesiv ce tr deaz conexiunea definitiv a eului liric cu p mântul: „vasul de lut” (*Măinile*), „cana de lut” (*Câte p s ri*), „oala de lut” (*Aripa rupt*), „opaițul de lut” (*Tr ire*). Din acela i inventar poetul selectează obiectele care semnaleaz un mod de viaț i o istorie particular : „Masa/ de sub grind / a teapt aburi de viu/ i pâine coapt .” (*Tr ire*), unde existența material i cea spiritual alc tuiesc o unitate indestructibil : „Blidul de pe mas / ciople te în grind / lumea din icoan ! (*Unu*). Din lumea exterioar , poetul alege pentru reprezentare fântâna, c reia îns îi adaug în bogatul inventar de semnificații și pe acela de p str tor al unor tradiții ce garanteaz continuitatea prin nuntire: „Mi-e dor de fântâna/ din r scrucea drumului/ când scoteam din ea/ câte o poveste/ o a ezam pe tâmpla unei fecioare/ i îi ar tam/ cum buzele noastre/ fac nunt ...”(*Fântâna*). Acela i procedeu de înc rcare metaforic , rod al unei bogate imaginații artistice, se recunoaște în poemul *Gorunul*, unde arborele falnic, având atributele umane, ca i iarba, devine martor al schimbului de generații: „Gorunul din gr din / îmi este v r primar/ i iarba de din deal/ îmi este neam de jar,/ în care se dospe te/ copil ria toat / când m vedeam i zmeu/ i tat laolalt ” (*Gorunul*)

Sondarea universului de tr iri „dincolo de trup” se face i în raport cu cadrul citadin, pe care poetul îl pune în relație cu experiența uman . Vom reține doar câteva citate: „ Au început str zile s fug !/ care cum încotro/ în drepte culori” (*Str zile*); „Iertarea/ cânt pe strad / aprinzând luminile/ de peste zi/ în fiecare poart ” (*Iertarea*); „Oboseala/ merge pe strad zâmbind/ i d la o parte/ z pada posomorât / de așteptarea unei flori” (*Oboseala*). Evitând descriptivul, poezia orașului devine o confesiune despre viaț , a a cum se întâmpl în poemul *S mergi*, sugestie a existenței fragile, a înstr in rii i singur t ții cu care omul contemporan se confrunt : „S mergi pe o strad / de hârtie/ i oamenii s treac / prin tine/ pentru c nu te v d/ i zâmbetul t u pentru ei nu exist /, dar la trecerea lui/ porțile gr dinilor se închid/ pentru a nu p ta/ falsa culoare a vremii.”

În noul teritoriu poetic instaurat î i g sesc loc, cu inedite semnificații, dansul și iubirea. Armonia mi c rilor este depistat pretutindeni: „Dansul t cerii/ se pierde murmurat/ în lanțul de oapte/ ce leag muntele/ de r bdarea/ unui nou anotimp.” (*Dansul t cerii*); alteori, poetul caut semnele experienței contemporane, pe care nu se sfiește s le devoaleze. Astfel, în poezia *Dansul*, se adreseaz direct omului condus în dansul s u de „sfori”, având „o viaț întârziat / care pân la tine/ se coloreaz banal”. Prins în ritmurile dansului, sufletul g se te modalitatea de expresie în cuvinte: „Sufletul/ danseaz -n cuvinte...// Numai strada îl mai tie/ dansator de ap / vie” (*Sufletul*).

Darnic în confesiuni, poetul se dovedește mai reținut atunci când își etaleaz tr irile erotice. Despre ființa iubit se întreab : „Din care stea ai coborât/ de nu te cunosc copiii?” (*Ochii t i*), convins fiind c prezența ei este drumul care conduce spre visare: „ E prea toamn / în răsul t u/ tiind c așteptarea/ țî-a furat numele/ i merge cu el/ la târgul de vise!” (*Nu rade!*). Rareori este prezent scenariul gestual specific: „Iubito/ aminte te-mi o zi/când mângâierile tale/ au n scut o

---

Duminic ”, moment al împlinirii: „drum s se fac peste vremelnicie” (*Pe um r*).

Cu efecte poetice considerabile se imagineaz scena desp rțirii: „ Umbra/ ta a r mas lipit de u / i o salut timid/ la fiecare plecare/ rugându-m / s nu m uite/ s -mi alunge neîmplinirea/ ce-mi împodobe te casa/ v duvit de tine.” (*Doi sâmburi*). De cele mai multe ori îns , în absența ființei iubite, poetul își descifreaz tr irile, ferindu-se de lamentații, prin prelucrarea motivelor predilecte: „, Adun fiecare umbr / r t cit pe drumul/ dintre mine și statuie” (*Adunare*); „,Ne mu c t cerea/ ne soarbe din noi” (*T cere*); „,Pe inim / a înflorit înserarea! (*Pe inim*); „,Îmi primesc noptile/ drept mirese” (*Noptile*). O nuanțare semnificativ se reg se te în poemul *Grinda casei*, unde opune singur t ții cântecul, versul care își poate îndeplini funcția soteriologic : „,Singur tatea/ are întotdeauna/ u a închis / cu lac te ruginite!// Numai un cântec/ le poate deschide”.

A a cum era de a teptat, volumul *Dincolo de trup* r spune i c ut rilor autorului în leg tur cu procesul creației, cu pl m diera cuvântului în poezie, nelipsit de durere: „,Au început/ cuvintele s -mi plâng (*S nu r ne ti*), suferinț compensat îns de tangența cu spațiul celest: „,Țip tul/ h r zit al poetului/ zboar / la în lțimea de înger (*Țip tul*). Aceeași aspirație de a asigura versului perfecțiune și puritate, semn al creatorului autentic, r zbate din poemul *Umbra*: „,Umbra unui poem/ a r mas suspendat / de o stea”. Mizând pe puterea conotației, poetul deschide calea spre înțelegerea caracterului sacru al actului poetic: „,În catapeteasma/ gurii tale/ dorm cuvintele/ pe care le a tept/ s se nasc ” (*Din grind*).

Tr ind prin poezie i într u poezie, Alexandru Ciocoi îi crediteaz rostul de a g zdui adev rurile inimii proiectate în lumina stelelor, dincolo de trup: „,Adev rul/ din sufletul/ poemului/ are drumul/ cuib rit/ între tâmple,/ întotdeauna/ u a deschis ./ iar inima/ doin / ce înlumin / o stea/ dincolo/ de trup!” (*Adev rul*).

Bog ția tematic i originalitatea abord rilor permit conturarea unui profil de creator preocupat de noutate, mizând pe prospețimea imaginilor și ritmul viu de construire a versului. Nu poate fi ignorat nici opțiunea pentru inovația lexical , surprinz toare, chiar dac formele alese nu servesc uneori sub raport estetic, în timp ce reducerea la minimum a semnelor de punctuație serve te în mod surprinz tor la îmbog țirea formulelor de semnificare.

Alexandru Ciocoi poetizeaz repere ale existenței omului contemporan, acordând libertate deplin spiritului și imaginației, c rora le încredinț eaz ansa de a descoperi o nou ordine a lumii. Recuperarea realului cutezând o r sturnare a normelor reu e te evadarea de sub presiunea modelelor i, de aici, noutatea poeziei sale, care î i poate g si un binemeritat loc în peisajul poeziei contemporane.

Camelia Clenci

NIMICUL A C P TAT CONTUR

Când nimicul... a c p tat contur,
m-am trezit zburând, c lare pe visul meu,
cu aripi pl pânde de flutur, multicolore,

dar ei i-au umplut sufletul
cu ging ia i puritatea mea...
m-au hr nit cu otrava din ei
i mi-au frânt aripile sfioase.

Apoi, m-am pierdut într-un somn adânc
contopindu-m cu visul meu...

care mi-a dat putere s m înalț din nou,
dar nu ca un flutur ci ca un vultur,
cu aripi de soare,
cu ochii ageri, sticlo i,
s -i v d cum stau ascun i
în scorbura ființei lor,
coconul în care mocnesc
neputința de a zbura...

Daniel Ioniț

Sydney, Australia

preedintele Academiei Australiano-Român pentru Cultură

Cum se scrie poezie?

Cum se scrie poezie? Întrebare este f r rost. Sincer, am folosit-o drept titlu pentru simplul fapt că sun bine, are rim și ritm. Dar nu cred că există un fel anume, fiecare poet scrie cum... scrie, are un anume *modus operandi* sau mai multe, în care-și dezvoltă arta. Deci, ca să corectez eroarea voită din titlu, întrebarea ar fi: Cum scriu eu poezie?

Trebuie să fac aici o m rturisire sinceră și dezolantă, care probabil că vă va face să renunțați a mai citi restul articolului. Însă simt că sunt dator cu onestitate – aceasta împotriva propriului interes. Iată adevărul crunt - Nu am habar cum anume scriu eu poezie. Nu am o formulă, fie ea magică sau mecanică. Paragrafele de mai jos redau crâmpoșe de reflecție, anumite aspecte care mi se par interesante și importante, dar nu pot fi organizate într-o teorie coerentă, sau cel puțin nu de mine – ci sunt doar fațete disparate, fragmente ale unui diamant complex.

Apoi aceste gânduri sunt aternute pe calculator *post-factum*. Nu am o strategie, un plan, sau cel puțin acestea nu au fost, până acum, conștientizate. Este pentru prima dată când mă opresc să reflectez la fenomenul aternerii poemelor pe ecranul și în memoria calculatorului. S-ar putea ca acestea să nu se potrivească altor poeți. Nu știu.

Dar înainte ca să vă dezvăluiesc secretele mele, vreau să-mi promiteți că dacă, urmând unele din elementele descrise mai jos, veți ajunge să deveniți următorul Shakespeare sau Ezra Pound, sau Eminescu, dacă veți câștiga premiul Nobel pentru literatură, îmi veți recunoaște meritele!!!

În mod serios, inspirația pentru acest articol mi-a fost dată de o prietenă de peste mări și țări (eu locuind la antipodi, în Australia), poetă incipientă, zic eu, foarte talentată, care mi-a pus întrebarea nemaiîntâlnită „cum îți vine ție / să scrii poezie”?

În primul rând mi se pare important ca atunci când scriu să nu pornesc de la un anume scop artistic sau (Doamne-ferete!) didactic. Să nu vreau „să spun ceva cuiva”, să nu am vreo tendință. Să nu pornesc cu vreo meta-narațiune ce mi-ar fi la îndemână – cel puțin nu aceasta să nu fie conștientizată de la început. Toate acestea ar aduce în prim plan, logic – dușmanul creației, pentru mine (dar nu în totalitate – a se vedea mai jos).

Poate și mai important este să nu mă gândesc la audiență, la potențialii cititori. Să nu-mi pese de ei, ce anume vor gândi, cum vor reacționa, cum vor simți că răsună la scrierea mea – decise și-i dau dracului în acele momente. E posibil ca acesta să fie unul din mecanismele mele de apărare pentru coaja de ou a sufletului. Nu știu. Oricum nu îmi pot permite auto-psihoanaliza în momentul creației, nici măcar sub forma unui scurt și umil moment de reflecție. Am observat că dacă fac acest lucru, momentul magic se rupe, îngerii dispar ca un fum, poemul moare.

În al doilea rând, pentru mine poetul trebuie să nu aibă eu, mândrie, și de asemenea să nu permită niciun „filtru” (cel puțin nu conștient) în momentul creației. Eul și mândria, filtrele de orice natură aduc cu ele frica, teama de eșec sau îngustarea posibilităților creative. Ori poezia, dacă e fricoasă și limitată, nu valorează mai nimic.

Fiind editor și traducător al unor antologii poetice, primesc adesea poezii nesolicitate, de la diferiți poeți, unii mai cunoscuți și publicați, alții mai puțin. La mulți dintre ei observ această teamă – fie expresii forțate, fie alegorii trase de pământ, fie prea multe cuvinte atunci când legea parcimoniei ar fi fost de dorit. Însă nu pot spune dacă filtrele din care acestea izvorăsc sunt conștientizate sau nu. Probabil că în multe cazuri nu sunt. Ca poet, e folositor să devii conștient de aceste bariere interioare, numite de mine filtre, care înnorează lumina clară a poeziei. Să cauți să vezi dacă cumva ai frânghii care te leagă, tare care-ți strivesc corola de minuni.

Mi se pare important ca s las s se scurg o perioad de timp (o or ? o zi ? o lun ?) pân s accesez această stare autocritic echilibrat . Asta pentru c am nevoie s m îndeprtez emoțional de momentul actului de creație și s -mi pot reciti poezia cu alți ochi.

Revenind la momentul creației, pentru mine este crucial ca aceasta s curg dintr-un izvor cât mai apropiat de subcon tinent. i asta înseamn c trebuie s curg rapid. Cu cât avem mai mult timp de reflecție – cu atât gândirea liniar , logic tinde s intervin i s ne taie multe din ideile poetice care încearc . Viteza asigur ocolirea sau str pungere rapid a filtrelor – fie c aceste filtre se numesc logica, bunul-simț, ordinea, valorile morale, estetice – aspecte ce sunt în general folositoare în viața de zi cu zi. Îns creația poetic este doar împov rat de acestea, fiindc nu este un fenomen obi nuit, de zi cu zi !

A a c încep repede i de obicei cu orice idee ce îmi vine la îndemân . Uneori aceasta poate fi un simplu ritm interior ori o mi care muzical (chiar dac poezia respectiv poate c nu are ritm sau rim clasice, oricum ea va avea un ritm interior, o muzicalizate fie ea i ocult).

De multe ori fac primul pas f r s am idee unde anume m va conduce. Dar p esc cumva, printr-o credinț oarb , iar aceasta îmi deschide adesea tot felul de posibilit ți. Sigur, uneori p esc în gol. Nu toate c r rile duc la nirvana poetic . Uneori m împiedic i m împotmolesc. Dar de aceea avem la computer butonul de select/delete !

Important, la acest punct, este s scoți la lumin ceea ce exist în interior, chiar dac deocamdat este imperfect, zgrunțuros, din topor. Vei avea timp pentru retu uri dup aceea, la a doua sau la a treia citire. Dar acest retu care se face cu ajutorul gândirii convergente, logice, poate avea loc doar mai târziu, dup ce ai adus pe lume, din pasiune – *conception de la passion*, ideea poetic inițial , creativitatea neajustat , ne justificat i nedirecționat de raționament, divergent nerațional (nu irațional , este o mare diferenț !). Poate s fie ofensiv , sau îngrozitoare, sau dulce, sau încânt toare, sau toate la un loc. În esenț este liber . F r filtru, *ergo*. F r team .

În al treilea rând, atunci când scriu poezie, m simt ca un lup singuratic – este o ocupație solitar . Îmi povesteau C t lin Condurache și Adrian Ivanițchi (participanți la cenaclul Flac ra) c Adrian P unescu se simțea uneori inspirat s compun poeme de faț cu alții, spre exemplu cu muzicienii care de obicei îi puneau aproape instantaneu versurile pe muzic pentru a fi interpretate în cadrul spectacolelor. Dar chiar i Bossul P unescu nu a scris cele mai importante poezii ale sale în public. Nu pot crede c *Fețele poeziei* sau *Jur mântul de dragoste i gelozie* pot fi scrise în fața vreunei audiențe.

Când scriu sunt într-un tunel. Nu exist i nu conteaz nimic altceva decât gânduri, frânturi de simțiri și exprimarea lor febril pe ecran prin medierea aproape senzual a tastelor keyboard-ului – echivalentul mai mult decât adecvat al penei i c limarei eminesciene. Apropo de *Scrisoarea I*, timpul “genelor ostenite”, fie noaptea târziu sau dimineața foarte devreme, sunt perioade propice – nu sun telefonul, acest blestem al modernit ții, iar familia nu are de obicei nevoie de mine – ceea ce invit inspirația f r întreruperi.

i aceasta m duce la al patrulea punct al diatribei mele, care se refer la acel dumnezeu mântuitor al poezilor și-n acela i timp cel mai chinuitor demon al lor – inspirația !

Probabil c pragmatismul meu natural (da, exist și poeți pragmatici !) m-a condus foarte devreme la concluzia c inspirația aceasta la care se ploconesc avid i temelnic majoritatea scriitorilor, trebuie s fie, de fapt, un simplu ampoi al poetului, un sclav chiar. A a c am dat jos această dumnezeie de pe pedestalul ei i am pus-o la munc grea. F r formalit ți și f r politețuri.

Inspirația are un singur rol, chiar dac foarte important – i anume s mo easc poemul întru existenț . Nimic mai mult, nimic mai puțin, nimic altceva. S nu o lu m mult mai în serios decât merit . Un exemplu?

Soția mea (prea frumoas pentru voi, nu veți rezista, a a c nu v-o ar t!) a slujit ca inspirație pentru majoritatea poemelor mele de dragoste, fie romantice, fie senzuale - nu chiar pentru toate, ca s fiu cinstit. Dar nu ca o persoan real , în carne i oase, ci mai degrab ca un punct de plecare, obiectivat oarecum, femeia ideal, sinteza tuturor femeilor – un concept, o esenț de muz , un

---

---

parfum. În poeme se vor regăsi numai fragmente recompuse, cioburi de oglindă ale acestei realități – atât de distilate și reconstituite, încât doar o vagă amintire a realității se mai simte adînd, și acesta în mod efemer. Poziția bună (nota bene) sintetizează, rafinează și elevează realitatea, oricât de sublim ar fi aceasta din urmă.

Și asta-i tot – pentru mine. Nu e mult, dar e tot. În final orice, de la imaginea idealizată a suavei iubite la un atac terorist, sau la porci agățați cu un cârlig de picioare, și care urlă înainte de a fi abatorizați, un paragraf dintr-un ziar, amintirea suferinței, cerul sau pământul, Dumnezeu sau Satana – toate pot fi obiecte de inspirație pentru a deveni poeme, fie monumentale, fie derizorii. Toate elementele inspirative sunt egale, sclavi meniți să îndeplinească un singur rol – acela de a smulge din tine poemul. Face acest lucru? Bine. Nu-l face? Renunță fără rușine sau regrete și treci la următorul. Poemul rămâne lucrul vital, iar catalizatorul, calea pe care s-a ajuns la poem, nu mai contează după îndeplinirea misiunii lui.

Sun egoist și tranzacțional. Așa și este. Cum am spus, poetul în exercițiul funcțiunii are o misiune solitară. Deci eminentemente egoist. În mod paradoxal, poemul astfel conceput în solitudine, va avea ansa să producă bucurie, emoție, va da sens vieții poate, pentru mulți – precum au făcut-o Rilke sau Hugo, Esenin, Emily Dickinson sau Eminescu, psalmiști, Shakespeare, și atâția alții.

În final voi concluziona cu ceea ce am descris la începutul articolului – și anume că atunci când încep să scriu un poem nu plec de la folosirea vreunei formule sau nu în mod conștient. Sper că paragrafele de mai sus să fie luate ca atare, fiind o simplă reflecție în urma experienței trăite – și nu un plan pentru viitor. Poeții, dacă sunt adevărați, își vor croi, cu timpul fiecare făgașele lor – și aceasta poate dura o vreme, două vremuri jumătate de vreme - dar vor da peste propria voce la un moment dat. Deci e posibil ca ceea ce am împărtășit mai sus să nu se potrivească. Dar sper că măcar să le scurteze unora măcar o parte din orbecial.

Dumitru Cristanu

Versuri din vol. „Livada nopții”

* * *

ultim înțelegere a mea cu moartea
era să nu mai devin om
una din cele șapte vieți
și-a săpat singur groapa
în armura unui ceasornic
care în el timpul
numai noaptea
vorbirea luminii
îmi poate desluși adevărul
viețuirii noastre în livada ei
și de ce purtam pe frunte
soarele și luna
aidoma cerului
s-au luminat stelele
și măgălească

în frunzișul lor
eu, înger de țărână
asistam la ora de citire-a oaselor
și mă aușă încuiat
în catedrala livezii
de pe catafalcul de aer al nopții
și-am surâs morții
eu, unicușă și ec
în livada sa
noaptea culegea pentru mine
poamele învierii
din care mai gustasem
în copilărie

Nicolae Munteanu

ÎN SINGUR TATE

(Lui Aurel Domideșan anu, după poezia „Singur tate” de M. Eminescu)

În casa mea tiut
E o liniște încât
Doar singur tatea mut
Îmi mai vine de urât

Ispitit de poezie
și de dulcile idile
Am uitat, ca-ntr-o zi,
Și m-am nânc, de două zile

Astăzi însuși cât se poate
Obligat de-mprejurare,
Las deoparte câte toate
și fac ceva de mâncare

În bucătăria rece
Oale stau pe două rânduri;
Când nimic nu se petrece
Le privesc și cad pe gânduri

Vasele-s aliniate
Ca soldații la paradă,
Lângă cartea de bucate
Stau legumele grămadă

Vreau mănca ruri felurite
și să-mi fie tot ce-mi place,
De la cele renumite
Până la ciorba de potroace

Treaba, după ce-am pornit,
Felurile rând pe rând,
Liniște am-așezat
Că m-am săcâia un gând,

Gând rapid ca o săgeată
Mă-ndemna a-mi spune of-ul
Că m-am pomenesesc deodată
Că o fac pe filozoful

și mă-ntreb a-ntr-o doară,
Fără nici un gând ascuns,
Nu fac nimic nui ocară
Dar aș vrea un mic răspuns

Creatorul, de ce oare
A lăsat a-nemuriri
Cât vom exista sub soare
și-asta-n fiecare zi

Nu era mai la-ndemână
Și m-am nânc după un plan
Doar odată pe săptămână,
Pate chiar odată-n an?

Pentru-o bună reușită
Cu de toate, cum s-a spus,
Cred că cea mai potrivită
Ar fi ziua de Crăciun

Omul cât ar fi de pa-nic,
Fie ager, fie bleg,
S-ar hrăni atuncea stră-nic
Și-și ajungă-un an întreg...

Cufundat în cea visare
Parcă-aud – ca-n lumea vie –
Printre zgomote neclare
Un cântec de sonerie...

Este EA. Un zâmbet toată,
Dulce răsunătoare,
Ca de fiecare dată
Rai va fi întreaga casă

Am oprit în loc clipita,
Fugă de-a-n nor plutind,
Tandrușă-mi primesc iubita
și în brațe s-o cuprind...

Dar la urmă-mi stă în cale
Doar pustiul cel hain
Ce îmi toarnă-n suflet jale
și în inimă venin

Cât am stat, nu în mersura,
Rezemat de-alături toc,
În cuptor s-a ars friptura,
Celelalte-au dat în foc...

Na ionalismul eminescian. Interpret ri i (de/re) construc ii de imagini

Na ionalismul eminescian este un aspect ce a fost îndelung analizat i comentat de critica literar , plasându-l pe scriitor în diferite posturi, unele reale, altele construite cu un scop precis i personal, de diferitele tipuri de na ionali ti. Discu iile, prezente pe marginea acestui subiect, i-au dovedit caracterul heterogen, constituindu-se ca un amestec de stiluri discursive i opinii, unele serioase, altele de-a dreptul hilare prin argumenta ia lor.

Lucrarea de fa nu inten ioneaz s întreprind o analiz exhaustiv a opiniilor închegate în jurul „na ionalismului eminescian”, pentru c ar constitui o munc sisific , i poate inutil (unele puncte de vedere nu au nicio relevan datorit exager rilor pe care le emit - A.C. Cuza sau Alexandru Oprea-, altele se repet) ci are un caracter selectiv. Într-o încercare de identificare a unit ii în diversitate, am grupat opiniile critice în dou categorii: pe de-o parte cei care au în vedere opera poetic i publicistica eminescian atunci când dezvolt un punct de vedere critic (Dumitru Mur ra u, Ioana Em. Petrescu, Caius Dobrescu) i pe de alt parte cei care analizeaz îndeosebi articolele scriitorului (G. C linescu, Ion Stanomir, Monica Spiridon). Aceast clasificare e necesar în m sura în care e o diferen între na ionalismul din articole i patriotismul din opera literar . Poezia nu poate fi citit prin grila politic , cum tinde Caius Dobrescu. În aceast capcan nu cad îns cei care puncteaz clar delimitarea între verva politic i pamfletul literar (C linescu i a Monica Spiridon). precum i criticii care sunt interesa i de sentimentul din poezie, de viziunea mitic (Ioana Em. Petrescu). F r s pierd din vedere aceast delimitare (a criticilor care implic i opera literar în interpret rile lor i a celor care o exclud), prefer o abordare diacronic a problemei.

Preocuparea lui Eminescu privind

problema na ional nu a fost una întâmpl toare i critica literar a integrat-o contextului mai general al secolului al XIX-lea, când na ionalismul era o chestiune la ordinea zilei, pentru c se parcurgea procesul de constituire al na iunilor. **Dumitru Mur ra u** este cel care stabile te o leg tur clar între contextul socio-istoric i patriotismul eminescian dar i o intercondi ionare între opera poetic i publicistica eminescian . Acestui exeget îi dator m i încet enirea sintagmei „*Eminescu-poet na ional*”, care va deveni suprasolicitat i chiar deformat în perioada predecembrist în discursuri propagandistice. Lucrarea lui Mur ra u are un caracter preponderent descriptiv, exegetul se limiteaz la prezentarea palierelelor operei eminesciene unde se manifest na ionalismul, punctele de vedere critice dezvoltate fiind reduse. Horia Sima a g sit o explica ie pertinent pentru lipsa unui punct de vedere critic în ceea ce-l prive te pe Mur ra u, impar ialitatea era singura care-i garanta acestuia viabilitatea: „*Dat fiind importan a subiectului i polemicile stârnite de el, D. Mur ra u i-a luat toate m surile de ap rare, pentru a nu putea fi acuzat c s-a l sat târât în aprecieri de propriul s u naționalism.*” Totu i am nuntele devin uneori deranjante, iar de dragul unei structur ri cât mai bune chiar exemplele din opera eminescian se repet . La început, Mur ra u identific i analizeaz trei forme de manifestare a na ionalismului la Eminescu: na ionalismul entuziast i afirmativ (dezvoltat mai ales în lirica de tinere e), na ionalismul criticist i na ionalismul cultural (practice mai ales în articolele de la *Timpul*). De i din aceast tipologizare ne d m seama de evolu ia na ionalismului în opera eminescian , exegetul prefer s revin , i într-un capitol separat s-l analizeze din perspectiva manifest rii sale în diacronie, de la primele

poezii de tinere e (*Din str in tate, Ce- i doresc eu ie, dulce Românie*) pân la acele poeme imagine recitate lui Vlahu , de pe o foaie pe care în realitate nu erau notate decât dou cuvinte: „*gloriosul voevod*”. Dezvoltarea gândirii na ionaliste eminesciene trece astfel prin mai multe etape: perioada adolescen ei în care poetul îi manifesta dragostea de neam i ar , epoca studiilor de la Viena, când se na te dragostea pentru trecut, perioada imediat revenirii în ar , i.e. etapa ie ean când „*Eminescu lupt pentru na iune i cu vorba i cu fapta*” i perioada bucure tean , când Mur ra u precizeaz c ideile conservatoare pe care le slujea ziarul nu l-au influen at pe Eminescu, ci predispozi ia lui sufleteasc s-a suprapus ideilor conservatoare: „*Eminescu nu se converte te din motive politice odat ajuns la Timpul. Tranzi ia e u or de observat: Eminescu îi urmeaz evolu ia lui sufleteasc i nu-i omul care s împrumute idei ori atitudini din simpl oportunitate.*” În final Mur ra u reia expunerea notelor dominante ale na ionalismului eminescian într-un capitol sintetic: na iunea îi apare scriitorului ca o suprem categorie social , na ionalismul particularizeaz o na iune, civiliza ia na ional e complet , purificat de orice element, în na ionalismul s u Eminescu dezvolt teoria p turii superpuse, na ionalismul s u e nobil, cuprinz tor, pe alocuri utopic. Reluarea caracteristicilor na ionalismului eminescian e realizat într-un discurs cu numeroase note metaforice: „*Ideea na ional ocup în opera lui Eminescu locul ramurii pe care s-au depus, în frumoi cristali, s rurile apei în care-ai cufundat-o. Vor fi cristalii frumoi în ei în i i, vor fi demni de admira ie, dar cine vrea s p trund realitatea lucrurilor nu va trece cu vederea ramura care d direc ia general i liniile ample ale siluetei*” Trecând peste stâng ciile discursive i excesul de erudie, studiul este important în primul rând pentru c identific în opera lui Eminescu filonul unui na ionalism afectiv, care se sprijin pe sentimente profunde din partea scriitorului: „*Na ionalitatea e pentru el [Eminescu] ceva sfânt. Dup cum hebreii nu aveau voie s pronun e numele Dumnezeului lor, tot a a, adev ratul na ionalist nu va lua în de ert na ionalitatea, nu va face profesie de ea*

cu vorba, ci o va sim i cu toat inima sa.”

Dac Dumitru Mur ra u a inten ionat o analiz exhaustiv a na ionalismului eminescian i o f râmi are e celor dou extreme la care era situat Eminescu: fie prea pu in na ionalist, fie obsedat de ideea na ional , G. C linescu nu are inten ia de a prezenta dimensiunea na ionalist a operei eminesciene ci din articolele politice pe care le analizeaz ne d m seama de na ionalismul scriitorului.

G. C linescu, în *Opera lui Mihai Eminescu* coreleaz na ionalismul eminescian contextului european, dar îi g se te i o motiva ie afectiv : temperamentul scriitorului a constituit cadrul propice manifest rilor ideologice de tip conservatorist. Prin ideile expuse, criticul neag existen a vreunei rela ii de tip cauz -efect între statutul de redactor la ziarul *Timpul* i na ionalismul conservatorist specific scriitorului. Activitatea desf urat la *Timpul* a constituit doar un adjuvant al manifest rii ideilor na ionaliste i nu elementul determinant:

„*Oricare ar fi, a adar, pricina psihico-fiziologic a ideilor sale, Eminescu era conservator sincer, întemeindu- i filozofice te doctrina pe teoria statului natural. Monarhismul, primatul na iunii, anti-individualismul, teoria claselor pozitive, postulatul muncii productive, capitalismul ca acumulare de munc , toate aceste atitudini ar fi existat la Eminescu, de ar fi fost sau nu redactor la Timpul*”. Criticul întreprinde o dubl analiz a na ionalismului eminescian: una tematic /de con inut în *Filosofia practic* i alta formal care vizeaz latura discursiv , în *Articolele politice*. C linescu nu are în vedere lexicul na ionalist eminescian ci articolele prin care Eminescu dezvolt opiniile sale despre na iune. Consecin a este evident : atunci când dezbate na ionalismul, criticul se focalizeaz asupra publicisticii i nu are în vedere crea ia în sens strict literar i.e. poezia sau proza. Ap rarea drepturilor i aspira iilor na ionale se identific la Eminescu dezvolt rii unei filosofii practice, care exclude cosmopolitismul i îl înlocuie te cu tradi ia. C linescu a eaz pe picior de egalitate termeni precum tradi ie, tradi ionalism i conservatorism junimist. Limba este filonul ce sus ine o na iune i condi ioneaz chiar

p trunderea în aceasta. C linescu nu numai c fixeaz parametrii a ceea ce înseamn na iune pentru Eminescu, dar deconstruie te imaginea acestuia de acerb anihilator al evreilor: ace tia pot deveni parte a na iei în condi iile în care înva limba i se c s toresc cu români, adic în momentul în care au con tiin a na iei în care p trund. Deci criticul identific în na ionalismul eminescian „o form mentis a con tiin elor”, adic accep iunea vast pe care termenul o dobânde te în secolul al XIX-lea. Teoretiz rile întreprinse de Eminescu în calitate de na ionalist îmbrac i o form discursiv specific , pe care C linescu o analizeaz în capitolul „Articolele politice”. Sugestia c linescian este c nu numai la nivel ideatic ci i la nivel formal, Eminescu e na ionalist: el utilizeaz expresii specific române ti, interoga ii ritmice, evit neologismele, apeleaz la oralitate i umor autohton. Tot aici criticul explic natura virulen ei verbale a articolelor: contaminarea publicistului de vocea liric a poetului:

„*Ridicat dar pe o schel solid de idei cu toate treptele emotivii, caricaturizând abstractiv i speculând concret, gazet ria lui Eminescu e o oper ideologic i poetic totodat , trainic literar tot atât cât i poeziile, de i purt toare de erori, scuzabile prin vremea când au fost f cute.*”

Ideea modific rii gustului estetic, care a influen at implicit percep ia articolelor eminesciene, e amintit i de **Ioana Em. Petrescu** „*Virulen a pamfletar a acestor articole stânjene te, evident, pe cititorul de ast zi.*” Criticul literar nu folose te în recuzita sa lingvistic termeni precum na iune, na ional, na ionalitate ci prefer pe cei din aria semantic a patriei. Na ionalismul eminescian e tradus în termeni de „*sentiment al patriei i sens al istoriei*”. Autoarea are în vedere cu prec dere dimensiunea poetic i doar spre finalul capitolului precizeaz c ideile acestea sunt dezvoltate i în articolele scriitorului. Ioana Em. Petrescu porne te de la ipoteza c istoria romantic este o încercare de identificare e elementelor particulare ce definesc i individualizeaz fiecare patrie; în acest context romantismul românesc aduce ca element specific, local conceptul de „dacism”. Ioana

Em. Petrescu dezvolt opozi ia trecut-prezent prin structurarea istoriei în trei vârste: cea de dinaintea istoriei, a Daciei mitice din *Memento mori*, vârsta eroic a statului natural din *Scrisoarea III* i vârsta contemporan , a satirei; cele dou temporalit i creatoare se opun timpului de criz al prezentului. Cea de-a doua vârst dezvolt implicit i idei legate de na iune: „*Motivul central al poemei [Scrisoarea III, în variante Patria i patrio ii] este motivul patriei, introdus, printr-o sugestie, înc din momentul proeminal al visului lui Osman*”. Pentru această a doua vârst opozi iile se constituie în termeni de patrie-lips de patrie, con tiin a apartenen ei la un p mânt-lipsa acestei con tiin e. Sugestia implicit este c românii aveau con tiin a apartenen ei la o na iune înainte de constituirea na iunii îns i. Deci Eminescu adopt ceea ce pentru secolul al XIX-lea va constitui modelul german de na iune în care identitatea cultural preced unitatea teritorial . Paul Sabourin explic cele dou modele dominante din secolul al XIX-lea - cel francez i cel german- i diferen a dintre ele: „*A spune c secolul al XVIII-lea este cel în care na iunile s-au constituit în State i c , în secolul al XIX-lea s-au identificat cu Statul, ar fi prea simplist. S ne mul umim cu înc o viziune reduc ionist , constatând c Statul a precedat uneori Na iunea, cum a fost cazul francez, sau invers, ca în Germania i Italia, ar estompa r d cinile acestor tulbur ri care au agitat Europa de la Atlantic la Urali.*”

Cea de-a treia vârst a istoriei, cea a contemporaneit ii este identificat de Ioana Em. Petrescu atât în lirica eminescian , care dezvolt motivul str inului de patrie prin gândirea sa, cât i în articolele sale polemice, care dezbat teoria p turii superpuse. Pericolul pentru clipa prezentului este diluarea sentimentului autentic al patriei i „*amenin ând s infecteze organismul na ional cu morbul decaden ei*”. Această demascare a relelor lumii este benefic pentru c , în opinia Ioanei Em. Petrescu, este un act de recuperare/sanificare a spiritului na ional.

Această opozi ie trecut-prezent implementeaz o venera ie a trecutului, care a ajuns s fie imputat cu prec dere de critica postdecembrist . **Ioan Stanomir** repro eaz lui

Eminescu tocmai această exacerbare a trecutului creia îi găsește o motivație afectivă: „*deschiderea spre tradiție, paseismul, sagacitatea cu care editorialistul insistă asupra momentelor de elecțiune ale trecutului, par indisociabile de o dominantă moldovenească a psihismului eminescian.*” Eseistul pornește el însuși de la niște imagini deja încetănite, pe care le reiterează și le aprofundează: este vorba de imaginea de cercuri concentrice pe care a propus-o Sorin Alexandrescu pentru junimiți: conducători, guvernanți și executanți și de aceea de vase comunicante dezvoltate de Alexandru Dușu. Prima reconstrucție de imagine îl plasează pe Eminescu în postura de executant la ziarul *Timpul*. Acest statut pentru care optează Stanomir contrazice teoria cinesciană a lipsei condițiilor de tip cauză-efect între ideile conservatoare ale lui Eminescu și statutul său de redactor la acest ziar: „*Eminescu nu putea fi încadrat decât în ultimul cerc, acela al executanților, funcțiunea de jurnalist politic atribuit scriitorului plasându-l în postura de a ilustra un program al celor doi autori rămăneau cei din primul cerc.*” Radicalismul punctului de vedere al lui Stanomir este evident și în alte situații: în privința problemei evreiești acestea are în vedere doar opiniile eminesciene care dezvoltă imaginea Evreului imaginar din cartea lui Oiteanu. Deci în unele privințe politologul întreprinde o lectură inversă: de la teorie la textul eminescian și nu cum ar fi normal, adică de la text pentru ca apoi să se ajungă la generalizări. Imaginarul politic eminescian este definit de o imagine suverană, aceea a vaselor comunicante peste care se suprapun alte imagini: a asaltului xenocrației, a trecutului ca timp venerat în care este plasată „cetatea ideală a lui Eminescu”, a teoriei formelor fundamentale etc. Peste toate aceste imagini tronează ceea ce Stanomir numește tehnica palimpsestului pentru că dincolo de imaginile prezentului la Eminescu sunt vizibile contururile trecutului. Aceste strategii vor sprijini nașterea unui tip particular de conservatorism, i.e. eminescianismul sau reacțiunea eminesciene, în care eseistul recunoaște „nașterea conservatorismului” al lui Dumitru Murăruș, care depășește unele dimensiuni ale conservatorismului. Faptul că Eminescu se detașează de conservatorism prin

unele aspecte nu este ceva nou, a fost remarcat și de Călinescu, însă nu a insistat atât asupra diferențelor și delimitărilor. Toate aceste inadvertențe sunt justificate de subtitlul lucrării, i.e. eseu asupra imaginarului politic eminescian, care îi permite politologului să analizeze doar anumite imagini, fără epuizarea subiectului.

Dacă G. Călinescu alocă doar câteva pagini aspectelor formale pe care le îmbracă naționalismul eminescian, **Monica Spiridon** dedică o carte întreagă analizei laturii discursive a acestuia. De la bun început ea revine asupra pericolelor care au decurs din transformarea operei eminesciene într-un discurs fondator: „*Eminescu a devenit succesiv sau simultan-protocronist și protolegionar, prototractor, protomarxist, protoceauist, proto-etc, precursor de serviciu și argument legitimant al celor mai eclectice direcții de gândire.*” Monica Spiridon întreprinde comparații succesive, toate la nivel discursiv, între Eminescu și diverși maeștri ai oratoriei: Hesiod, Platon, Antim Ivireanu, Nicolae Bălcescu, Cezar Bolliac, Ion Heliade Rădulescu, Titu Maiorescu, Arghezi, Iorga, Gianbatista Vico etc. Prin intermediul acestor comparații, teoreticianca îi explică însăși ipoteza de la care pornește, i.e. evoluția scriitorului de la retorica de tribun, la cea de catedră și apoi la cea de amvon. Toate cele trei dimensiuni discursive corespund câte unei atitudini naționaliste: pragmatică, utopică și respectiv polemică. Dimensiunea utopică a naționalismului eminescian a fost avută în vedere și de Ion Stanomir, însă, spre deosebire de acesta, Monica Spiridon identifică în discursul eminescian o „*utopie realistă sui generis*”. Deși îi reproșează lui Călinescu faptul că a dedicat prea puține pagini jurnalisticii eminesciene, în realitate punctul de pornire al analizei Moniciei Spiridon este de găsit în capitolul cinescian *Articolele politice*. La fel ca și Călinescu (în acel capitol) Monica Spiridon analizează cum-urme manifestările ideilor naționaliste la Eminescu: cadența frazelor, a interogațiilor, răspunsurile scurte, spațialitatea sonoră, afectarea scenică, alternanța narativ-dramatizare, debutul brusc al articolelor, lexiconul politic, flash-back-urile, anafora, structurile de tipul „precum... tot așa”. Toate aceste elemente contribuie la o mai bună

structurare a ceea ce înseamnă naționalism eminescian.

O revenire la ce-ul naționalismului eminescian realizează **Caius Dobrescu** în monografia sa. Criticul dezvoltă problema naționalismului eminescian în cea de-a doua parte a lucrării sale, *Imaginarul spațiului public*. Cartea este una aflată în descendența lui Stanomir, în sensul plasării ei în spațiul imagologic. Dar imaginile analizate au ca suport opera poetică eminesciană și mai puțin articolele scriitorului. Caius Dobrescu adoptă o grilă interpretativă prin care indică „ideea pe care poetul însuși și-o folosește despre funcția publică a poeziei sale” pe care o aplică în analiza unor opere precum: „Ce-î doresc eu ie, dulce Românie”, „Geniul pustiu”, „Mureșan”, „Împăratul și proletarul”, „Gemenii”, „Scrisoarea III”. Din fiecare operă sunt deduse aspecte ale spațiului public, pentru că în final se constituie o imagine compactă a „imageriei naționalismului eminescian”. Caius Dobrescu analizează și deformările de imagine datorate construirii unor mituri în jurul operei poetului. Invocă în acest caz Vlad Țepeș cu care se încheie *Scrisoarea III* a fost uzitat de legionarii interbelici, care au identificat în patosul eminescian o purificare a societății prin foc („Cum nu vii tu, țepeș doamne, ca punând mâna pe ei, / Și-împarți în două cete: în smintiți și în mișei, / Și în două temnițe large cu de-a sila și-ai aduni, / Și dai foc la pușcăriile în casa de nebuni!”), Prima parte din *Împăratul și proletarul* (monologul Proletarului) a fost tăiat din poem între propagandele comuniste sau scene mai violente din *Geniul pustiu* au constituit materia discursivă a ritualurilor satanice actuale. În opinia criticului decontextualizarea operei eminesciene dedicată spațiului public a dus la conturarea unor imagini deformate și utile diferitelor grupuri:

„Fără a nega, evita sau minimaliza aceste evidențe, avem, totuși, obligația morală și intelectuală de-a plasa imaginarul politic eminescian în contextul istoric care-i este propriu și de-a determina nu doar ceea ce-l apropie dar și ceea ce-l diferențiază de

ideologia extremistă și teroristă, care mai târziu avea să-l absoarbă.”

Naționalismul eminescian a constituit pentru critica literară ceea ce Paul Sabourin a intuit că înseamnă naționalismul în general, i.e. „o sursă de conflicte de noapte”.

Trecerea timpului nu a dat uitării imaginile deformate care s-au conturat pornind de la opera eminesciană, însă ele au fost reiterate sub titulatura „a și nu”. Tot timpul este cel care a plasat sfera interesului critic de la analize strict tematice ale problemei (unde apare naționalismul eminescian și sub ce forme; Dumitru Muraru, G. Călinescu în *Filosofia practică*, Ioana Em. Petrescu) la cele discursive (cum apare el exprimat; G. Călinescu în *Articolele politice*, Monica Spiridon) și mai ales la cele de imagologie literară-politică (Ion Stanomir, Caius Dobrescu).

Problema receptivității naționalismului eminescian în diacronie rămâne în esență aceeași, se modifică doar instrumentele și metodele de abordare a acestuia. Că s-a ajuns la studierea sa din perspectivă imagologică era previzibil, dacă înțelegem conținutul de faptul că naționalismul este o problemă care excede cadrul strict literar devenind una culturală mai largă. Interpretarea naționalismului eminescian în relație cu epoca în care s-a manifestat este un aspect pe care îl avem precizat de la Dumitru Muraru și Călinescu deci încă din jurul lui 1930 aveam studii de imagologie implicite. Trecerea timpului a dus doar la o explicitare a metodei pentru că în 2000 ea s-a putut preciza prin elemente ce în de paratextualitate: eseul asupra imaginii politice eminesciene. Această ultimă dimensiune constituie tot o formă de deformare dar mult mai subtilă, pentru că nu oferă o imagine completă a naționalismului eminescian ci selectează doar materialul util unei anumite dimensiuni interpretative. Dar cumulate, diferitele opinii critice și diferitele metode abordate conturează imaginea unui naționalism eminescian credibil și probabil conform cu ceea ce a simțit și a enunțat scriitorul însuși.

Vis torul de nisip

Tu nu mă înțelegi.
De fapt, nici eu nu o fac.
Sunt *un pi* care s-a deșteptat
în secunde de nisip suflate
de bătrânul Timp.
Nu caut răspuns.
(Timpul suflă mai puternic atunci,
iar eu nu vreau să-ți înec
albastrul ochilor în praf greu de ani)
Eu caut întrebarea corectă
și o să desc în urma mea.

Poate răsună un răspuns
sau o întrebare ruginită ...
Ce flori ciudate:
incomplete, eronate,
perfecte într-un mod imperfect.
Din ele împletesc o scară
spre stele
și-mi sacrific vocea strigând
la ele
dar buzele-s pecetluite de nisip.

Când am spus că vreau să cresc?

Foșnetul mării.
E-atât de dulce liniștea...
Trenul gândurilor mele are întârziere.
E 6.59.
Eu, visătorul,
Mă dezbrac de hainele realității.
Vreau să fac o baie în marea mea infinită.
Îmi spune lăsați-vă de griji,
Soarele îmi șterge grijuliu mușchii
realității.
Sunt bine.

Clinchetul apei se încolțește în jurul-mi
precum o briză rece.
Trenul din valuri la mine în suflet,
E 7 fix.
Alarma mă înecă încet...
Oare când mă-a jefuit timpul?

Leac pentru eternitate

Picuri îmi bat în geam
Pic-pic sau tic-tac
O bătaie este o secundă care
se scurge din mine...
(câteodată nu simt nimic, alteori totul)
Obinuiam să alerg în propriul-mi
ocean de curcubeie.
Culorile noi mă frapau de emoție...
Câte zâmbete inconștiente!
Pași îmi sunt mai grei acum.
Luna și Soarele cred că mă-am îmbolnăvit.
Fiecare bătaie trece prin mine
Ca un glonț de venin.
Da, tu..., sunt muritoare.
Rup din mine cuvinte
și le împachetez în poezii.
Valurile s-au spart,
Trupu-mi doar în fotografii,

Vreau un alb colorat

Tu cerea.
Ce cuvânt simplu!
Îmi adaptez gândurile cu neînțelesuri.

O vibrație de emoții
care îmi trezește trupul -
viața care îmi furnică răbdarea
îmi rostogolește (ca pe o navă)
pe dealurile amintirilor noastre.
A tept o fărâșă de sunet...
Un cuvânt, o silabă, o literă de foc...
Poate o scânteie de zâmbet...

Îmi încarc ideile în spate
și zbor în lumea cuvintelor tale.
E mult praf aici.
Ușor e încuiat, iar nopțile mele
nu mai vor jesi broasca (cândva vorbă reașă)

Cad.
Alunec.
Îmi înec de alb.
Respir doar privirile tale.
Gândurile și-au prins aripi,
iar secundele își construiesc un zid
între noi.
Am încercat să le pun în lor aripi,
dar glasul îmi e doar ecou...

Sufletu-mi doar în picuri.
Pic-pic sau tic-tac.

Valeria Pop

Miercurea Ciuc

Icoana stelei lui Eminescu

Cine se naște în ianuarie niciodată nu moare. Veșnic tânăr va fi cel ce în iunie moare.

Cei ce se îndoiesc că poetul în ianuarie s-a născut știu că decembrie, când steaua călătorește, spre ianuarie privește.

În ianuarie peste umăr privire aruncă. Totuna ar fi dacă în ianuarie, prin tainică poruncă, ori în decembrie s-ar fi născut, ori în iunie, spre veșnicie, dacă nașterea din nou nu o ar fi cunoscut.

El mereu tânăr va fi, precum tinerii rămași cei ce par a muri, dar numai se mută, se retrag în umbra de dor, cu îngerii vecini, ori la poalele munților cu nume de Tabor.

Da, a doua oară s-a născut, în eternă tinerețe s-a slăvit. Nimeni nu-i poate tulbura imuabila, hieratică sa eternitate. În iunie trăiește, pururea tânăr.

Îl putem visa, preot veghind la izvoarele luminii, teafăr, în luciri de luceafăr, domn al ceasului de taină.

În elept în felul bătrânilor, curat în felul îngerilor, îmbrăcat în luminoasă haină.

Arhanghel al iubirii de neam. De mântuire doritor și aducător... De har purtător.

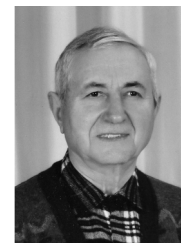
Asemenea lui, nu se nasc, prin veșnicii umblători, decât la sferturi de ev, vreun profet dus în carul de foc ori în sanie de nori.

Dacă cineva vrea a-l atinge cumva, poarta strâmtă s-o ia cu asalt, altcumva, nu se poate ierta.

Steaua lui n-a apus, e departe, e sus, până unde-au ajuns pașii lui Iisus.

Icoanele lui, în pături dure, prin arcane, le găsim, când, de mână cu Sarmis, pribegesc, căutându-l; călăuziți dar mișcați, ori mai sus decât norii, ca un mag călător printre stele, îl zăresc luminând, de înălțime înălțate tre ele...

Ca un far, luminos, e de chei purtător, eu în rugă-l descopăr între cei ce din veac, în înaltul din rai s-au mutat, ori în vârful cu dor.

CR I A (1)

- Caut s nu întârzii prea mult, s revii pân pe înselat. S-a anun at ninsoare asear la T.V. i mi-e... cam urât singur – îi strig din pragul cabanei Dora prietenei sale Ioana gata de plecare la Sibiu.

- Neavând prea multe de rezolvat sigur c nu voi întârzia atât încât s intri la idei – îi r spuse aceasta – iar vremea... prive te i tu cât e de deschis . Mai gre esc i ei cei de la meteo uneori – Intr în albastrul Peugeot 406 i demar sportiv atingând scurt a salut maneta claxonului. V zând-o plecat Dora reveni în caban bucurându-se de atmosfera pl cut , atât de deosebit fa de cea rece de afar . Gândind cu ce s - i umple timpul pân la sosirea Ioanei porni s aranjeze câteva din lucrurile ce i se p reau ne la locul lor din înc perea destul de spa ioas a cabanei personale de pe Valea tezii situat nu foarte departe de Localitatea R inari. Sosise împreun cu Ioana în urm cu o s pt mân de la Sibiu cu inten ia de-a r mâne aici pân dup s rb torile de iarn când va reveni i Mihai so ul ei plecat în Argentina la ni te prospec iuni geologice, pentru a-i fi al turi la momentul când va trebui s nasc primul lor copil. De fapt urmasa recomandarea doctorului Popa, vechiul prieten, care îi indicase retragerea din tumultul ora ului din preajma s rb torilor, tumult care poate influen a oarecum o femeie în situa ia ei. i bunica îi sugerase aceast rupere de cotidianul obi nuit amintindu-i nu f r durere, cum sigur tensiunea i groz via zilelor din decembrie 89 au contribuit la decesul fiicei sale atunci când o n scuse pe ea. Amintirea mamei o întrist într-o oarecare m sur ea ducându-i regretul de-a nu o fi cunoscut niciodat , locul ei r mas gol de-a lungul întregii vie i în multele d i când i-ar fi dorit-o aproape, al turi în toate. O mi care destul de brusc a fiin ei din pântecul ei o f cu s zâmbeasc aducând-o din dep rt ri la realitate. Încet, ca i cum i-ar fi fost team , atinse locul într-o mângâiere optindu-i:

- Acum când suntem numai noi, - tia ce va fi – poate vrei s st m de vorb a a ca fetele: Nu? O nou mi care, pu in mai puternic de data aceasta, p rea a fi r spusul.

- Hai, spune-mi ce ai vrea s afl i în a a mare avans, ce te nelini te te de te agi i atât de diminea , ori ai vrea s - i povestesc ceva? Nesim ind niciun protest continu : am ghicit deci. S m gândesc dar la ce i-ar face pl cere s auzi într-o astfel de zi de iarn cu soare, z pad i mult ger pe afar ? O s - i spun despre... o lume cu p mânt, soare, lun , stele i multe, multe alte minun ii ce se afl în ea, oferite nou oamenilor pentru a tr i ceva care se nume te via a. Din flori de dragoste i vise se z mislesc mereu al i oameni care iau locul celor ce i-au împlinit menirea i pleac spre alte sfere. Curând va fi rândul t u s vii în aceast lume în care noi vom fi prietene bune pentru mult, mult timp. O mi care puternic ca o lovitur întrerupse irul cuvintelor ce urmau. Dora se opri brusc, mirat , c utând s priceap reac ia acelei mici f pturi ce o purta în pântec cu care de o bun bucat de timp începuse s se în eleag prin anumite semne. S cred c nu î i place povestea ce am început s i-o relatez ,ori faptul c noi dou vom fi pe viitor bune prietene

O lovitur i mai puternic decât precedentă sosi urmat de altele din ce în ce mai dese, în locuri diferite ca un fel de zbatere general . Se nelini ti pu in Dora fiind prima dat când i se întâmpla a a ceva de o intensitate atât de puternic . C ut s î i aminteasc din ce citise despre asemenea manifest ri dar care nu se potriveau cu situa ia, timpul, momentul sarcinei ei. S încerc m cu pu in ceai... calmant, poate ne lini tim – alege ea o variant gândind în acela i timp la cauzele care ar fi putut duce la o astfel de reac ie din partea micii f pturi. Înc lzi ceaiul avut la îndemân i îl sorbi cu înghi ituri mici pentru a egala temperatura cu cea a corpului, a teptând în acela i timp ca fream tul din interiorul ei s se lini teasc .

Nu se întâmpl deloc așa, ba dimpotriv cu fiecare clip presiunea creștea, creștea transformându-se curând în contracții din ce în ce mai puternice, mai dureroase.

- Asta nu e deloc bine – îmi spuse Dora – dar să fiu calm, să nu mă panichez degeaba, adică doar la apariția unor contracții chiar dacă nu știu exact motivul ce le-au provocat, ori ce ar putea ele să însemne. Refuză socoteala în ipoteza unei eventuale greșeli dar nu rezultă nimic. Sigur până la naștere ar mai trebui să fie cel puțin două săptămâni de zile, iar după evoluția de până acum nimic nu ar prevesti una prematură. Atunci? Irul gândurilor fu iarăși întrerupt de noi contracții mai puternice, tot mai puternice cu fiecare clipă. Începu să transpire abundant iar gândurile porniră să se învâlmăască. Întrebări, multe întrebări, puține răspunsuri. Îmi impuse să rămân calm, să se controleze, să nu se nelinițească fiindcă doar astfel ar putea domina situația oricare, ori cât de grav ar fi ea. Înmuie o batistă cu apă rece tamponând transpirația de pe gât și față. Imediat simi că e mai bine iar contracțiile slăbesc în intensitate. Respirația urât gândind că a se păta totul a fost doar un incident trecător. Întinse mâna după poartă cufărând telefonul mobil în intenția de a-l suna pe dr. Popa pentru a-l informa de momentul anterior și a-i cere sfatul. Îmi aminti însă că nu-l mai avea. I-l dăduse Ioanei și-l reîncărcase așa că renunță, sperând că nu mai avea nevoie de el până la revenirea acesteia. Se întinse pe canapea cufărând o poziție cât mai comodă încercând să-și rănduiască gândurile și să se linițească după emoția prin care trecuse. Aproape reușit fiind pe punctul să aștepte chiar când simi cum sosesc din nou valuri de durere, puternice, tot mai puternice, din ce în ce mai puternice. Începu să gemă deși încerca mult să se stabilizeze, să-și prindă cumpătul. Nu mai trăise până acum astfel de dureri care parcă acum le resimea în tot corpul și-i biciuiau simțurile tot mai tare. Le aprecie la limita suportabilității întrebându-se totodată cât poate un organism rezista unor asemenea presiuni. După intensitatea lor, și din ce mai citise, în elese că nu sunt doar simple contracții ci a sosit clipa nașterii copilului chiar dacă în avans și moment nepotrivit. Îmi aminti fulgerător de ce îi spusese bunica despre momentul nașterii ei când cu toate eforturile medicului mama nu mai putuse fi salvată murind la câteva minute după. Va avea oare aceeași soartă mai ales aflându-se în situația de-a nu fi nimeni să-o ajute? Deodată simi cum ceva se rupe în ea scurgându-se pe picioare. Avea acum clar certitudinea, fără tăgadă că nașterea a sosit, e iminentă. Într-unul ei mici ființe se zăreau tot mai puternic sigur datorită pierderii lichidului amniotic, noilor încercări la care era supus acum organismul său. Porniră să-și controleze simțurile pentru a putea gândi ce ar avea de făcut, cum să-o ajute. Îmi luă poziția cât mai aproape de cea prevăzută în carte și își reglă respirația așa cum repetase anterior de mai multe ori. Predefiniți câteva minute, semn bun, contractile slăbiră în intensitate dându-i astfel posibilitatea să ia din lada canapelei o cuvertură și două cearșafuri pentru eventuale nevoi. Puse pe sobă încălzită niște apă în situația că totul ar decurge normal și ar avea nevoie pentru ea și noua născută. Simind cum din nou contracțiile se fac simțite, își reluă poziția inițială de data aceasta jos pe cuvertura de pe pardoseală, gata să înfrunte destinul oricare ar fi el. I se prăvăli un claxon de mașină dar se dovede o iluzie auditivă fiindcă nimeni nu deschise ușa cabanei. Ar fi fost puțin probabil, aceasta situându-se în afara drumului circulației puștinelor persoane ce țiau de prezența lor acolo. Ce bine ar fi ca Ioana să nu întârzie prea mult, să-și fie alături pentru solicitarea unui eventual ajutor profesional. Privind spre ceasul din perete care arăta că trecuseră doar trei ore de la plecarea ei, alungă acest gând, de fapt mai mult dorință, ce sigur nu se va putea împlini. Un val de căldură începu să-i cuprindă tot corpul semn clar că vor porni iarăși contracțiile. Acum însă era mai pregătită, oarecum mai liniștită. Porniră. Mai slabe la început, pe urmă mai tare, din ce în ce mai puternice până se transformă într-o durere continuă tot mai greu de suportat.

(Va urma)

Elena Olaru Miron

LA NOI ACAS

C ldura graiului românesc pl m dit în r d cinile viței str bune n-o s aib niciodat un real corespondent în alt limb și în alte credințe oricare ar fi acelea. Poeziile, proza, cânt rile noastre de dor i jale, catrenele pline de har i de nostalgie p trund u or în adâncul sufletelor r scolind fiecare fibr cu foc de epav .

Iubirea de vatr , de p mântul natal, de limb sunt cu atât mai puternice cu cât omul este mai îndep rtat de vatr r t cind pribeag prin lumea mare. El, tu nu veți osteni niciodat a visa îns la ț râna gliei voastre: „*Limba noastr -i limb sfânt , Limba vechilor cazanii...* (A.Mateevici).

Desigur, tim c sunt mulți români care, din p cate, au plecat din țar chiar definitiv i care s-au înstr inat mult prea mult de obâr ie, de i îmi este imposibil s cred c uneori nu-i cuprinde dorul de t râmul copil riei lor. Din nefericire, se întâmpl c i unii din cei care se afl aici în mijlocul fraților și rubedeniilor nu apreciaz calit țile toate care definesc poporul lor. (Se tie c omul tânje te dup ceea ce nu are. Este oare astfel par iv?)

L sându-i la o parte pe cei plecați definitiv din țar ignorând ce las în urm , ne îndrept m atenția spre marile personalit ți de alt dat care, de-a lungul întregii lor vieți au pus um rul la prop irea valorilor, la progresul patriei lor. Ace tia, adev ratele elite s-au s vârșit din viaț l sându-ne valoroasele lor opere ce trebuie s r mân pentru eternitate drept simbolul dorințelor de progres intelectual, cultural. Unii din cei r ma i cei care au trecut peste nenum rate episoade dramatice, cei credincio i vetrei str bune ast zi, aici, înc se mai str duiesc s mențin echilibrul atât de necesar a ez rii pe baze economice, culturale și morale solide a ț rii lor. S sper m c se vor delimita de impostori luptând i pentru stârpirea tuturor grup rilor infracționale care doresc cu orice preț acapararea puterii în scopul obținerii de foloase materiale personale. (Nu intr în discuție desigur aceste „elite” noi, multe din acestea care par doar ni te..., „improvizații” cum spunea maestrul Giuraseu. Parveniții care apar ca ciupercile ori de câte ori se schimb orientarea politic . Aceste resturi umane ce blocheaz c r rile noastre).

Noi suntem „minoritate de fraieri pe lâng o majoritate de „d șteți” alunecoși, la i, oportuni ti, ni te reziduuri totalitare”, cum spunea istoricul Fl.B l nescu.

„Camuflarea adev rurilor o practic ast zi prea mulți”, mai spunea Aleksandr Soljenițin istorisind calvarul din gulag suportat de un întemnițat, lupt tor pentru drepturile omului.

De i se aminte te i chiar se omagiaz (în grab adeseori) personalit țile de marc din trecut ce nu se mai afl în viaț , totul apoi trece i este dat uit rii pân când se ive te un nou prilej de a se ie i din umbra. Noutatea „la moda de ast zi” este aceea c în prim plan sunt scoase în relief scrieri mai mult sau mai puțin academice împeștritate cu vorbe rare, de cele mai multe ori publicate în scopul de a epata pur i simplu. Aceste tip rituri îndeob te sunt ocolite de c tre cititori i a a în num r redus deoarece omul zilelor noastre nu mai dispune de timp i nici r bdarea de a descifra formele de exprimare i gândire actuale i mai sofisticate. Tr im demult în epoca vitezei i omul obi nuit, dac este dispus a- i sacrifica oarece timp pentru lecturare, atunci prefer subiecte mai lejere, mai comode, mai pe înțelesul tuturor. El nu este dispus s acceseze vocabulare (pe care nu le posed) pentru a descifra înțelesul unor cuvinte mult prea complicate.

Cu toate acestea exist înc suficienți cititori cu potențial i care se întorc mai mult la acele... vechituri de expresii (atât de vii) savurând pur i simplu un cântec popular sau o snoav veche. Constantin Noica vorbise mult despre Mihai Eminescu, apreciindu-l ca pe un exponent de frunte al poeziei i întregii literaturi române ti. Îl citeaz astfel:

„O adevrată literatură trainică – care să ne placă nouă și să fie originală pentru alții, nu se poate întemeia decât pe graiul viu al poporului nostru... pe tradiția, obiceiurile și istoria lui, pe geniul lui. Limba, alegerea, cursivitatea exprimării în expunerea vorbită sau scrisă este un element esențial și chiar un criteriu al culturii!”

„De trei codrii de aramă de departe vezi albind
i-auzi mândra glorie a purpurii de argint...” (Mihai Eminescu)

Iată ce spunea G. Barițiu în „Foaie pentru minte, inimă și literatură” 26-1838:

„Cântecul se ține din Ardeal este acela unde cu îndrăzneală poți să zici că se află de aceste mai multe de câte ori în care altă parte a românimii. Cântecul original cum sunt culegându-le din gura secerătoarelor torcătoare și a maicelor ce-și leagă năpruncii adormindu-i cu horile sale, ai putea să scrii tomuri întregi.”

Și, tot în acest context, mai spunea: „Mulți cari cred că delicatele lor urechi s-ar profana dacă ar asculta vreun cântec popular...” (Foaie pentru minte, inimă și literatură 11-1819).

Un alt blestem care s-a abătut asupra graiului nostru românesc este, iată, amestecul toxic de expresii împrumutate din limbile altor popoare. Astfel, limba română este puternic bombardată cu astfel de expresii multe neînțelese de către cei ce nu cunosc spre exemplu limba engleză (americani nu numai că nu cunosc deloc limba română ci și multe alte limbi europene sau apusene, dar mulți dintre aceștia nici nu cunosc unde anume se află această Românie. Cât despre limba maghiară, deși minoritarii viețuiesc pe pământ românesc, există mulți unguri care nu cunosc limba țării în care trăiesc. Pe de altă parte, români din aceste comunități sunt nevoiți să învețe ei limba minorităților pentru a reuși să se înțeleagă. Un exemplu elocvent îl au anumite posturi TV în limba maghiară – în jur de 10-12 posturi – în care emisiunile sau programele culturale nu sunt nici titrate în întregime pentru că și românii să acceseze aceste programe). Căci: „În limba ta, ție-dor de mama/ și vinul e mai vin/ și prânzul e mai prânz/ și doar în limba ta/Poți râde singur/ și doar în limba ta, te poți opri din plâns.” (Grigore Vieru).

„Înviați-vă dar graiul
Ruginit de mult vreme
tergeți slinul mușcăiului
Al uitări-n care geme

”Limba noastră -i graiul pâinii
Când de vânt se mișcă vara;
În rostirea ei bătănie
Cu sudori sfințit-au țara.” (Alexei Mateevici)

Dar iată alt aspect. Uită-mă vorbele cu tâlc vechi? Uită-mă snoavele, uită-mă zicalele, uită-mă sfaturile bătrânești, uită-mă ghicitorile, învățăturile? Denumirile arhaice le-am pierdut de mult. Când, din întâmplare, cineva pronunță o vorbă de duh, unii zâmbesc ironic, superior, considerându-se cu mult deasupra acelor obiceiuri și vederi... retrograde. Ce să mai vorbim de strigăturile de nunt care sunt pe cale de dispariție? Dialogurile între oameni s-au rărit. Privirile se aruncă mai mult înghețate, fără expresie, rare cite, deoarece multe menite a proteja propagarea virusului Covid-19 le acoperă cea mai mare parte a feței. De cele mai multe ori nici nu se mai recunosc. Dar, aceasta este. Iată câteva denumiri folosite în diferite regiuni ale țării încă de acum mai bine o sută de ani: crumpene = cartofi/ curechi = varză / făsaică = fasole/ hibiz cu prune pocnite = mâncare de prune uscate / găscă în blid = supă / râmz / zam de boane = ciorbă de fasole/ poloboc, bute = butoi/ colțuni = ciorapi/ tun în cas = într-un cas / bubuie a ploaie = tuna/ îți urlă strinchii = alunecă ciorapii/ ai = usturoi/ fain = frumos/ castruți = cratiță / Câți români mai cunosc expresia: „vine pe la chindie?”...

Iată alt vechi citat:

„Deci curajul domnilor literați și publiciști, ieșiți la lumină, subscrieți-vă pentru că și opinia publică tiind cu cine are a face atât mai curând și ia și la noi o formă solidă, și nătoacă. Nu ziceți că adevărul străbate și din condei nenumit, căci pentru ce să nu cunoaștem cu toții pe toți apostolii adevărului? „Ați împletit atâtă jale/ În doina noastră care plânge/ Doar holdele cu spice grele/ Răsar din lacrimi și din sânge.” Octavian Goga

A adăra „CURAGIU” în păstrarea caracteristicilor limbii și tradițiilor românești autentice. Totodată, ne dorim să păstrăm vie amintirea eroilor tuturor timpurilor noastre trecute care și-au dat viața pentru ca acest popor să se definească prin comorile graiului străbun.

Marcel Miron

- Hu i -

ARPELE

Bestie care înghite nemestecat
om
animal
pas re
i arpe.

Trupul arpelui
cetate de venin
comestibil
doar pentru furnici i miriapode.

R mâne veninul
o cetate de întuneric
în care poți muri
f r înviere.

SOMNUL NEMURITORILOR

Nemuritorii
au mormintele s pate în cer.

Acolo se înv luie
în nori de t cere

recapitulare a lini tii
nelini tii noastre.

Ei î i a tern
patul neodihnei pe curcubeie.

Spine-mi nemuritorule
dac te g zduiesc
în inima mea
vei dormi puținul
dintre noi
i înviere?

ROTACIZANT

Pre dinl untru plou
pre dinafar se usuc !

Înveli ul meu de piatr
plânge i asud
soare plâns pre vraja veche
m apropie de iad.

Ioan Friciu

RUBAIATE

*

Când o natur generoas te prime te-n sânul ei,
De-i fi fl mând i însetat, doar ap din izvor s bei
i vei simți așa deodată fream tul de la p dure
Ce-ți d puterea i curajul de-a tr i cu un temei.

*

ederea Omului pe Terra este numai simplu vis
Ce se înfiripeaz -n clipa-n care ochii i-a deschis,
Dar vremuri trec i vremuri vin cu fapte rupte din real
i-l vor urma ca umbra pân -n al p mântului abis

*

Dac nostalgiile trecutei tinereți încep s te-mpresoare
i-ți simți a ta conștiință înc rcat de a grijilor strâmtoare,
Gândește limpede acum, ca om rațional teluric tr itor ,
S vezi mental, cum prin h țişul aspru într razele de soare.

EMINESCU (acrostih)

Din volumul, Rodele toamnei,

Elit a poeziei române ti,
Mihai Eminescu în veci tr ie ti
In memoria poporului român,
N scut aici i aici st pân.
Eminescu, vino printre noi,
S ne mai câni despre nevoi,
Cântecele pref cute-n poezie,
Unic Luceaf r în vatra Românie!

George Filip –

- Canada -

EMINESCU... TRIMISUL DIN CER.

a a a vrut eternul Dumnezeu :
s ni se nasc pe acest p mânt
un OM cu har Divin, un semizeu:
b ietul EMINESCU – pruncul sfânt.

aici – în fl c rile mari de ger,
între deger turi de timp r nit,
a nins la Ipote ti... din lerui-ler,
un pui de Dumnezeu - adeverit.

adeverit prin poezia sa,
prin limba sfânt ... ciuturi de iubiri
rostite spre a binecuvînta
statornicia noastr -n împliniri.

p rinți îi suntem lui MIHAI și frați.
noi suntem din POET pogorători.
români frumo i - uit rii s nu-l dați
pe cel ce ne-a sl vit de-atâtea ori...

...ni te iudei n-au vrere s -l iubim.
ei nu doresc pe lume sfinți creștini,
dar noi strig m spre slav – AFERIM!
zidind pe cer luceferi de lumini.

românii blânzi, cu doinele în glas,
pe-aceste guri de rai au poposit
i-aici - pentru vecie au r mas,
cu neamul lor de DACI - adeverit.

poetul EMINESCU – pruncul sfânt,
Omul cu har Divin – un semizeu,
a fost trimis din cer pe-acest p mânt;
A A A VRUT ETERNUL DUMNEZEU!

UNIREA NEAMULUI

Venim din timp, b tuți de patru vânturi
i ne-am - oprit ca daci i ca romani
Pe-un col de rai cât inima de mare,
Unde trudim de dou mii de ani.
Am pus Carpa ii piept c tre vântoase.
Tisa i Nistrul - leag n de p mânt.
Ceahl ul demn vegheaz c tre Mare
Iar plaiul l-am stropit cu mirul sfânt.
... i curse Dromihete printre Cri uri,
Iar Decebal s-a dus la zei - neviu,

Gelu i Glad... Menumorut , zidir
Cet i de m rturii, spre mai târziu.
L-am dat pe Doja, împ rat gheenei,
Români, ca Horea, Clo ca i Cri an.
tefan, Mihai i epe ne-nduratul,
Urcat-au demni pe-al timpului noian.
Pe Cuza l-am dorit, i-am vrut Regatul.
Când Eminescu spunem - rostim steag.
În Vorone ul nostru cânt cerul
i e B lcescu tunet - nu pribeag.
To i str -str bunii no tri-au ars în tor e
Pe-altarul demnit ii de români.
Noi nu cu arma crimei, sau cu intrigi
Destinului de neam i-am fost st pâni.
Dar n-au tiut, s rmani... str bunii no tri
C s-or corci-ntre noi... progenituri,
Care ne vând oricând, pe-argin ii ludei,
Iudeo-democra ii cei sperjuri.
De-o vreme ara- i rostuie destinul.
Cei bravi transpir , la ii trag de sfori.
De prin clopotni i Domnul cerne pacea
i-o vând la negru - fo tii vânz tori.
Chiar printre cei departe de obâr ii
Se poart hâzi, români ce-au fost frumo i.
Ei duc s rutul ludei pân -n cruce
i-i iart lumea... pe ace ti lepro i
C i p catu-i din Dumnezeire,
Mileniu-acesta nou ne vrea de fra i,
Deci s iert m gre i ilor - gre eala,
C-au fost cu semn sperjur, stigmatiza i.
UNIREA oameni - crucea demnit ii,
Ne face s -i fim rii un prinos.
Români rostim, livezi vedem, în pârguri;
UNIREA noastr e UN VIS FRUMOS!

Valeria Pațiu Gușil

CATRENE

Ne-a pedepsit amarnic btrânul Demiurg, ori
dracu

Cu-un „An patru” aprig și nebun.
Omenirea osândit. Viața c-an surghiun.
Morții să ne fie dușii la cimitir... cu sacu.

Că-i mâna lui satan, am înțeles din clipa-n care
Nenorocirea s-a extins –n lume atât de tare,
și dând, nedând la zvonuri crezământ,
Vedeam ceasornicul spre cei btrâni bătând.

Vântorul de vieți omenești nu se joacă
Pe tinere flori bolnave - virusul atac!
O fi având satrapul – un plan de plivitur?
Dar Doamne, de ce atâta ur?

O, gurile noastre, dintr-o dată cum tăcui!
și vocea cea mai tare cum s-a stins!
Speranță și teamă, dorință nespuse și ur
Început de „An cincii”, în ploii reci ne-a prins.

și-a a, la drept vorbind, mi-a fost întâiul gând:
Scriu catrene. Simple și mângâitoare,
Spre a-mi obloji cuvântul și sufletul flămând
Aleanuri, frângerii, greu lecuitoare.

Să rămâne cuvinte virgine, răbdătoare!
Nedejdi de rodire, bruijaje în larg,
Remedii găfâite, de toate se strâng pe catarg
Acestui „târboi” doar rațiunea-i de jucătoare!

Dar morții cei fără sfârșit de-ar inocula-n noi - o
pildă altoi:

„Să învățăm să dăm nume fiecărei naționale din
noi”

Poate - am alunga „ imaginea copacilor
indiferenți și goi” ,

Poate - am isca primăvara și sfârșitul acestui
mare război.

Dorel Schor

- Israel -

PRIMUL AJUTOR

- * După o dietă severă, frumoasa actriță e de nerecunoscut. Mai ales când poartă mască.
- * Are prostul obicei de a răspunde sincer la întrebări.
- * Opțiune de meniu, de cântină sau de carantină.
- * Un exemplu pentru o situație fără ieșire? Constipația!
- * Dumnezeu nu depinde de avocați (Andrei Pleșu).
- * Elevii vor învăța în clase bilingve de franceză, engleză și germană ...
- * Unii mor de râs de fiecare dată când îl ascultă ...
- * Lupii mănâncă mai puțin carne de oaie decât ciobanii.
- * Capul conduce, dar gura se bucură de o mare autonomie.
- * Cunoașterea de sine este începutul înțelepciunii (Aristotel).
- * Nici arta nu mai e ce a fost.
- * Dacă ar fi să credem... Dar nu e cazul!
- * Știrile au uneori ecou, dar zvonurile au rezonanță.
- * Medicul de gardă era al treilea care îi dădea primul ajutor.
- * Dacă nu întârzi prea mult, te voi aștepta toată viața (Oscar Wilde).
- * Cine are tot timpul dreptate nu are prieteni.
- * Teme-te de complimente, chiar dacă le meriți.
- * Niciodată nu e mai bine decât în altă parte.
- * Dacă doi scriu aceleași idei tâmpite înseamnă că au copiat de la un al treilea.

Katy Erban

Pentru tine mam plecat -n ve nicii...

E ultima zi, mam
când te mai v d,
când mai vorbesc cu tine,
iar tu taci...
O, Doamne, de ce
s-a scurs timpul ei
ca o lumânare de cear ?
Sicriul te-a îmbr țișat cuminte
i trupu-ți cel împuținat
i-a g sit timpul de odihn ....
Azi ai plecat de lâng noi,
iar crucea-ți din spinare
se reaz m o vreme
de crucea de mormânt...
Ninge abundant prima z pad
peste mormântul abia s pat,
ninge
cu lacrimi mari de cer
ap cristalizat din aghiasm ...
Icoana mamei plânge
cu ultimele lacrimi p mântu ti...
Drum lin printre îngeri
spre Lumin
i odihn ve nic sufletului t u
mam drag !

Magica stea...

Magica stea vestit-a sfânta na tere
i vorbi magilor printre alte stele...
Era singura stea de recunoa tere
A divinului ascuns în ele.

E timpul de iertare chiar i-n univers,
Ce poate c -n imensitatea lui
Are i el, pete negre de ters,
Dar nu cu ajutorul ori icui...

E timpul potrivit pentru colind
i mare bucurie cu sfânt cinstire,
Ca sufletul p mântului iar s cuprind
Na terea lui IISUS întru iubire.

IISUS e unic fiu de Dumnezeu,
Care i ast zi umbl viu -

În noi i printre noi va fi mereu
Pân -n timp cu strai târziu...

Timpul nostru...

Din r s rit f cut-am timp de zi,
Din asfințit f cut-am din sear , noapte...
Din t ceri crescut-am doruri vii
Când visele-mi vorbeau în oapte.

Din cele ne-implinite, doar dor inert.
i-n a tept ri, speranța-ncet c zu...
Cascade de dureri cu timp incert
Au scurs visul, care singur se pierdu.

Ne tot rotim în c ut ri de noi
i doar în pace, iubiri îmbr țiș m,
Uitând de vânturi reci i ploi,
Pe brațe de vis alb alunec m.

Lui Mihai Eminescu

Moartea-îți citește și azi, rugi din psaltire
i eoul ei se sparge-n zid de vremi...
Plângea tot cerul la sfânta ta venire,
tia c i din p mânt cu vers o s ne chemi.

În ochi îți tremurau lacrimi mari i-adânci
Ce-ți prevesteau de-atunci "r stignirea"...
Se umple de dor lacul t u când plângi
i-acum ca și tine, îți caut iubirea.

Ai fost terran dar parc nu al lumii aceste,
C ne-nțeles venit-ai i-a a ai plecat...
Ca un luceaf r crescut-ai în poveste
Cu geniul tristeții adânc prea-tulburat.

i dac timpul de-aici s-a scurs rapid,
Când înc mai aveai multe de spus,
Iar cuvântul aruncat, prea cinic i perfid
Pe tine-n boli i chinuri te-a r pus

Chiar nu tiau acei ce mult te pizmuiau
C vasta eternitate te va ad posti,
Iar cei ce prin otr vuri încet te omorau
Cu otrava-n suflete i ei vor sfâr i.

URS ÎN METROPOL

Mar acas b trâne urs!
Mor, mor, mor....

„Problematica vagabondare a urilor citadini a apărut odată cu îmbatrânirea populației carpatine. Dinamica lentă a vârstei a treia instalează o lene ireversibil în cultura hranei în decorul natural al purdurilor seculare, care nu sunt exploatare irațional, așa cum sunt comunicate de la UE. Infringent-ul asupra României nu se referă la guvern, la parlament, la primarii de peste tot, ci la hoții urmăriți de DNA ce se ascund în hărțile legale și ilegale. Doar avem democrație liberă, nu comunism centralist! Și nu de puține ori se primesc apeluri urgente la 112, care încarcă inutil linia. Cu nimicuri, cu flecușețe, cu angoasă citadină cauzată de nepoftitele animale patrupeze în spațiul public, care vor să pară la ei acasă, dar nu sunt“... vocea reporterei se întrerupe din motivul că am schimbat postul de radio.

„În topul lagurilor românești se află melodia: „Hello, sweetie stay with me“, cântată de Jean Mocăfan, urmat de „Don't forget to call me, darling“ a trupei the Beasts din Câmpulung Moldovenesc.

Prins de valul plictiseli ce torcea în coada dezorganizată, întorc capul și nu mai vedem ochii de reptilă ai celor ce mă înconjurau. Nu doreau să ne cunoască teama, ci ci toți pe reau extrem de preocupați de interese personale în fața atelierului de vulcanizare. Era chiar peste posibilitatea mea de a suporta indiferența socială din turma unor cimpanzei. Se apropia iarna și nu se mai permiteau cauciucurile All seasons, ci numai Winter mai ales Tiger.

- Tu nu ai stat la rând. Te tot plimbai de aici colo! Ce mai trep du b trân, scuipe cuvintele Flegmaticul.

- Luați-vă la bătăie! strigă Măzgul ridicând roata pe dispozitivul de scos jantă.

Pilosul, eful atelierului nu are nici listă de a teptare scrisă, de unde să-ți cer semnalație electronică a numărului de ordine. Cum admir atât de mult suk-urile din Maghreb îmi pare un deliciu că le reîntâlnesc la noi.

O blond falsă trece printre noi cu un Mercedes veritabil și parchează direct deasupra cricului.

- Ce mai vrea ursul să sta la volan? Îmi bate ea zgomotos un plachiu în tîlpă.

- Vă rog, doamnă cine este ursul?! fac eu pe miratul că ofensat nu îmi puteam permite,

- Ia nu mă mai domni mata, atât. La mine nu ține vrăjeala! Uită-te la tine măi, ursule nu vezi cât ești de b trân. Crezi că accept să îmi faci curte?

- Și ce dacă am o vârstă? Nici nu m-am gândit să mă dau la matale! Atunci ce te apucă de mămuți?

- Hai, mai repede, mă odată de pe lumea asta! Nu mai au loc tinerii de tine... Afară, nu te face că nu mă auzi!

- Pardon, tinerii nu vor fi niciodată b trâni? Sunt dintr-o rasă de zei?!

- Da, în poze nu fac zbârcituri la piele. Și au scuza inocenței. Pe când tu, un comunist boorog, îmi arunci femeia o privire depreciativă.

- Dar nu se lasă prea ușor manipulați? Așa prinși de entuziasmul noului. Sau al schimbării inutile numai de dragul schimbării?! O să mă adresez la Consiliul pentru combaterea discriminării. Îți iau numărul de la mașină.

Femeia se caută în poartă, scoate un marker permanent și scrie pe o foaie imaculată, pe care o introduce sub tergoșul de parbriz al mașinii mele:

B trâne urs, trage masca regulamentară și spal-te pe mâini. Pensionarii au voie numai 3 ore în ora.

La volan, Flegmaticul părăsește atelierul, aprinde luminile de avarie și claxonează de trei ori.

- Mă, mo Martin!

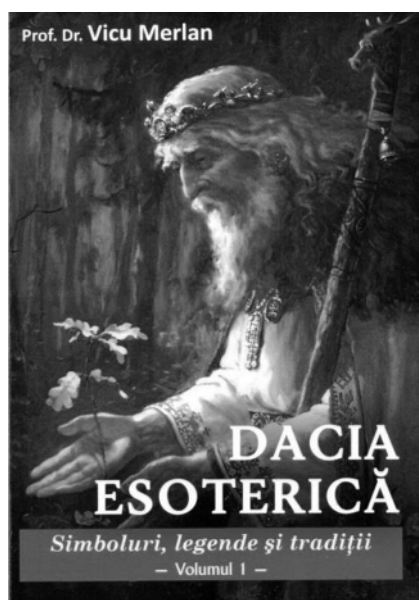
Mihai Batog Bujeniț

- Ia i -

ENIGMELE DE SUB TERMINOASELE NOASTRE

Moto: Să ridicăm privirea spre cer pentru a vedea peste ce este

Mai bine de două luni, spre sfârșitul anului 2020, am lecturat cu un deosebit interes și cu mare atenție cele două volume ale lucrării: **Dacia Esoterică – simboluri, legende și tradiții** (ed. Ganesha 2020, peste o mie de pagini!) lucrare apărută prin admirabila trudă a domnului prof. dr. Vicu Merlan, originar din satul Isăia, în prezent colaborator al Muzeului Municipal din Huși. Amintesc în context această apartenență a domnului profesor fiindcă aici se află într-un fel cheia unui miracol. Îndrăgostit de locurile sale natale și „simțind” spiritualitatea lor va fi cel care, întâi ca student în anii 1991, apoi ca absolvent și angajat al muzeului amintit, va participa cu entuziasm la cercetările arheologice efectuate în zonă și va descoperi în anul 1998 ceea ce acum numim pe bună dreptate „Tezaurul de la Isăia” expus în prezent la Muzeul Universității „Al. I. Cuza” din Iași. Voi menționa, probabil spre dezamăgirea aceluia pentru care cuvântul tezaur înseamnă aur, argint sau cel puțin pietre prețioase, că este vorba de un tezaur de spiritualitate care ar putea (și chiar ar

trebui!) să schimbe paradigma istorică a culturii precucutiene de pe aceste meleaguri.

Voi reda câteva fraze din interviul acordat de domnul profesor reporterei Alice Diana Boboc de la Asociația Redescoperă Istoria:

„În 1996, am efectuat primele sondări arheologice la Isăia, punctul „Balta Popii”. Era locul unde, în copilărie, mă duceam cu bunicul la pescuit. Probabil și vechile triburi pes-cuiau cam prin aceeași zonă. Am fost norocos de la primul sondaj; am decopertat o zonă sacră a unui sanctuar de 7000 de ani, în care am găsit fragmente din lut ars de la mizeria de al-tar, statuete antropomorfe feminine, vase de ritual de tip askkos, răzătoare, topoare din piatră de tip “calapod” perforate, vase ceramice, unele reîntregibile, așchii și lame de silex etc. Printre acestea a apărut și o tabletă din lut ars cu scriere pictografică, mai veche decât cele din Sumer (considerate de cercetători cele mai vechi din lume), fiind aproximativ contemporan cu celebrele tablete-teracot de la Tărtăria, jud. Cluj. Dacă nu găseam ceva de valoare, sondajul rămânea la acel stadiu, însă cele descoperite ne-au dat speranță”

De fapt, întreaga lucrare a domnului profesor este o colecție foarte asemănătoare cu cele făcute în scopul inițierii spirituale, o neobosită căutare a adevărului privitor la istoria adevărată a locurilor și oamenilor din acest uriaș areal numit de-a lungul timpurilor Dacia, Geția, Vlahia sau Karavlahia ori în alte feluri, funcție de cel care face referirile sau de interesele geopolitice ale vremurilor. Îmi vom găsi pe domnul profesor în paginile volumului căutând semnele trecerii prin veacuri a populațiilor din acest areal, săpând în diferite site-uri, fotografiind prin locuri unde nici cu mintea noastră, oamenii obișnuiți, nu ajungeam, scormonind arhive și memorii, cărțile înaintașilor, adunând tradiții, deslușind adevărurile din legende sau vechi povești, punând cap la cap informațiile transmise prin metode diferite (costume, obiceiuri încondeiate, mize, dansuri etc...!) și dând astfel de obârșile de cele mai multe ori ritualice ale acestora. Dar, în același timp ni se demonstrează că, numai gândind la fragmente ca aparținând un tot unitar poți deveni credibil, iar autorul reușește pe

---

---

deplin acest dificil exercițiu.

Am folosit termenul de miracol în legătură cu întreaga activitate prezentată în carte, deși domnul profesor se declară doar norocos, fiindcă eu unul cred că doar celor vrednici li se arată calea cea dreaptă, deloc ușoară, iar truda lor este, la un moment dat, pe deplin răsplătită. Există posibilitatea ca, așa cum ne povestește domnia sa, încă de când era copil să fi simțit (atunci este în vârstă propice unui asemenea eveniment), că de fapt toate lipsurile sale, cel mai probabil descule, calcă peste comori care pot schimba istoria uitată, ignorată sau chiar furată a celor dinaintea sa. Asociez descoperirea acelui tezaur de la Isaiia cu un miracol, asumându-mi riscul ca logicienii mult prea cartezieni ai lumii tiințifice să mă acuze de excese metaforice.

Autorul nu se așază, așa cum egolatria omniprezentă ne-a cămă obinuit, în primul planul abordărilor neconvenționale (față de istoriografia didactică!) a evenimentelor istorice aflate în ceea ce numim preistorie, adică în acel spațio-temporal unde nu avem la îndemână atât de îndrăgite documente de cancelarie, cele pe care am ajuns să le considerăm singurele demne de această nobilă titulatură de document istoric. Uitănd astfel că de fapt acestea (documentele de cancelarie) sunt cele mai perisabile, dar și cele mai puțin credibile, din diferite motive, inclusiv politice, și că de fapt majoritatea „documentelor” se află înscrise pe pietre, pe ziduri sau pe tot felul de suporturi (lemn, frunze, piele etc...) au formele cele mai diferite, iar unele nici nu pot fi denumite documente fiindcă sunt transmise prin viu grai sau mișcări ale corpului (dansuri), tradiții, obiceiuri sau vechi incantații (descântăcele). Sigur, interpretarea unor asemenea „documente” poate fi de multe ori deformată de gândirea celui care abordează această cale, gândire modificată substanțial de trecerea tipului, schimbarea paradigmatelor, nivelul de instruire, propriile noastre limite ori chiar de dorințele (a teptărilor) cercetătorului. Da, este foarte posibil că a ceva, dar că da la o parte uriașă a arhivei de acest gen este o greșelă și mai mare, fiindcă o ipoteză formulată chiar eronat poate fi corectată în timp pe când o respingere vehementă poate crea un cadru de analiză inhibantă așa cum se întâmplă și acum cu unii istorici care nu pot ieși din rigorile unui manual de istorie profund politizat cel al „istoricului” Mihail Roller.

Așadar, Vicu Merlan pune la loc de mare cinste numele unor cercetători din afară, dar și din străintătate, care au avut curajul (aș numi-o în elepciune!) de a cerceta și de a omite opinii referitoare la istoria foarte veche a omenirii, inclusiv ipoteze logice despre cea dinaintea marilor cataclisme planetare (potop) cum ar fi Daniel Ruzo, Marija Gimbutas, Nicolae Vlăsa, Viorica Enchiuc, Victor Sorokin, evident, Nicolae Densușianu cel excesiv de contestat la noi și mulți alții. Aduce în felul acesta un binemeritat omagiu înaintașilor, atrăgând în acest fel atenția, într-un mod foarte elegant, că poate ar fi timpul ca și la nivelul catedrelor să schimbe optica abordărilor care încep istoria României cu războaiele daco-romane, deci mult după perioada de maximă înflorire a entității statale daco-getice.

Sigur, o lucrare atât de amplă are suficient spațiu editorial pentru a analiza în amănunt, folosindu-se de un imens material iconografic, diferite simboluri, obiceiuri tradiționale ori simbolurile premergătoare cretinismului precum: spirala ori svastica, semnele solare sau reprezentările Zeiței Mamă, Brezaietele, Rusaliile, Sânzienele, legendele priculișilor ori misteriosul dans al Călușarilor. Într-o preocupare autorului și sculpturile mai mici, dar și mai mari, menhirii sau sceptrurile de piatră, stâncile însoțite de legende însuși cursurile de apă aflate în această situație. Vom găsi și o foarte interesantă prezentare a toponimiilor precum și a simbolisticii apei în vechile credințe (ex. Apa Sâmbetei). Desigur, nu poate lipsi o abordare largă a conceptului de timp, așa cum îl înțelegeau, surprinzător de bine, vechile civilizații nord-dunărene, iar această abordare nu poate fi concepută excluzând riturile funerare, cele care în ultimă instanță dau valoarea definitivă a continuului spațio-temporal.

Spre lauda sa, autorul nu uită să posteze în lucrare și „misterele” dispariției unor importante scrieri referitoare la civilizația daco-getică. Mai ales că aceste scrieri nu apar în unor oameni oarecare ci, una dintre acestea, chiar împăratului Traian cel liber fiind, deci de neam tracică în eles foarte bine importantă consemnarea faptelor din războaiele pe care le-a purtat cu dacii. Ori este de

---

---

presupus că o astfel de lucrare nu se putea „pierde” precum o însemnare oarecare. Aceea îi soartă a avut-o și cartea Getica scrisă de Critio, medicul lui Traian, scrierile lui Apollodor din Damasc despre construcția podului de la Drobeta, biografia lui Traian scrisă de reputatul istoric Tacitus, Istoria Daciei scrisă de Dio Criosostomos cel exilat de Domitian în Dacia, scrierile lui Pliniu cel Tânăr, prieten al lui Traian, biografia lui Traian scrisă de Plutarh, capitolele despre Dacia din istoria lui Ammianus Marcellinus și multe, multe altele... Poate că sunt doar simple întâmplări sau poate au vreo legătură cu surprinzătoarea noastră indiferență față de unele murturi ale trecutului ceva mai îndepărtat precum Tăblițele de la Sinaia, dispărute sub ochii noștri, apoi declarate foarte comod falsuri, scrierile de la Tărtaria și nu numai declarate și acestea semnificative importante sau doar modalitate de a preciza cui aparține un bun oarecare, atunci când însemnele grafice au fost descoperite pe diferite vase sau statuete. Sunt și acestea întrebări pe care lectura volumului le ridică cititorului, a căror cum trebuie să se întâmple cu orice carte bună.

Mai ales că autorul are în texte multă ironie fină la adresa unor teze al căror grad de imbecilitate ar fi de neglijat dacă nu ai vedea cum elitiții culturali autohtoni se încreșcă acum de indignare, anatemizându-te despre uitori cu infamantul calificativ de protocronist, atunci când încerci să combați cu argumente logice sau faptice teoriile în conformitate cu care un popor care ocupă timp de mii de ani un areal imens al continentului european a teaptă mii de ani pentru a vorbi într-o limbă de import și are periodic o stranie apucătură: se retrage din vatra strămoască, se mută în teritorii minuscule și se întoarce abia după cucerirea fostului habitat de către migratori posesori ai unei culturi de culegători, care însă vor avea, ulterior, o contribuție majoră la definirea personalității celor cuceritori. Cât despre scriere, suntem de acord că este mult mai comod să afirmi că ea nu a existat, decât să te complici cu încerciri de a afla tainele lăsată sub această formă de vechile civilizații. Că doar nu avem, precum Champollion sau Viorica Enchiuc timp și chef de muncă două-trei decenii ca să ajungem la un rezultat. Și de ce?

De aceea, personal, consider că marea dezbatere, cea de fond, a prezentei lucrări este problematică extrem de spinoasă a limbii vorbite de neamurile traco-daco-getice și scrierea acestora. Asta și pentru că aceeași istoriografie didactică induce ideea foarte comodă, enunțată anterior, că aceste neamuri nu aveau scriere, iar graiul (cuvânt declarat de DEX ca fiind de origine bulgară, adică a unei populații care se stabilește în sudul Dunării în secolul VI-lea, iar istoria lor antică a fost marcată de prezența tracilor) este un continuu împrumut de la populațiile aflate în contact mai mult sau mai puțin nemijlocit (ex. cuvinte aflate în sanscrit!).

De fapt această problematică, abordată pe larg în lucrare, depășește cu mult nivelul unei simple examinări sau prezentări și se constituie într-o cercetare amplă foarte bine augmentată iconografic, dar și cu argumente științifice, analizată în profunzime atât temporal cât și cultural spre disperarea celor care au hotărât că scrisul (la modul absolut!) s-a inventat în Sumer și de acolo s-a răspândit în toată lumea transformându-se din cuneiform (cu adevărat invenție sumeriană!) în hieroglifele egiptene sau kanji-urile japoneze (de exemplu). Teorii de tot răsul care ne fac să suspinăm sau chiar să lăcrimăm, a căror cum se întâmplă întotdeauna când politicul se infiltrează în cultură.

Îmi doresc sincer ca această lucrare de anvergură să ajungă sub ochii tuturor celor care predau istoria pe diferite niveluri de instruire școlară, deoarece chiar dacă va rămâne parțial necitită sau chiar ignorată, consider că va fi suficient de penetrantă pentru a ridica interogații. În acest fapt, în timp, se va dovedi benefic pentru noi toți cei care am călcat vreodată desculți pe acest pământ plin de taine și misterioase energii, cel despre care tot autorul spune că:

Pământul este o ființă vie. Unii cercetători afirmă că reglarea echilibrului ecologic printr-un proces de homeostazie se datorează amplasării armonioase a unor monumente cu caracter religios în zonele de focar, ca niște puncte de acupunctură ...

Cornelia Ursu

- Ia i-

ITINERAR DE IDEI

- * Foarte mulți oameni au voluptatea muncii și din ce în ce mai puțini pe cea a gândirii.
- * Sondajele care au prea mulți oameni mulțumiți s-ar putea să vorbească despre procentul mediocrității.
- * Rândurile scrise trebuie să le înțelegem cu mintea și să le simțim cu inima.
- * Mijloacele media ne încurajează cumva să adoptăm o empatie discriminatorie.
- * Chiar dacă ne vine mai greu să acceptăm, lumea modernă se bazează în principal pe muncă.
- * Moda timpului este un adjuvant care îi înrobește pe unii.
- * Viciul și plăcerea sunt astăzi un numitor comun.
- * Astăzi este agreat orice ocupație, mai puțin cea care se transformă în ultimă instanță în muncă.
- * Cel mai bine putem caracteriza o persoană prin modul în care se relaxează.
- * Sunt pasiuni care se sting, dar cenușa lor o poartă într-un colț de suflet.
- * Toate preferințele sunt acceptate dacă există toleranță; dar sunt apreciate doar cele veridice.
- * Pitorescul și frumosul sunt două contrarii care se luptă între ele.
- * Într-o dispută verbală trebuie să argumentezi cât înțelege asistența, nu adversarul.
- * O ocazie bună nu trebuie ignorată: mai bine un eșec decât un rateu.
- * Mai mult decât calitatea unui dar contează modul în care a fost înmănat.
- * Ce cântărește mai mult în viața omului: prima dragoste sau ultima?
- * Unii oameni trăiesc pentru a-i face nefericiți pe alții: în mod involuntar, scuzabil sau voluntar, condamnat.
- * De fiecare dată când moare un prieten ia cu el un ram din pomul prieteniei care astfel se micșorează și zâmbul devine mai trist și mai gol.
- * Omul învață din greșeli, dar trebuie la un moment dat să învețe și din alt gen de experiențe.
- * Munca ne asigură frumusețea și tineria de caracter.

Nicolae Tudor

BRILA, ORA SECULAR (1)

A vrut Dumnezeu să mă nască și eu la porțile unui oraș istoric, din gura Branului. Acum, să nu credeți că m-a adus barza, chiar așa în plină stradă, la umbra unui salcâm secular. Am văzut și eu lumina zilei, ca tot omul, într-o casă de cretini, iubitori de Dumnezeu, într-o comună, la doi pași de porțile orașului Brila.

Pe vremea aceea, localitatea, era o comună de sine stătătoare, cu primar, cu notar, mă rog, cu tot dichisul. Era proaspăt apărat pe hartă, ca rezultat al împroprietății cu locuri de casă, a veteranilor de război, scapați din mlaștile din '916 plus alii venetici care au dorit să se

prăpădesc prin zonă, în speranța găsirii unui loc de muncă cu care să-și ducă traiul în această zonă de ar.

O separa de oraș, doar un parc bătrân, cu pomi seculari, probabil un crâmpet rămas, din marele codru al stațiunii „Lacul Sărat”.

Ulterior, străvechiul oraș dunărean, a cămărușă începuse să se umfle în pene, acaparând comuna sub aripa lui protectoare.

Aici, străzile au fost trasate cu rigla pe planșetă, cu toate că erau niște ulițe, nepavate, pe care creștea iarba, un fel de „caul popii”, până la burta mielului. Și astăzi, după jumătate de

veac, afar de câteva blocuri, care str juiesc, „ u aua de asfalt”, cum o numesc oamenii, osea care duce spre ara Buz ului, localitatea a r mas în epenit -n scurta ei istorie, cu c su e mici, majoritatea din chirpici, ceamur sau paiant , pitite la umbra pomilor fructiferi, care dau buzna de prin cur i, sau privesc peste garduri la trec tori.

Din copil ria mea, port nostalgia unei vie i tihnite, într-un rai de verdea i lini te. Str zile, erau c lcate doar cu piciorul. Arar câte-o c ru , se-ncumeta s ifoneze iarb , când desc rca pe la por ile oamenilor, snopul de lemne de salcie, firavul combustibil, care reu ea, s -nfrunte biciul nemilos al gerului de iarn i al Criv ului.

Verile, cu c ldurile lor sufocante, lungi cât o zi din „postul mare”, gonea oamenii prin cur i, obligându-i s se pituleasc la umbra pomilor.

Comuna, era pres rat cu numeroase bodegi, unde sear de sear , când se-ntorceau osteni i hamalii de prin port, f ceau o halt la un pahar de vorb , antrena i de muzica l utarilor, ce- i f ceau veacul prin zon , angaja i cu ziua.

Nu erau doi cârciumari la fel. Unul, avea o ciorb de pe te ca la cherhanaua lipovenilor, altul f cea ni te mititei, s dai cu c ciula-n câini, altul avea un molan “puterea ursului”, cerneal curat nu alta, dac te strophe ti cumva cu el, nu ie ea pata decât cu foarfecul. Unii vindeau vinul cu „burta”, sau la altul, cânta taraful de la „Izmene Reci,” c mort s fi fost, i tot ie eai la joc. Pân pe la miezul nop ii, se-ncruciau cântecele, scripcarilor prin v zduhul r coros al nop ii, de nu- i venea s închizi ochii i s te la i furat de somn.

Oamenii se cuno teau între ei, i de buni, i de r i, dar parc , un oarecare respect pentru cel de lâng tine, era conduita de baz care domnea printre oameni. Atunci înv tura de carte, nu prea dep ea patru clase. Dac aveai m car un an de liceu, f ceai parte din elita comunei, i erai respectat ca om de vaz i nimeni nu-ndr znea s te contrazic în vreo problem , dar nici tu nu te pretai la josiicii.

Între comun i ora , se odihnea, un frumos parc secular, înve mântat, cu multiple rondouri de flori multicolore, între inut de o singur persoan , din cap t, i pân -n Bariera C l ra ilor. Nici ast zi, nu-mi pot imagina,

cum, b trânul horticultor Mamulea, care locuia la „Cas P durii”, reu ea de unul singur, s pavoazeze aleea parcului “Monument”, cu mii de flori i plante ornamentale, reîmprosp tate periodic în func ie de sezon, de prim var pân toamna târziu.

Acum, o duzin de oameni, care- i fac de lucru prin zon , au l sat parcul în paragin . Atunci, cultul muncii f cute bine, i cu tragere de inim reprezenta o onoare. Fiecare punea suflet, în lucru orul pe care-l f cea. Parcul era atât de des, c nu te-ncumetai s te aba i de pe alee, zece metri mai în untru. Mai ales copil fiind, dac f ceai o chestie ca asta, erai un om pierdut.

Acum, din toat m re ia lui, a mai r mas, doar un rudiment, din ce-a fost odat , fala ora ului. La cazinoul din mijloc, sear de sear , era forfot mare. Tr surile, veneau i plecau, f când navet cu centrul ora ului, aducând, domni i doamne, în od jdii de gal , i orchestra, dezmiarda v zduhul, cu valsuri i tangouri de epoc .

Comuna, mai era br zdat , i de linia de tramvai, care lega ora ul, traversând marea p dure a Lacului S rat, pân la sta iune. Era o pl cere s mergi vara, în tramvaie cu remorci deschise, admirând priveli tea, i inspirând aerul uscat i înc rcat cu aerosoli s ra i, d t tori de s n tate. Sta iunea, avea un superb parc, care ascundea, o elegant baz de tratament, i-un “Cazinou”, care era centrul atrac iei, pentru via a de noapte, a domnilor, i doamnelor, care poposeau prin zon , veni i la t m duire, sau odihn .

Ce-a mai r mas din toate acestea, dup o jum tate de secol de terfelire a tradi iilor locale, greu de spus. Mai nimic! Privesc în golul aducerilor aminte, i-o lacrim de dezn dejde, mi se furi eaz , la col ul ochilor. Dac s-ar putea, ca via a s fie derulat , a a cum faci cu o caset video, a face-o f r nici-o remu care. Chiar a fi curios, s v d, cine-ar regreta, “modernitatea” de-acum, fa de fastul i tihna de alt dat ?

Cât era familia de s rac , l sa to i copiii, care-i d dea Dumnezeu, i-i cre tea cum putea, i le d dea educa ie, s fie muncitori, i cinsti i. Dac respectau aceste dou condi ii, erau siguri c nu mureau de foame. Pe vremea aceea,

societatea, era foarte stabil structurată, și ierarhizat, dar nimeni nu râvnea la bunul, sau la dreptul altuia. Fiecare-și cunoștea locul lui în viață. Se simțea bine acolo unde era, fără să sufere, că unul se plimbat în transport, și altul în tramvai sau per-pedis.

Îmi aduc aminte când îmi povestea bunicu, ce chefuri trăgea el când eram tânăr birjar!

„Pînă sâmbătă dimineața, venea Domnul Gugiuman, în port cu bărcile de elate de marfă, că avea în Baltă, cincisute de capre. Și descărcă zeci de căuri, mari cât roata carului, de se băteau angroșii tii pe el, iar trei birje erau deja arvunite, și staționau pe malul Dunării. În prima îmi puneam plăria, în a doua bastonul, și în a treia, care era totdeauna a mea, se lăfăia el.

Era un zdragon de bărbat, de-o sută cincizeci de ocale, de înnebuneau muierile după el. Trăgea întâi la „otel”, se îmbăia, se ferchezuia, și cu chimirul doldora, pornea să facă turul restaurantelor, cu transporturile pline de muieri. Și ce femei! Artiste, nu alta! Nu țiu de pe unde le colecta, că erau tot una și una, de te băgau în boală! Într-adevăr ispită curată!

Lunea, pe la orele zece, îl duceam iarși la malul Dunării, unde-l aștepta barcașul. Când îmi dădea el pe două zile, că eram la dispoziția lui, puteam sta liniștită acasă toată săptămâna. Eu eram favoritul, că aveam transport de lux și că iu și hrăniți cu ovină ca lumea. Mâncam j ratec, nu alta.

A vrut odată cu mai mulți bogtani de-ai lui, să facă un concurs din centru orașului, până-și stăteau Lacul Sărat. Cu tot hoitul lui pe care-l trebuia să-l câră, am reușit să-l învingă la ceilalți. Atunci nu mi-a dat mie banii. A legat sutele la urechile câilor. Zicea că meritul era al lor, nu al birjarului, cu toate că eu aveam „scurt turile” mele pe unde am mers, de-am reușit să ies primul. Avea un mare respect față de animale, că de pe urma lor trăia.

Doamne, ce vremuri erau! Au trecut ca niște vise frumoase. Nu trebuia să fii neapărat moțier, că s-o duci bine. Fiecare era fericit în felul lui. Dacă munceai, aveai tot ce-ți trebuia.

Pe vremea când trăiau soții mei, veneam cam regulat la Brila în concediu doar în luna mai. M-am plăcut de câteva ori venind în august, și cum eram obișnuit cu clima răcoroasă

de munte, mă pocneau aici niște călduri toride de vară, care mă cam dădeau peste cap, și mi strica tot concediul

Hotelul Traian, este amplasat chiar în centrul orașului. De aici, pleacă toate străzile principale, ca un evantai, peste care se întretaie străzile semicirculare care pornesc de la Dunăre și sfârșesc tot pe malul bătrânului fluviu european. Din acest punct de vedere, este cel mai sistematizat și aerisit oraș din țara noastră. Chiar și cartierele, sunt trasate frumos pe planșă, și nu s-au sădit la voia întâmplării, cu străzi întortocheate și înghesuie ca prin alte localități vechi.

Ce plăcut este să admiri orașul, și să te plimbi sub razele căldure ale soarelui de mai, când viforurile iernii sunt deja amintire.

Centrul istoric al Brilei, numit pe vremuri „Piața Sf. Arhangheli Mihail și Gavriil după hramul bisericii aflat în incintă, care datează din 1833, acum numindu-se „Piața Traian”.

Această biserică este cea mai veche din oraș, fiind transformată dintr-o fostă geamie turcească, în lăcaș ortodox în anul 1831. Ulterior a fost construit și Turnul Clopotniței prin bunăvoința lui Nedelcu Chercea, cel care a donat și terenul unde se află acum cartierul cu același nume. Tot în această piață este amplasat „Turnul cu ceas”, care constituie emblema orașului, construit în anul 1909 înălț de 11 metri. El era reperul întâlnirilor cu colegii și prietenii din tinerețea mea. (Va urma)

Constantin Stancu -
Decupaje lirice anizotrope

Breaking news pentru absenți (Poeme, Editura Pim, Ia i, 2019) se definește ca un pamflet liric, cizelat cu sânge, o revoltă virulentă, scaldată în ironie și sarcasm, dar totuși temperată și voalată prin metaforă și parabolă, cu efecte noninvazive pe termen lung. Poemele se grefează pe rodul extrem de nuanțat al cotidianității, dar suprapus peste un labirint de simboluri biblice meandărând în pasta lirică. Aventura scriitorului este dincolo de ruta textualității. Este o sfâșiere lăuntrică provocată de ruina omului, pierderea conștiinței și a transmندانului din el, în urma manipularii acestuia de o societate agresivă. Abandonat în fața televizorului, își pierde candoarea. Și astfel devine un simplu consumator din „minunata lume nouă”.

Poetul surprinde prin flashmob-uri din realitatea imediată rolul seducției mediatică și a consumerismului asupra omului contemporan, dezgolit de atributul divin, pradă senzaționalului și expus panicii induse audio-vizual: *timpul probabil și breaking news pentru absenți... care dau like cu poftă pe Facebook* sau supus prin tehnică și manipulare: *am un eșec bun, m-a înlocuit cu un robot [...] îmi pot schimba trupul pentru altul mai tânăr, / și gândurile îmi pot fi recalibrate la un strung 3D, / pentru a fi de acord cu martorii*. Iluzia ca fericire și prestidigitația ca formă de manipulare și de tergare a memoriei, de uitare a apropiatului. Antajul mediatic vs. omul îndumnezeit.

La-ndemână este cuvântul venit din sfera social-politicului pentru a sugera degradarea, manipularea: *lumea caută europoeme corecte estetic, politic/ biopoeme crescute lent* ori din rândul economicului: *e o noapte geroasă ca o dobând / trasă cu forcepsul din statisticile bncii naționale...* Revolta aceasta este însă una de suprafață, calea ce duce spre prefacerile la nivel de conștiință, la marile întrebări despre rostul existenței, *ce înseamnă pâinea, ce înseamnă vinul și ce înseamnă noi doi* la restaurarea acelei lumi al cărei vârf era Kogaionon și a acelor vise pe care azi nu reușesc să le reamintească.

Lirica lui Constantin Stancu are un filon cretin. Poemul *Dealul din ziua de mâine* prefigurează un viitor dramatic, *un deal de pe care nu coboară nimeni*. Pot zice că *Poemul* este o frumoasă parabolă-idee. Picioarele de lut nu pot susține nici pe atletul de aur, chiar de ar avea corpul sculptat după secțiunea de aur. Și dacă *primele versuri erau de aur*, iată că *s-au ivit versurile de noroi* și poetul înțelege că *ne vom întoarce în poemul din care am fost făcuți*. Foarte multe simboluri biblice sunt camuflate în realul trepidant, acoperite de o *toamnă violentă în frumusețe*, *e toamna în care lumea o ia de la capăt*. Tandrețea însă vine să împroștie această negură a haosului și îi lasă voalul deasupra frumuseții: *a teptă și a ezi sub gutui pianul și fulgi mari să atingă în c-dere, clapele albe, clapele negre. Te iubesc la fel ca la începutul lumii*. Și în pofida dezbinării de tot felul, *foamea ne face pe toți mai buni și/mai egali în fața lui Dumnezeu*.

Ar fi putut ninge dacă mireasa ar fi plâns... - un intermezzo liric cu iz de parabolă.

Ipostazele se schimbă de la superficial, trec prin firesc și chiar ajung la hotarele care frizează absurdul, la un sarcasm intelectual, poetul devine zeflemist, persiflator. Pune pasul în față. În atitudine. Deja a trecut de malițiozitatea fină, de lehamite și scârbe și nu mai poate răbda t-cerea: *tânăr care are mustață și un celular care poate face orice, de la plățile/ pe Internet, la programarea frigiderului și a sentimentelor; vânzătorul de jucării va intra într-o nouă afacere cu sicrie de lux, cu baghete de aur și sonerii electrice; moartea s-a relaxat și a scos picioarele pe fereastră*. Sunt doar câteva expresii prin care poetul îl fotografiază pe omul de azi, captiv în celula transparenței, furat din intimitatea cuvântului și a binelui. Sunt surprinse grimasele realului, diformul cotidian, preocupările de joasă altitudine, imoralul, suculenta nepăsare față de omul ca

---

---

tain i miracol, pentru c lumea ur te pe fabricantul de cuvinte.

Poemul *Peisaj industrial* reanim un topos preferențial al scriitorului. Nuanțele cromatice sunt preludiul pentru un t i mai dureros decât cel în urma c ruia sângereaz o ran . Este durerea nelumească în urma strivirii aripilor candorii: *un câmp cople it de co uri industriale [...] se izbe te de fantomele celor care au murit aici, asfixiați de / monoxidul de carbon și de corectitudinea politic din secolele/ trecute. [...]cu siguranț , grâul va avea gust de font aici.*

Refugiul nu mai există . Nu se întrețese o cale de ie ire: *acum sunt învins [...], nu am unde s m ascund.*

Oare la ce folos aceste tiri de ultim or ? Or *breaking news* vor mai avea auz tori divergenți, pricep tori, v z tori întru luminos? *Oamenii tiu c Dumnezeu îi iube te a a cum sunt...*

Poemele au luciu orfic: *un om cu o ghitar ține albul deasupra z pezilor / pentru a nu se ridica la cer;* un neoexpresionism cu esenț vizionar cre tin : *Dumnezeu te strig pe nume/ i-ți face semne disperate/ cu mâna dreapt , dore te s -ți ștearg sudoarea de pe frunte / i cuvintele din memoria pliabil .*

Aceste *narațiuni lirice*, cum le define te autorul, fr mânt ri din blogul zilei, exprim realit și pe care fiecare le tr im prin experiența diurn i sunt un fel de plângeri l muritoare pe care le decant m în noi în ine sub form de întrebare. Prin h țişul zilei și în delirul covârșitor la care te supune societatea care promoveaz neverosimilul și distruge identitatea ființei e atât de greu s mai afli binele.

Este o poezie a lucidit ții, a eleganței intelectuale, o aristocrație a cuvântului cu o cârm orientat christianic. Chiar dac sarcasmul iese la iveal , acesta se p streaz ascuns în spațiul submers. O lume fragil trecut pe sub condeiul viu al unui scriitor bine ancorat în realitate.

Breaking news pentru absenți...

Adriana Chebac

Am giri

Un glas din umbr , cobitor zvoni,
Insinuant, în oapt , tâlh re te;
„Natura v inund i tot cre te,
Iar voi veți obosi și-mb trâni.
Mileniile peste voi s-adun
Cu strat de praf, cu flori de m tr gun
Și conștienți de-acum c nu-i alt chip,
i chiar de str luce te-o clip azi,
O terge mâna marelui talaz
Intrând în cataracta zis mâine”
Bolid în zbor, din care nu r mâne
Mai mult ca dintr-o lacrim uscat
Pe fața de copil nevinovat ...
i chiar de-i numai fulger de-o clipit
E fulger scris pe foaia dezvelit
A ve niciei, la izvor surprins
Sc Idându-se, i de lumin nins !

Pe drum

tiu doar ce sunt, nu tiu ce-am fost;
M poart clipa în viitor,
Îmi trece vremea, nu-mi g sesc rost,
Amar mi-e gândul de muritor,
Caduc e timpul. Se risipe te.
Etern e gândul ce-l poart -n el.
Eternitatea m obose te,
Caduc e timpul, eu... sunt ca el.

I NINGE...

Fulgii au c zut toat noaptea pe suprafața solului îmbibat de ceva vreme de ploile interminabile c zute din cerul cenu iu ce-și aruncase ochii încruntați asupra a tot ceea ce poate cuprinde din necunoscuta lui imensitate.

- E un cer de ninsoare! spunea cu o sear înainte un b trân a c rui vârst o uitase el însu i. Cuno tea semnele pe care cerul le trimite tuturor, îns foarte puțini au darul de a le vedea, de a le deslu i, de a le împ rt i celor care ignor orice dorinț a naturii de a comunica cu ei.

- Da, dar la televizor au spus c va ploua, interveni un b iețandru șmecher, cu intenția s ia previziunile b trânului în derâdere.

B trânul t cu, zâmbind abia perceptibil, iar ochii ar fi vrut s spun : "Las , c-o s vezi tu!"

Noaptea s-a l sat peste tot, ascunzând casele sub mantia ei întunecat . Era lini te. Nici câinii nu mai l trau, nici ma inile nu mai treceau pe oseaua ce duce la munte i care se zguduie adesea sub zgomotul lor. i iure ul trenului î i pierduse intensitatea. Se auzea vag ploaia care c dea cu întreruperi.

Deodat , printre pic turile nesigure, ap rur fulgi sp l ciți, care, împleticindu-se i încurcându-se de greutatea stropilor reci, se f cur tot mai mici, disp rând înainte s ating p mântul. Dar cerul nu se l s cu una, cu dou . Trimise artileria grea: fulgi uriași, mulți, foarte mulți. Încet-încet, r maser doar ei în atmosfera aceea misterioas . Pic turile de ploaie se f cur rapid nev zute. Ele au renunțat cu înțelepciune la o b t lie ce nu putea avea sorți de izbând împotriva unei armate atât de numeroase.

Fulgii sunt mesagerii cerului. Sunt atât de frumoși, atât de albi și consistenți! Au forț , au convingere, sunt perseverenți și siguri pe ei. Perdeaua ondulat a fulgilor crear acea imagine alb a naturii, acel cadru în care monstruoșii țile vieții dispar, l sând locul unui peisaj în care fulgii valseaz diafan, cu ve mintele lor impecabile, bucurându-se de sala de dans pe care cerul le-a închiriat-o pentru o vacanț hibernal .

Adrian P unescu, fascinat de imaginea fulgilor, credea c menirea lor nu este cea perceput de oameni într-un mod simplist, a a, ca la prima c dere: *Eu cred c nu c derea e scopul acestor fulgi, ci altceva - o tain , o cauz adânc , pare c ninge pentru-a acoperi ceva, i ninge cât lucrarea nu este gata înc .*

Lucrarea dureaz pân ce mantia format va îndeplini tr s turile definitorii, sigure, prescrise i proiectate cu precizie de inginer. Numai astfel, cur țenia va acoperi urâțeniile lumii care uit c nu are niciun drept s strice ceea ce natura a creat atât de perfect.

i ninge i ninge întruna
fulgi mari cad non alant peste noi
ei îmi orneaz paltonul de lân
cu stelele mii c zute din nori

desimea lor m opre te
s v d cum din cer se desprind
dorința pe dat îmi cre te
în palme cu grij s -i prind

ei vin cu duiumul spre mine
m bucur i vreau s m joc
când valul de fulgi iar vine
eu v d pe z pad un înger de foc

i ninge i ninge f r -ncetare
e feerie afar i-n suflet
tulbur cu pa ii p tura moale
când iarna devine un vis de poet.

**15 ianuarie 2021-
170 de ani de când se naște Mihai Eminescu**

Mai întâi de toate în scrierile mele sunt prezente o mult prea trist și întârziată constatare: aceea că acest vechi și eroic neam ar trebui să aibă, alături de Calendarul Bisericesc, și unul, cu valabilitate permanentă, care să ne înregistreze în memoria trează, nelăsându-ne, nouă și urmașilor noștri, să ni se împrăstie în neînțelegere și în necredință străbună; nici dorul de artă și nici dragostea de pământ natal, de limba română și de cântarea doinilor, învechită în haina țărănească; nici grija pentru cinstita memorie a părinților, a eroilor și a marilor oameni din trecut. Ca urmare, mă gândesc că de-a avea vreme, bani și avere, precum nu am avut și nici nu voi avea vreodată, a redacta, tipări și distribui gratuit, un astfel de calendar de buzunar, multiplicat în milioane și milioane de exemplare, din care să nu lipsească nu numai cele mai dragi amintiri din istoria mult milenară a neamului românesc, dar și cele mai triste și tragice dintre evenimentele și trairile sale credincioase. Bineînțeles că ghiciți cu ce încep: cu datele biografice ale lui Mihai Eminescu, urmate de povestea frumoasă a vieții și a operei sale, pentru că ce am fi fost noi, românii, fără el?! Cu siguranță nu numai mult mai săraci, dar și mult mai triști și

dezorientați. Ca urmare, nu întâmplător, demersul meu omagial de acum îl fac în chiar preajma zilei nașterii poetului, reamintindu-vă că data de 15 ianuarie, a fiecărui an, marchează nu numai ivirea sa în lume, ci și Ziua Culturii Naționale. Era acea zi de sfânt duminică a anului 1850, atunci când în casa soților Raluca Iura cu Eminovici (1816-1876) și a lui Gheorghe Eminovici (1812-1884) avea să se ivească în lume cel de-al 7-lea lor copil. Și cum bunicii lor de părinți atunci părinții le pusese, în ordine, numele de erban, Nicolae, George și Ilie, celui de-al cincilea dintre ei i-au spus Mihail. Nume benefic preschimbat în Mihai, de omul de aleasă cultură Iosif Vulcan, cu tatăl preot din satul frumos încă Veche, situat pe drumul dintre Șercaia și Rupea Țării Bârsei și a Oltului. Un nume cu o rostire românească extrem de melodioasă, precum rima izbutită a unui frumos vers eminescian, decupat din poeme precum: „Dintre sute de catarge”, „Floare albastră”, „Somnoroase pe șale”, „De-a avea”, „Epigonii”, „La steaua”, „Mai am un singur dor”, „Trecut-au ani”, „Luceafărul” și „O, mamă, dulce mamă, din negure de vremi...”.

O posibilă poveste adevărată

Se povestește cum că Dumnezeu și Sfântul Petre, cutreierând satele Moldovei de Sus, obosiți precum erau de atâta drum lung și anevoios, prin zăpezile viscolite, s-au oprit în pragul unei case ce pare a fi a unor oameni vrednici, înșurubitați cumsecade. Era într-o noapte lungă și geroasă de început de iarnă a anului 1849. Frigul le prăznea de-a binelea în oase. Bătăușul cu toiagul în poartă, stârnind tratamentul al căinilor de pază, peste care se suprapune întrebarea domoală a stăpânului acelei case: „Cine-i acolo?”!, „Oameni buni?”!, răspund drumeții cu blândețe: „De-ia a, precum spune și poftiți, intrați. Căinii nu vor face nici un rău”.

Curând, se așază în tihnă la vorbă, despre una, despre alta, după care gazdele i-au poftit la cină de cinat, în vreme ce stăpânul casei rostea rugăciunea „Tatăl nostru”. Apoi, soia lui le aternuse paturile unei binemeritate odihne, dorindu-le noaptea bună.

În dimineața zilei următoare, servesc micul dejun tot împreună. La plecare, tinerii soții le pun drumeților, într-o trăsătură, ceva merinde pentru drum, urându-le ca bunul Dumnezeu să-i aibă în pază Sa ocrotitoare. Mulțumindu-le pentru frumoasa primire și buna găzduire, cei doi musafiri se pornesc din nou la drum. După o vreme, Sfântul Petre prinde a-L ruga pe Dumnezeu: „Vrednice te,

---

Doamne, pe tinerele i bunele noastre gazde cu ceva tare pl cut!”. „Dar ce s le d ruiesc, Petre, dragule? Nu v zut-ai tu c aveau toate cele trebuincioase traiului zilnic”? „D -le, Doamne, ceva de suflet. Ceva de care tare s se bucure”. Dup mai bine de un an de la acea întâmplare, în acea cas avea s se nasc cel de-al 7-lea pui de om. Era cel care avea s devin , mai târziu, Luceaf rul poeziei române ti, cunoscut sub numele de Mihai Eminescu.

(n.a. Amintita povestioar mi-a fost sugerat de lectura unei succinte adnot ri a scriitorului Geo Bogza, 1908-1993).

Interferen e biografice: Eminescu-Noica

A adar, au trecut de atunci, ca „nourii lungi pe esuri”, 170 de ani. Îns mult mai pu ini ani de când, tot într-o zi de 15 ianuarie (cea a anului 1985), filozoful Constantin Noica (1909-1987) se oprea în Aula Bibliotecii Asocia iunii Transilvane ASTRA din Sibiu, pentru a prezenta iubitorilor de carte, scris cu ț ruza pe hârtie, o parte dintre manuscrisele „**Caietelor Eminesciene**”. i o f cea de dragul Sibiului i al ardelenilor în general, ascultând de sfatul-îndemn al so ilor Eleonora i Aurel Cioran (fratele, mai mic cu trei ani, al lui Emil, filozoful de la Paris). Atunci, domnul Noica aducea, în servieta lui ponosit de atâta folosin i umbl tur , câteva file de manuscrise foto-copiate, prin str daniile sale, din miile de file existente în sec ia special a Bibliotecii Academiei Române. F cuse acest gest, extrem de dificil, în speran a declarat de a se trece la valorificarea celei mai mari comori eminesciene, r mas necunoscut marelui public. Ea ilustrând, deopotriv , m iestria scrisului s u, cât i cultura sa enciclopedic . Ceea ce a urmat, în acea ez toare literar -aniversar a 135 de ani de la na terea poetului, avea s marcheze o premier în istoria literaturii române, întregit de o adev rat desf tare intelectual . Pentru c filozoful-prezentator izbutise, cu vocea lui melodioas i clar , s fac o pledoarie extrem de conving toare referitoare la talentul poetic al lui Eminescu ca i la gândirea profund a acestuia, încheind prin a oferi, în dar, bibliotecii sibiene acel prim-set de manuscrise eminesciene foto-copiate. Era întâia oar când musafirii-cititori ai unei biblioteci publice din ar puteau privi, admira i pip i scrisul frumos caligrafiat i îngrijit al lui Eminescu. Se întrez rea, astfel, c în acele manuscrise, uitate atâta amar de vreme, st tea nevalorificat o bogat i diversificat crea ie literar , ca i neb nuite întâmpl ri pl cute sau triste din scurta i greaua via a Omului Eminescu! Cu precizarea c filozoful Constantin Noica avea s se sting din via a-i grea pe patul unui spital din Sibiu, în zorii zilei de 4 decembrie a anului 1987, fiind înmormântat, a a cum i-a dorit, în p mântul Schitului Monahal al P ltin ului, de deasupra Sibiului i al R inarilor, satul natal al poetului Octavian Goga i al filozofului Emil Cioran. La c p tâiul mormântului s u slujind eruditul Mitropolit al Ardealului, Antonie Pl m deal . i cu toate c de atunci, din acel început de iarn geroas , au trecut cu ceva mai mult de 33 de ani, celor care l-am cunoscut, îndr git i stimat pe Noica ni se pare o ve nicie. Pentru c , f r s fii prins de veste, am r mas lipsi i de bucuria ca odat ajun i pe c r rile sta iunii P ltini s ne ias în cale, din întâmplare, „**Omul în fulgarin i cu basc pe cap**”, plimbându-se meditativ agale i salutând pe toat lumea ce-i ie ea în cale. Erau acele coinciden e ale promenadelor când puteai avea bucuria de a-i z ri, fie i numai pentru o clip , chipul luminos i pl cut, pu in melancolic. Omul care, din prea multa-i bun tate, avea darul de a se risipi discret pentru nevoile spirituale ale semenilor s i, în încercarea timid de a oferi sfaturi pilduitoare de via i de tr iri adev rate. i mereu cu gândul m rturisit ca noi s fim doar buni-români. Nimic mai mult, decât atât! Pentru c el ne-a l sat nu numai o pl cut amintire, dar i o nepre uit mo tenere cultural : cea a scrisului s u în elept, precum i vorbele spuselor sale, înregistrate radiofonic pe band magnetic , pline de imensa lui bucurie de a prezenta manuscrisele

eminesciene. Emoțiile de atunci, ivite în glasuri tremurând, aveau doar o singură motivă: îl omagia pe Mihai Eminescu la împlinirea a 135 de ani de la naștere, iar el, umilul epigon al acestuia, cum adeseori se considera, înea în mâinile sale dovezile culturii enciclopedice și miestriei poetice a acestuia. Mai trebuie amintit și faptul că el nu îndrăznește să deranjeze pe nimeni cu suferințele sale fizice și necazurile zilnice de tot felul, fiind un oaspete obișnuit al cantinei-restaurant a Politicului. Astfel va izbuti să-și ascundă în liniște boala agravată de anii grei petrecuți în închisorile comuniste. Curând după moartea sa, cei care au avut prilejul de a-l vedea, cunoșteau și auzi, ne-am bucurat să aflăm, nestingheriți de cenzură, multe alte lucruri frumoase despre el, ca și despre opera sa filozofică și literară. Nădăjduim că, în curând, se vor găsi acei oameni de mare omenie care să contribuie la demersul sculptural al modelării chipului său într-un bust care să întregască **„Aleea cucerțurilor ardeleni” din Parcul ASTRA al Sibiului!** Chiar dacă el nu era ardelean, nici prin naștere și nici prin vreunul dintre înaintașii săi. Merituri, însă, în repetate rânduri, în public și în scris, că ar fi vrut să fi fost ardelean. Nu de alta, dar iubea nespuse de mult atât Sibiul, cât și pe vrednicii țărani-oieri ai satelor mureșene! **Notă:** Un fragment din alocuțiunea rostită de Constantin Noica în Aula Bibliotecii ASTRA din Sibiu-15 ianuarie 1985: **„Fiecare lucru poartă în sine însuși și măsura sa. Arborii nu cresc până în cer. Nici noi nu putem crește dincolo de măsura noastră și măsura noastră este Eminescu. Nu avem a crește mai mult decât atât. Atât însă și creștem, pentru că sufletul trebuie hrănit ca și pământul. Și dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu, nu cu un Eminescu idealizat, nu cu un Eminescu trimis în genialitatea lui, a haosului germinativ, dacă nu ne vom hrăni cu Eminescu acesta atunci vom rămâne în cultură mai departe înfometați”**.

Din tinosul scris-gazetescesc al lui Mihai Eminescu

Cu precizarea că fragmentele pe care le vom reproduce le datorăm atât cucerțurului ardelean Ilarie Chendi (1871-1913), cât și străniilor daniilor colegului și bunului meu prieten, Marius Harmaghi, jurnalist sibian, ”descoperitorul” acestor texte în mai vechile ediții ale ziarului ”Tribuna”, fondat în anul 1884 de scriitorul bănețean Ioan Slavici. Așadar, urmează câteva dintre gândurile și cuvintele lui Eminescu așternute pe hârtia de tipar ale unor ziare bucureștene din vremea sa. Citiți-le și veți înțelege că sunt într-atât de actuale încât veți avea convingerea că au fost scrise în zilele noastre. **„Ce să vă spun? Iubesc acest popor bun, blând și omenos, pe spatele căruia diplomații croiesc hârtii și rzebe, zugrăvesc împotriva... iubesc acest popor nevinovat, care geme sub marea rețea tuturor palatelor de gheață ce i le așezăm pe umeri...”**. Și tot același cucerțur-teolog ardelean mai ”divulgă” și faptul că Eminescu a fost în adevărată măsură însuflețit de figura lui Horea încât în perioada juvenilă a vieții și creației sale a gândit un întreg ciclu de poeme sub genericul **„Horiade”**. Spre exemplificare: **„Să privesc Ardealul, luni îi e rușinea./Că-a robii copiii-i pe sub mâini străine./Că-ntr-un nor de abur, într-un val de ceață, /Își ascunde trist galbena ei față... Ai înghețat furtuna, ca să înalți steaguri./...”**. **”Oamenii noștri sunt de un cosmopolitism sec, amar, sceptic, ba mai mult, au frumosul obicei de a iubi orice-i străin și de a urî tot ce-i românesc. Noi am rupt-o cu trecutul, fie ca limbă, fie ca idee, fie ca mod de a privi și cugeta, ca și astfel ne-am putea trece în ochii Europei de națiune civilizată. La noi vezi istorici ce nu cunosc istoria, literați și jurnaliști ce nu știu scrie, actori ce nu știu juca, miniștrii ce nu știu governa, finanțiști ce nu știu calcula și de aceea atâtă hârtie măzgălită fără nici un folos, de aceea atâtă țipete bestiale, care ne umplu atmosfera teatrului, de avem atâtă schimbări de ministere, atâtă falimente. Vei afla mai lesne oameni care pun la vot existența lui Dumnezeu decât sufletele însetate de limba și de datinele străbunilor, decât inimile închinătoare lui Dumnezeu, sau minți ocupate pe chestiunile de viață ale acestui popor, căruia îi scriem pe spate toate fantasmagoriile falsei noastre civilizațiuni... Cât despre ”inteligenta”, noastră, o generație de amployați și de semidocti, oameni care calculează cam peste câți ani vor veni ei la putere- e o inteligență falsă, care cunoaște mai bine istoria Franței decât a României, fiii unor oameni veniți din toate unghiurile, oameni care au furtura și caracterele de la țării greci și bulgari și numai numele de la mama- dizgrațiată Românie...”**. Notă. Succinte repere

---

---

biografice, referitoare la Ilarie Chendi: scriitor, istoric, critic literar și teolog. Fiul preotului ortodox Vasile și al Elizei (născut Hodo, în Bandul de Câmpie, rudă apropiată cu istoricul, publicistul și avocatul Iosif Hodo 1829-1880, unul dintre membrii fondatori ai Academiei Române). Bandul fiind situat în apropiere de Târgu-Mureș, de Iernut și de Luduș. Ilarie Chendi se născu la data de 14 noiembrie 1871, în comuna Dârlos, de pe malul drept al râului Târnava Mare, așezare situată la o palmă de loc de municipiul Mediaș, fiind urmat în inteligență și talentul său de un alt consătean de seamă: medicul-academician Ioan Moraru, Laureat al Premiului Nobel pentru Pace (Oslo, 1905), împreună cu alți doi medici-savanți ai lumii: americanul Bernard Lown și rusul-sovietic Mihail Kuzin. Ceva mai târziu, el va fi urmat, cu un premiu identic, de Elie Wieset, evreu de origine română. Ilarie Chendi va muri la București, prin sinucidere, în ziua de 23 iunie a anului 1913, ca urmare a tristeții sale față de margini la aflarea vestei decesului poetului Ștefan Octavian Iosif. Cel pe care îl considera "Fratele său de Cruce". Studii: Clasele primare le frecventează la școala din Bandul de Câmpie, iar cele gimnaziale și liceale, cu predare în limba germană, la Mediaș și Sighișoara. Era absolvent al Seminarului Teologic „agunian” din Sibiu, precum și al Facultății de Litere din Budapesta. A fost unul dintre principalii promotori ai „Seminarului torismului”, un înfloritor și prestigios curent literar și politic, reflectat în scrierile și conferințele liderilor săi, între care: Nicolae Iorga, Liviu Rebreanu, Alexandru Vlahuță, George Coșbuc, Ion Agârbiceanu, Mihail Sadoveanu și Dănuț Zamfirescu.

Urechea te minte și ochiul te'nălă; / Ce-un secol ne zice, cealaltă o dezice -
Decât un vis searbăt, mai bine nimic.”(M.Eminescu: „Mortua est!”)

De-ale vieții valori

Unii dintre noi am ajuns să credem că știm absolut totul despre ceea ce a fost sau ceea ce urmează să fie în această lume. Tot așa cum căiva dintre marii noștri literari se fălesc cum că ei ar ști pe de rost atât viața cât și opera poetului Mihai Eminescu, cel definit de „Gânditorul din Pălătinișul, de deasupra Sibiului” (de filozoful-scriitor Constantin Noica, 1909-1987) ca fiind „Omul deplin al culturii române”. În acest context, trei întâmplări, strâns legate între ele.

Prima: Într-o veche scriitură se spune cum că, la Praga, în vara anului 1869, un oarecare maestru-fotograf ceh, cu numele de Jan Thomas, poza, din întâmplare, în al său atelier de lux, un tânăr tare chipeș, cu ochi mari și negri, purtând răsfirat peste umeri un păr nu prea lung și puțin cârlionat, iar pe deasupra, frumos piept născut și bine îngrijit. Surprinzător de plăcut, pentru acel bătrân fotograf, mai era și faptul că sfiosul tinerel din fața lui își exprimase rugămintea pozării sale într-o rostire impecabil de curată a limbii literare germane. Deși, ceva mai devreme, se recomandase că este român și că regretă că nu cunoaște nici o boabă din melodiioasă și cântată vorbire a cehilor. Tot de la el mai aflase că în aceeași iarnă împlinise vârsta de 19 ani, dar și că poartă numele de Mihai Eminescu. Încântat de cunoștință, maestrul-pozar îi va cere tânărului său client îngăduința de a face și o copie a acelei reușite fotografii, cu intenția declarată de a o expune în vitrina stradală a atelierului său praguez.

A doua: După trecerea atâtor ani de la aceeași întâmplare, printr-un adevărat miracol cineva avea să identifice respectiva fotografie într-un album al familiei acelui fotograf, oferind-o Monetei din Leningradul Sovietic (actualul Sankt Petersburg) tocmai atunci când respectiva instituție financiară hotărâse să marcheze, prin baterea unei monede jubiliare, împlinirea unui secol de la moartea celui tânăr român pozat în îndepărtatul an 1869. Adică: chipul poetului Mihai Eminescu, la anii vârstei majoratului său. Cel care avea să adoarmă pentru totdeauna la 15 iunie 1889. Aadar, chipul său din aceeași fotografie-document va fi reprodus pe una dintre fațetele metalice a nu mai puțin de 2 milioane de monede, în valoare de o rublă sovietică fiecare, din care 200.000 de exemplare realizate în condiții deosebite ale metaloplastiei artistice și cu valori mult sporite pentru colecționarii numismați din întreaga lume. Se cuvine să mai facem și precizarea cum că amintitul eveniment numismatic marca, pe întregul mare teritoriu al Uniunii Sovietice, încheierea „Anului Cultural Internațional Mihai Eminescu”, manifestare inițiată, pe plan mondial, de UNESCO-Paris.

A treia i ultima-mi remarc : Sincer s fiu, stau i m întreb nedumerit: ai no tri tineri, viitorii b trâni-urma i ai no tri, fi-vor ei capabili s presare pe „*lungul drum eminescian*” m car un verset adev rat, care s povesteasc în stihuri frumos ritmate de Oamenii i Vremurile de atunci i de acum!? Team -mi c nu! Ba i mai trist de atâta este c vor uita de toate câte au fost, câte sunt i vor fi pe acest str vechi p mânt gr itor de grai dulce i vechi de când Lumea!

Georgeta Popescu

-Ploie ti-

TIMPUL

Timpul face i desface
Tot cuprinsul încâlcit,
Nodul gordian, vorace,
Plin de taine, r sucit!

Pare c se rupe cerul
i pe cap s-a pr bu it...
Se-adânce te tot misterul
i nu-i cale de ie it!

R scole ti f r de vlag
i în chinuri te târ ti...
Simți cum arde, ca o plag ...
Lumea toat o ur ti...

Dar, de nic ieri apare
Un crâmpei de însořit
Ca o raz ... i r sare
Tot ce-n timp s-a pritocit!

Se dezleag , pic cu pic,
i se țese diafan
Prețiosul borangic
Prins de-al timpului cadran!

IARBA COPIL RIEI

Copil fiind, iubeam nespus
Desculț s-alerg prin iarba-nalt ..
S stau culcat, pe gânduri dus,
Privind, prin flori, cosa i cum salt !

St team pierdut, întins pe spate,
S-ascult cel fream t de gâng nii...
Glasuri de greieri, acordate,
Ce în irau, solemn, m t nii!

Covor zumz itor i moale
De prospețime-nrouřit,
Îmi alinta t lpile goale
Cu-n umed ser, înmiresmat!
i nu r bdam, de sus, din deal,

Cu-avânt s m rostogolesc
Prin mi c torul, verde val,
De fericire s-amețesc!

i, Doamne, ce parfum divin
Se-nfiora din fân cosit!
M r scolea, în n ri, deplin,
Și ațipeam, ca-n vis, tihnit!

Dar ani trecut-au foarte mulți...
Magia lor s-a stins t cut...
Cum de-am uitat? Cândva, desculți,
Prin vraja ierbii am crescut!

Cu verde-n suflet, m a ez,
S simt la t lpi, dulce r coare...
Este aievea! Nu visez!
P mântu-mi cânt sub picioare!

C RAREA

Subit, la tinerețe, te pomenești în floare...
Simți r scolite doruri plesnind din mugura i
Ce î i deschid corola cu-arome-amețitoare
i-n undele iubirii, danseaz flutura i...

În evantai, coroana tr irilor sublime
Pare c a oprit, în ching , ve nicia!
Tu doar respiri, cu sete, a vieții prospețime,
Când clipele n-au aripi, ci- i vor zburd Inicia...

Dar adieri-surpriz desprind câte o floare...
Câte un an se duce, se-a terne peste chip...
i-atunci când alb covor face prin p r c rare,
Tu tii c prim vara n-o-ntorci cu vreun tertip!

La trunchiul f r floare, cu tril, vin l utari...
Descoperi clar c toamna ai alte mângâieri!
Din r d cina-ți verde ieșit-au vii l stari
Ce îți vor duce seva prin alte prim veri!

Dumitru M lin

-Alba Iulia-

AP DIN CLOPOT

Casa în care am văzut eu lumina zilei (într-o noapte, vorba unui amic, bun epigramist), nu mai există. Tata a dăruit-o, după ce tot el, cu mâna lui, o clădise, din nimic. Cu bani puțini, dar cu mult trudă și sudoare. La care s-a adăugat, firește, și sudoarea tinerelor mâini ale mamei. Când am văzut, însă, cum se înmulțea familia s-a schimbat situația. Când le veniseră pe lume deja trei, din cei cinci copii, pe care îi vor avea, până la urmă, împreună, s-au hotărât. Cu aceeași răvnă și sudoare au construit lângă prima, (formată doar din două odăi mici și un coridor lung), o altă mai mare și mai încălzită. Cea pe care își așeză o inimă ca pe un dar de suflet moștenit de la dragii noștri părinți. Au trudit din greu pentru a o vedea ridicată și acoperită. Au făcut-o din piatră și lemn, materiale aflate mai la îndemână, acolo, în munte, unde cărămida și alte materiale de construcții nu prea aveau circulație. N-au chemat meșteri, doar el și mama au săpat anuri, au cercat bolovanii pentru temelie, au înălțat ziduri. Vară și piatră, piatră și vară. Au cioplit, tot ei, și au încheiat lemnele aduse cu cărnă din munte.

Când casa cea nouă a fost gata, pe cealaltă au dăruit-o și în locul ei au construit o curte cu două grajduri. Să aibă unde ierba vacile, oile și fânul. Tata și mama erau tineri, puternici, sănătoși. Aveau, credeau ei pe atunci, o viață lungă de petrecut împreună, ca buni gospodari ai satului. Nu putea nimănui să spună atunci că bietul tata se va stinge, va deveni neîntors, la doar treizeci și opt de ani. Iar mama va fi văduvă la doar treizeci și ase de ani.

Felul cum au construit ei cele două case eu n-am cum să mi-l amintesc. La prima nici nu eram venit pe lume. La cea de-a doua eram prea mic să fi putut înțelege ceva. Mama, însă, își amintea cu drag de hei-rupul acela

frumos, tânăr și amețitor, prin care și-au întocmit cuibul vieții. Iar undeva peste râu, era Fagul Împăratului. Nu chiar în dreptul casei noastre ci cumva privind oblic spre Coana. Sau mai exact spre Coasta Carului. Spre pieptul propriu stios al Coastei Carului. Acolo își legăna în vânt coroana rotundă Fagul Împăratului.

Eu m-am născut în cea dintâi casă construită de către părinții mei. În casa cea mică, alcătuită doar din două odăi și un târnălung. De acolo am trimis, într-o noapte din luna martie a anului o mie nouă sute cincizeci, un ipsofactum spus lumii.

Pe atunci femeile moare nu ne țeau la spital. Nici nu se zicea, la sat, „a na te”, ci „a făta”. Făta, acasă, ori pe unde le apucau durerile acelea îngrozitoare. De multe ori singure, sau asistate de o „moașă”, care putea fi, și de cele mai multe ori chiar era, o altă femeie din familie sau din vecini. Condiția era să fie, de obicei, o femeie mai în vârstă, trecut prin asemenea grele experiențe.

În cazul meu, „moașă” s-a întâmplat să fie chiar mama mamei mele, bunica Maria. „Mama-batrână”, cum i-am spus, mai apoi, eu și toți cei cinci frați ai mei. S-a întâmplat ca ea să fie prin preajmă, tocmai când mamei îi venise sorocul. Sau poate venise într-adins. Îmi lăsa gospodăria din satul vecin și pe moșu, bărbatul ei, singur. Și se hotărâse să stea lângă mama, știind ce urma să se întâmple. Cert este că mama-batrână a ajutat-o pe mama să meargă la lumina lămpii cu petrol. Ea mă arăta mamei ca pe primul ei copil născut viu. Mama, cu un an înainte, mai avusese o fată, dar aceea se născuse moartă. Doar am născut-o și am îngropat-o.

Există la bunica în sat o credință, o superstiție, una dintre miile de superstiții, care încă mai împresurau satele din munte. Acea că dacă noului-născut îi pui pe buze, îi dai și

bea, imediat dup na tere, ap dintr-un clopot de „badic” (aram), copilul acela avea s cânte frumos. Vocea lui avea s r sune ca badicul. Adic va avea, copilul acela, glas de clopot fermecat.

Numai c mama-b trân nu tia, în z p ceala aceea, unde ar putea g si, pe la noi pe acas , un asemenea clopot. Un clopot pe care nu-l preg tise dinainte, nu se gândise: „Îlin , unde ave i un clopot de badic? Trebuie, musai, s -i punem copilului ap din clopot de badic pe buze. Trebuie s cânte frumos ca tine, ca mine, ca mama i ca tot neamul nostru!” „Nu tiu, mam , nu tiu! Nici nu cred c avem pe la îndemân un clopot din acela”, se v ita mama, înc sleit de recentele chinuri ale facerii. Numai de ap i clopot i badic nu-i mai ardea ei în asemenea situa ie.

Dar mama-b trân nu se las . Iese prin curte, pe la cote e, c ut i t b r te peste un clopot, e drept nu de badic, ci de tabl . O talang mare, numai bun pentru gâtul lânos al oilor. În lips de altceva pune în el ap dintr-o doni . Dar, ce s vezi, clopotul nu ine deloc apa. Este i spart. Umple ea cum poate sp rturile cu degetele mâinii sale. Vine, apoi, cu clopotul, a a spart cum era în cas . Reu ise e, totu i, s ocroteasc , în talanga de tabl , o scâteie de ap . Ap pe care mi-o vars pe micu ul obraz ori undeva pe buze. Pe unde nimere te: „Ca acest clopot s câni, dragul mamei, ca acest clopot s câni!” , î i roste te bunica vorbele rituale.

Mai târziu s-a dovedit c supersti ia nu era lipsit de temeii. Apa din clopot i-a f cut efectul. Nu am nici un pic de voce. Cânt precum o talang cr pat . Sunt afon. Iar atunci când, totu i, m încumet s cânt, când vreau s încerc, a a îmi r sun glasul: precum un clopot spart. i, doamne, cât mi-ar fi pl cut s am voce. S pot s cânt frumos. Ce-a mai fi doinit! A a încât s r sune to i mun ii i toate v ile mele de-acas .

*„...i-auzi valea, cum r sun valea
i mândru a-mi ine calea
i-auzi valea cum r sun
eu cu mândra n-o duc bun ...”*

A a a fi cântat frumos toate cântecele lumii. C , înc de pe atunci, de foarte mic, s-a dovedit c aveam o memorie de invidiat. La versuri. Tot ce auzeam ca fiind spus (mai târziu scris) în versuri, cu rim , îmi r mânea în cap. Chiar f r s vreau. Mul umesc cerului i vântului c înc i azi am aceea i memorie. Dar numai la versuri. N-am putut, altfel, ine minte niciodat formula trunchiului de con. Sau de piramid . Nici aria triunghiului. Niciodat .

Mama, îmi povestea c i-a dat seama devreme, pe când aveam doar vreo trei ani ori de acest dar al meu. i cum? Fusesem cu p rin ii la o nunt . Acolo în sat la noi. Nu m-au putut l sa singur acas . La nunt , ca la nunt . Muzic , joc, strig turi. Strig turile erau, evident, în versuri. Dintre toate, îmi pl cuse, cel mai tare, zicea mama una: „Iac t-o câtu-i de mare/ i-am cerut i-o zis c n-are/ -o s cer la una mic / i s vezi c -mi d o âc ”.

Toat s pt mâna ce-a urmat dup nunt eu strigam prin curte strig tura aceasta. Nu m putea nimeni opri s-o spun. Oricine venea la noi, povestea mama, trebuia s-o aud . Trebuia, musai, s i-o „strig”. Pân la urm a intrat la noi în curte i Mina, vecina noastr de peste uli . I-am strigat-o i ei. Asta, femeie tân r pe atunci, m-a întrebat:

„Da, ce-ai cerut m i, dragul leii, la fata aia mare, i-o zis c n-are? Ce nu i-o dat?”. Zicea mama: „Ai stat pu in i te-ai gândit. i dintr-odat i-ai r spus: „Un pic de â !”

tiam oare de pe atunci c pe acolo, pe undeva, bate strig tura asta? Sau eram prea aproape de „vremea â ei” ca s -mi fi venit în minte altceva? Oricum r spusul meu a provocat nu doar hohote de râs, dar i uimire. i o poveste pe care mama o repeta mereu când m l uda cuiva câte versuri tiu.

Da, a fi cântat, încât n-ar fi cântat nimeni ca mine. Vorba mo ului meu, b rbatul mamei-b trâne. Mo ul meu, Dumitru Gutiu:

„M i, nepoate, dac a fi tiut eu cânta din fluier, ap i nu cânta nimeni ca mine”.

Dar el nu tia deloc!

PATRICHE

- Hoo! D -te jos i deschide!

Femeia c ut marginea loitrii acoperit cu iarb și ținându-se de ea i de leuc se d du jos i deschise poarta. Căii au pornit imediat spre ur dar s-au oprit când au ajuns la funia care atârna peste curte.

- Ce-ai l sat tu parga jos? Du-te i ridic-o!

Femeia, tocmai închise poarta, i s-a întors s vad despre ce-i vorba. Când a v zut funia c zut de pe proptele a început s țipe disperat :

- Tuulaai, covoarele mele, tulai Doamneee, mi-o furat covoarele!

- Ce covoare tu, cine le-o furat?

- Covoarele fetelor Patriche, covoarele ele noi, le-am scos la aer s le ia soarele i le - au furat hoții, tulai Doamnee!!

Patriche începu s înțeleag .

- Ai pus covoarele pe parg i le-ai l sat în curte?

- Ia, le-am l sat s le ia soarele i aerul!

- Hirea-i a dracului de proast !

Era femeie harnic Fronica, avea cinci fete i la toate le-a țesut covoare frumoase. Dou erau m ritate i i-a crescut inima când le-a pus zestrea în c ruț și le auzea pe femei cum îi l udau covoarele.

„Uitați-v muieri iute, / C-am venit cu haine multe, / Tot de mireas cusute.

Uite una, uite dou , / Toate îs f cute nou .

Uite patru, uite cinci, / Tot cusute cu arnici.

Uite cinci i uite ase, / Tot cusute cu m tase.

Soacr mare stric patu, / C ț-duce nora altu.

Stric patu i p celu, / C ț-i face ca cercelu. / U iu, iu iu!”

Patriche a plecat de dimineaț la coas i Fronica a r mas s fac mâncare i pe la amiaz s ajung i ea, s mănçe împreun i s mai risiche brazdele.

Pân s fiarb zama, s-a gândit s scoat covoarele la soare, s se mai aeriseasc . Le-a pus pe funie i le-a ridicat cu pr jinile, s vad cine trece pe drum ce covoare frumoase are, pentru celelalte trei fete care- i a teptau rândul la m ritat. Era me ter Fronica la țesut și cumnat -sa Marea i-a împletit ciucuri frumo i.

Acum î i smulgea p rul din cap disperat c a r mas f r ele.

Patriche, dup ce i-a întors un dos de palm , a desh mat una din iepe, a înc lecat-o i a dat s ias pe poart dar s-a întors i a luat biciul, apoi a pornit în galop pe uliț în jos Când a ajuns la cruce s-a oprit, s-a uitat în dreapta i în stânga, ne tiind încotro s-o apuce. A v zut ni te copii care se jucau la umbr , sub un m r.

- M copchii, n-ați v st ni te oameni str ini pe aici?

- Ba da nene, au fost c ruțe cu cortorari, au venit dou de câte Hendorf i s-au oprit aici la crepl , apoi au mai venit dou fugind, de pe ulița din sus, apoi s-o dus toate patru în galop cât B rcut.

- Demult?

- Nu demult, când o fluierat trinu de amiaz .

Patriche îndemna iapa și porni în galop dar al sat domol când a ajuns la Brazi. De obicei acolo se a ezau cortorarii cu tab ra, aproape de creple. St teau acolo câteva zile și umblau prin sat și vând f ra e, spoitoare, țes li, cazane. Reparau oale, c ld ri și lighene de tabl . Cortor rițele, cu puradeii după ele umblau cu cer itu și cu ghicitu. Dacă apucau și între în curte nu le mai scoteai până nu c p tau ceva de mâncare, f in , sl nin , o coast de porc, orice. Cele mai dibace terpeleau câte o g in r t cit prin praful uliții. Legau un bob de porumb de un fir de aț și-l tr geau după ele. După ce g ina înghițea bobul, o prindeau și suceau gâtul și o ascundeau în tr istile imense de care nu se desp rțeau. Când nu mai g seau de lucru și nici de cer it și i adunau corturile și plecau mai departe. Patriche tr gea n dejde și g seasc acolo și fiind aproape, și și fac și dea covoarele de bun voie ca și nu cheme oamenii din sat.

Nu erau, și a pornit iar în galop până în Brcut unde a aflat că au trecut prin sat și r și se opreasc . A crezut că s-au dus spre oar , și ajung în F g ra dar, tot ni te copii și-au spus că au luat-o c tre Seli tat.

S-a oprit un pic, nu cuno tea locurile. În Seli tat avea prieteni, când era ficior a fost de câteva ori la joc dar pe dincolo, pe la Capu Dumbrii pe unde era drumul dintre Reti și Seli tat. Pe aici n-a mers niciodată , nu tia cât de lung e drumul. și-a f cut cruce și a pornit mai departe. A mers o bucat pe drumul pietruit, apoi a trecut printr-o p dure și și-a descoperit aproape de sat.

Al sat iapa la pas, și vad ce fac, și se orienteze.

C ruțele erau așezate cu oiștea c tre drum, caii erau desh mați și niște b ieți și împiedicau și le d deau drumul la iarba dintr-o margine de pârâu. Femeile preg teau mâncarea, unele scoteau din traiste bucate pentru pus în oale, copiii mai mari aduceau lemne pentru foc, puradeii mai mici alergau în pielea goal printre c ruțe, b rbații ridicau corturi iar cei mai b trâni, b rbo și i guralivi, și-au întins la pove ti în spatele c ruțelor.

Când a ajuns aproape, Patriche a n v lit între ei zbierând și lovind cu biciul în dreapta și-n stânga și-a împr tiat ca uliu g inile. În timp ce lovea și zbiera, privea c ruțele și vad în care sunt covoarele. Când le-a v zut legate într-un țol, a mai dat o tur de lovituri, apoi și rind jos a luat leg tura a aruncat-o pe spatele iepei și înc lecând a pornit în galop spre sat.

Acolo și-a oprit și și trag sufletul la Niculaiu Ghergheoni, un cons tean însurat în Seli tat, a cerut un pahar cu apă și și-a povestit acestuia p țania. După ce a r suflat un pic, a ad pat iapa și apoi a pornit la deal spre Dumbravi și când și-a început a înnopta a ajuns acas .

- M Patriche, da nu ț-o fost fric și te bagi între ei, erau mulți și puteau și te omoare și nu tia nime de tine.

- Da cum și nu-mi hie fric . C de fric zgheram ca un apucat și d deam cu ghiciu unde nimeream. M-am repezit întâi între femei și le fac și urle ca și și z p cesc, c unde am dat cu ghiciu o plesnit și c mașa și chelea, unde am dat o țășnit sânge și nu m-am uitat c și b trân ori tân r, c și femeie ori b rbat, zgheram și plesneam, numa pe ia mici și-am ferit și n-am dat, pe ilalți și-am plesnit și și-am risichit și până și-o hi descebul, eu am eram cu covoarele în Seli tat, între oameni.

- și nevast și-ta ce-o zis când ai ajuns acas ?
- Ce și zic ? Tulai Patriche, f ghine și nu da!
- și-ai dat?
- Numa odat , da o plesnit și de pe ea.

Victor Neghin

OCTAVIAN GOGA - POET AL VIEȚII LITURGICE

Interviu cu doamna scriitoare
prof. dr. **Maria-Daniela P n zan,**
Colegiul Național „Gh. Laz r” Sibiu,
membru al Uniunii Scriitorilor, Filiala Sibiu

Dup Mihai Eminescu - *poetul nepereche*, Octavian Goga - *poetul p timirii noastre* - este, inconfundabil, cel mai de seam gazetar i poet român. *Vocația sa publicistic se împlete te organic cu vocația liric , narativ , dramatic i oratoric , poetul de la R inari reu ind s determine un stil nou, viu i sugestiv, apropiat de fondul perceptiv al cititorilor s i*, dup cum aprecia poetul Ion Dodu B lan în prefața c rții *Octavian Goga - Publicist i mentor de reviste*. În prezentul interviu ne propunem s oglindim o component important în opera literar i publicistic a lui Octavian Goga: ideile liturgice în lirica celui de-al doilea scriitor important dup Mihai Eminescu. i de această dat , distinsa autoare a volumului *Poezia religioas româneasc . O istorie comentat ,* Maria-Daniela P n zan a r spus cu aceea i amabilitate la realizarea acestui interviu, fapt pentru care țin s -i transmit cele mai sincere mulțumiri din partea mea, precum și a cititorilor revistelor „Rapsodia” i „Cenaclul de la P ltini ”.

1. V propun ca, în debutul interviului, s ne spuneți ce v-a determinat s editați această carte, în care un loc aparte este rezervat lui Octavian Goga, sub titlul de *Poet al vieții liturgice*?

Această carte are o poveste interesant . Prima ediție a c rții, „*Poezia religioas româneasc . Eseu monografic*”, a ap rut în 2006 la Editura „Reîntregirea” din Alba Iulia și a redat conținutul unei lucr ri de disertație la Masterul de Teologie Sistematic , pe care l-am absolvit sub îndrumarea ÎPSS Mitropolit Andrei al Clujului. „*La Început a fost ...Iubirea. Meditații asupra poeziei religioase române ti*” – acesta era titlul disertației. Au urmat apoi trei ani de Studii Doctorale, sub îndrumarea Domnului Prof. univ.dr. Ion Buza i, tot la Alba Iulia. Am completat primul eseu monografic cu ample i noi comentarii, dovad incontestabil a existenței unor paliere multisemnificative în lirica noastră . Teza de doctorat a fost publicat în 2010, la Editura „Dacia” din Cluj-Napoca, cu titlul „*Coordonate religioase ale poeziei române ti*”. Preocup rile pentru poezia religioas nu s-au oprit îns la acel moment. Alte pagini inedite au îmbog țin patrimoniul liric, astfel c am schimbat i formatul c rții, de la A 5 la B 5, absolut obligatoriu în privința aspectului. Din această panoram a literaturii religioase nu putea lipsi, nu-i a a?, nici Octavian Goga. Poetul nostru sibian, n scut la R inari, este un poet exemplar, de factur religioas , a c rei oper tr iește în respirațiile adânci, eterne ale divinit ții.

2. Care au fost factorii care au contribuit la afirmarea lui Octavian Goga ca poet al vieții liturgice a satului transilv nean?

Octavian Goga m rturisea în *Fragmente autobiografice* c a pornit în literatur de la ideea de monografie a satului: „*am crezut c satul reprezint prin sine unitatea organic a sufletului acestui popor*”. De aceea, spunea Goga, primul volum de versuri ar fi trebuit s poarte titlul *Acas* , pentru c întotdeauna a avut mare iubire i pre uire fa de satul natal i de ranul român: „dac a c uta s hot r sc printr-un fel de analiz , uitându-m foarte adânc în mine, de unde purced leg turile mele indestructibile cu via a popular , a ajunge pân acolo la acele clipe ale serilor de var , când împreun cu p rin ii mei, acel preot de la ar , cu mama mea, i cu fra ii mei, toat familia, ne cufundam în marele suflet al ranului român”.

3. Care sunt izvoarele de inspirație care l-au determinat pe Octavian Goga s devin unul din cei mai distinși poeți ai vieții liturgice?

Cu certitudine, satul și viața religioasă a acestuia au fost sursa de inspirație a poetului: poezia mesianică a lui Goga izvorăște din acel suflet al românului care a trăit convingerea că „satul, acest *acas*, acest topos autohton este patria propriu-zisă a poetului ca și la vechii greci unde cetatea, satul cîntărea ființa a unei patrii. Pentru sufletul popular, satul înlocuiește Patriea. Românul reprezintă pentru Goga unitatea de simțire, de gândire, este un tot organic, satul fiind Patriea, tendința lui Goga va fi de-a purturi cât mai adânc în matca aceasta.” (așa cum susținea și Ioan Alexandru).

4. Vă propun să prezentați o analiză sumară a poeziilor scrise de Octavian Goga în care se regăsește viața liturgică a satului natal, Rîni.

Textul de referință al poeziei lui Goga, *Rugăciune*, este o mîrturisire de credință, în care se regăsește, fără nicio îndoială, viața liturgică din Rîni. Adresarea directă este vie, autentică, izvorâtă dintr-un suflet tulburat de sacralitatea toposului căruia îi aparține. În această artă poetică mesianică, Goga definește și exemplifică artistic ceea ce Nichifor Crainic spunea că este „actul cel mai dureros, dar și cel mai eroic, care e renunțarea de sine, această jupuire sângeroasă a individualității proprii, pentru a-și turna viața într-un canal îndiguit de altcineva, care e legea dumnezeiască. Renunțarea presupune dragoste de Dumnezeu atât de înflăcărată, încât prefăce în scrum orice rest al dragostei de sine”: „Rătăcitor, cu ochii tulburi, / Cu trupul istovit de cale, / Eu cad neputincios, stăpâne, / În fața strălucirii tale. / În drum mi se desfășură pești, / În-negură se-mbracă zărea, / Eu în genunchi spre tine caut: / Părinte, orânduie-mi că rarea!”

Ca în lirica lui G. Coșbuc, și la Octavian Goga întâlnim aceeași viziune creatoare de lume, o lume îmbisericită, care-și trăiește pețimirea și amarul în glasul de aramă al satului, topos liturgic, în cântarea întregului neam care trăiește cu neajudea în mîntuire, izbăvire, iubire și Înviere: „În suflet seamănă-mi furtună, / Să-l simt în matca-i cum se zbate, / Cum tot amarul se revărsa / Pe strunele înfiorate; / Și cum sub bolta lui aprins, / În smălde de fulgere albastre, / Închiagă-și glasul de aramă: / Cîntarea pețimirii noastre.”

6. În subiectul abordat, îl definiți pe scriitorul Octavian Goga drept *apostol al neamului său de țărani*. Vă rog să exemplificați această calitate cu care îl investiți pe Goga.

Apostol al neamului său de țărani, a căror durere o împărtășește asumându-și-o, poetul Goga simte tîrziu rugăciunii și în elegența salvarea neamului său. Aceasta depinde și de Poetul care trebuie să fie, așa cum a declarat el însuși, „un luptător, un deschizător de drumuri, un mare pedagog al neamului din care face parte, un om care filtrează durerile poporului lui și se transformă într-o trâmbiță de alarmă.” Iubirea de Patrie și găsesc ecou nestins în poezia care este rugăciunea celui ce caută sensul ființei sale în patrie și-n istorie. Cîntându-și sensul vieții, el se identifică cu sensul vieții liturgice a neamului de țărani din care și-a adăpat mereu sufletul, prin asumarea suferințelor de veacuri ale acestuia. Ruga poetului este sfîșietoare, trădînd o înaltă apostolică iubire: „de durerea altor inimi / Învașă-mă pe mine-a plînge”.

7. Cum se regăsește suferința neamului în lirica liturgică a lui Octavian Goga?

Suferința, durerea sunt profunde în lirica lui Goga. Ele au sens mesianic. Îngemînd armonios frumusețea și dorul, iubirea și tristețea, cîntecul și lacrima, poetul personifică durerea neamului său, durere care este resimțită de fiecare în parte, dar într-un tot organic din noi, prin lacrimile care podidesc făptura îndurerată a neamului: „La noi sunt codri verzi de brad / și câmpuri de mîtase; / La noi atîta fluturi sunt, / și-atîta jale-n cas. / Privighetori din alte țări / Vin doina să ne-asculte; / La noi sunt cîntece și flori / și lacrimi multe, multe.” Nemuritoare sunt poeziile precum: *Apostolul*, *Dascălul*, *Discoli*, *Mama*, *Mi-ăbătut un moș la poartă*. Nici un alt poet român nu a adus elogiul acestor apostoli ai satului românesc atât de frumos precum Goga.

8. Afirmăți, în cartea amintită, că în lirica lui Goga un rol de primă importanță îl reprezintă

---

biserica din sat. V rog să consemnați câteva aspecte definitorii ale acestui așezământ în viața noastră. În viziunea lui Octavian Goga, preotul este apostol al neamului și al iubirii creștine care aduce mesajul lui Hristos, mesajul Învierii Lui, al regnării libertății spiritului. Zvonul din dumbrava satului se stinge „ca o vecernie domoală” iar poporul se strânge în jurul apostolului, „mo neag albit de zile negre”, ca să asculte cuvântul de învățură în care plâng „atâtea patimi”, „i-atâta dor de clipă răzbușnică sfântă”. Aceiași imagine a înbisericii reînviază lectorului care se lasă fascinat de povestea apostolului satului românesc, care vine în fața lumii cu o credință nestrămutată în salvarea neamului și-n Înviere. Universul întreg este hristic, purtând coroana muceniciei lui de apostol: „Din cetățuia strălucirii / Coboară razele de lună, / Pe-argintul frunzei lui boltite / Din aur împletesc cunună / Cuvine-se hirotonirea / Cu harul cerurilor / Drept-vestitorule apostol / Al unei vremi ce va să vie!”

9. Ce reprezintă, în concepția și lirica lui Goga, preotul și dascălul în viața satului? Vorbiți despre această viziune a lui Octavian Goga, despre cele două personalități ale satului.

Nu numai preotul este un apostol și-un mântuitor al Învierii lui Hristos, al credinței străbune. Dascălul și Dascăliana aceeași menire. Pentru poetul Octavian Goga, dascălul satului românesc este un sfânt care-i apare dintr-o icoană veche, „cu fața blajină, cu zâmbet bun, cu ochi cuminți și limpezi, strălucitori de lacrimi și lumină”. Învățătura cea bună a dascălului din sat, primit în vremea copilăriei, este păstrată în suflet pentru totdeauna. Lumina din ochii învățătorului regăsit în strana din Biserica de-acasă nu poate fi decât seninătate și împăcare sufletească, Lumină purificatoare și mântuitoare, care a strălucit, prin vremuri, cîrările pribege ale satului: „Căci simt plutind prin focul de tîmbe / Sfințenia cântărilor preacurate, / Ce-a rumenit o lume cu senina / Cucernicie-a vremilor uitată. / Și-n ochii tăi văd strălucind scînteia / Din focul mare-al dragostei de lege, / Ce prin potopul veacurilor negre / Ne-a luminat cîrările pribege.” Aceiași menire sfântă are, în satul ardelean, *Dascăliana* pe care Goga o vede ca fiind „A vremii noastre drept muceni / Copil blajin, cuminte prea devreme, / Sfielnic, blăndesc și...” și *Dascăliana* este plină de Lumină sfântă, pentru că ea este „din leagăn sorocul sfială” iar pe buza ei „n-a tremurat ispita”. Nu întâmplător, în zâmbetul *Dascălianei* este „seninătatea slovei din Scriptură”, pentru că misiunea învățătorului în satul românesc a avut întotdeauna o aură de sfințenie.

10. Cum se regăsește în lirica sa viața liturgică a comunității satului său natal, Rîinari?

Cred că în poezie Octavian Goga se identifică întru totul cu satul său natal, cu participările din copilărie și adolescență la slujbele liturgice, la obiceiurile preluate din străbuni și transmise mai departe. Satul Rîinari îi găsește expresie în imaginea iconică a mamei, a obiceiurilor de Crăciun sau de Paști, pe care poetul le exprimă prin forța expresivă a limbajului său. Iată, de pildă, texte care fremătă de ritmul liturgic al vieții satului: *Srbtoarea*, *Mo Crăciun*, *La groapa lui Laie*, *Iisus pe valuri*, *Pace*, *Colind*. *Srbtoarea* Învierii este o srbtoare a Luminii, a credinței în puterea de izbăvire a neamului obidit, pe care poetul îl cheamă la Înviere, deoarece „Eu cerului văstrig durerea și Dumnezeu din cer aude!”. În poezia *Mama*, Goga imaginează scenariul biblic al Rîstignirii lui Hristos și durerea pe care aceasta o provoacă în sufletul Maicii, suflet pe care poetul îl reînviază admirând o icoană a Rîstignirii. Această icoană îi provoacă o stare de meditație și de conștientizare a durerii ce poate străpunge sufletul unei mame. Icoană vie a Maicii Domnului, care plânge la picioarele Crucii, *Mama lui Goga* este orice mamă din Ardeal, zugrăvită în sufletului Fiului ei. Întrebările sunt retorice: „De ce și chinul unei mame / E-n preul unei mântuirii? / O văd și simt în suflet patimi / Din traiul nostru mîsurat, / Toi răstigniții mici ai sorții / Pe rînd, în mine, mi s-abat... / Și stau pierdut... În jur de mine / Se schimbă-al oamenilor val... / Ce-o fi când acum o mamă / Acolo-n satul din Ardeal?” Imaginea mamei revine și în alte poezii dar întotdeauna poetul asociază imaginea ei cu aceea a Bisericii, pentru că mînică de-acasă, din satul transilvan, îi petrece viaa

---

---

liturgic, în rug ciune i chemare sfânt . Icoana mamei care- i tr ie te senectutea în rug ciunea sfânt din Biserica satului predomin în poezia *R sun toaca*: m icu a tresare la auzul clopotului, care veste te începutul slujbei Utreniei, înaintea Sfintei Liturghii, i „cu chip frumos” alearg „în grab / la altarul Mântuitorului Hristos”. Acolo, ea are locul ei, „în col ul vechi de stran ” i „senchin -n rug ciune”. De ce alege oare Goga chipul mamei din Biserica de-acas ? În mod cert pentru c are convingerea mântuirii în lumea hristic a satului vie uind liturgic sau poate pentru c revede „o mam din Ardeal” mergând la Biserica drag din sat i, prin aceasta umplându-se de sfin enie hristic .

11. Afirmăți în paginile dedicate lui Goga c în gândirea acestuia poezia nu este altceva decât o rug ciune. Explicați-ne i această apreciere.

Din punctul meu de vedere, pentru „poetul p timirii noastre”, poezia nu este altceva decât rug ciune, întâlnire a omului cu Dumnezeu. Poezia este darul Creatorului, un dar care se revars preaplin în versurile menite s cânte „jalea unei lumi”. Poetul este un împreun -rug tor cu neamul s u, care vie uie te liturgic, dup legile nescrise ale satului, dar cre tine i p strate cu sfin enie peste vremuri. Goga devine un apostol al satului i neamului s u, pentru c , așa cum susține și Ioan Alexandru, „satul este graiul, locul unde se întrupeaz cuvântul, unde se alc tuie te rostirea i se întocme te acea stare sufleteasc de comuniune i echilibru care este originea cântecului. Odat împlinit comuniunea, odat intrat în st pânirea graiului, odat p truns în apele adânci de origine, poetul iese afar înnoit, îmbr cat cu putere i devine exponentul acestui sobor Patrie.”

12. Într-una din poeziile sale, Octavian Goga încheie cu versul: *B trâneasca i cinstita i curata noastr lege*. Despre ce lege vorbe te aici Octavian Goga?

S rb toarea Na terii Domnului Hristos îl determin pe Goga s se gândeasc la vremurile copil rieii i s scrie pentru acei copii colind tori care vestesc Na terea Pruncului din Betleem, o *Colind i un Cr ciun al copiilor*. Dar Cr ciunul nu este doar o s rb toare a copiilor. Pe Mo Cr ciun nu-l a teapt doar copila ii, ci tot satul care î i vrea de la Mo un alt fel de dar: pacea i mângâierea l untric în locul r zvr tirii amare. Mai mult de-atât, poetul îl invoc pe Mo Cr ciun i-l roag s mearg i la casa lui de-odinioar , din copil ria sa, unde: „Biata mam -nsingurat , azi e singur la mas , / Tu m car o raz -n suflet îi trimite pe fereastr / Când vezi neatins i vinul i colacul de pe mas ./ Apoi pleac Mo Cr ciune... pe oriunde- i duce darul / B trâneasca i cinstita i curata noastr lege”. Despre ce lege vorbe te oare aici Goga? F r îndoial despre „legea româneasc ”, acea lege pe care o evoc i-n testamentul s u poetic, *Dorin a*. Singura dorin pe care o poate avea un poet biruit de Iubirea de Patrie este o tr ire dup „legea româneasc ” a vie ii: dorin a lui este s vie uiasc dup legile nescrise dar eterne ale satului transilvan, care: „A teapt s se nasc / Un tân r crai coborâtor/ Din legea româneasc ”, iar sfâr itul vie ii s -l g seasc „un om de omenie”, a a cum frumos exprim graiul românesc no iunea de „om bun”. Goga subliniaz i-n aceste versuri ideea de leg tur a Poetului cu neamul s u, neam care vie uie te dup o lege cre tin autentic , într-un paradis etnic românesc, lege ce se-mp rt e te cu minunea Învierii din Taina Euharistiei care este taina nemuririi omului i, prin om, a neamului. Persoana, familia i neamul tr iesc legea moral cre tin , care este „leg tura vie între Dumnezeu i om, prin care Dumnezeu î i descoper omului voia Sa, venind în lume i cucerindu-i întreaga fiin i con tiin , iar omul i-o împrapiaz în mod creator, edificându-se pe sine în Hristos i în Biseric . Este legea persoanei i a familiei, etnic i ecumenic în acela i timp. În perioada etnogenezei, apare, în limba vorbit de înainta ii no tri, pe lâng cuvântul „lege” i adjectivul „româneasc ”. Legea româneasc nefiind altceva decât legea cre tin moral a cre tinilor români”, a a cum aprecia P rintele Ilie Moldovan.

13. Cum apreciaz p rintele Dumitru St niloae omenia româneasc , prezent la Goga, ca inspirație de împlinire uman ?

P rintele Profesor Dumitru St niloae vorbea foarte frumos vorbea despre „omenia româneasc ”, prezent i-n poezia lui Goga, ca aspira ie de împlinire uman i necesar mântuirii. În eseu „*Reflecții despre spiritualitatea poporului român*”, P rintele spunea c : „A fi om de omenie înseamn a fi om adev rat, a fi realizat adev ratele calit i de om.” Octavian Goga a adus poeziei române ti „o nou viziune religioas a naturii sau a mediului cosmic al neamului nostru, - tr s tur ce n-a fost observat de critica literar , atent numai la accentul patriotic al acestui poet. Peisajul descris de el sufer o ac iune deosebit pe care am putea-o numi fenomen de îmbisericare a naturii. (...) Natura cu m re iile ei devine astfel un act de pr znuire liturgic a Creatorului ei, fiindc un zvon de liturghie cânt mereu în sufletul lui, venind din adâncimile copil riei. E biserica din R inari, extins asupra mediului cosmic i confundat cu întreaga f ptur v zut . (...) Cosmosul nu delibereaz asupra existen ei sau inexisten ei lui Dumnezeu, ci îl pr znuie te ca într-o imens liturghie prin duhul sublim, r sfrânt în f pturi din atotputernicirea Creatorului lor.”

14. În încheierea acestui dialog evocator v propun s formulați câteva concluzii despre Octavian Goga în calitatea sa de cel mai important poet al vieții liturgice în lirica româneasc .

Poet al vie ii liturgice a satului i a neamului s u, Octavian Goga „a fost o necesitate istoric absolut , mare poet”, deoarece (îl citez pe Ioan Alexandru) „prin graiul s u vorbesc Dasc lul i D sc li a, Plugarul i Cosa ul, Cl ca ul i L utarul, Preotul i Copilul, dar i Natura, Oltul, i Codrul, Diminea a i întirumul i S rb torile, Plugul i Mun ii, Holdele i Semin ele, Casa i Vatra i tot ce ine de rânduiala i fiin a acestui topos str vechi.

Departa de a considera c am epuizat prezentarea operei liturgice a lui Octavian Goga, aceasta fiind deosebit de bogat , situându-l pe poetul de la R inari pe primul loc în postura de poet liturgic, v propun s ne oprim aici, nu înainte de a v transmite cele mai calde mulțumiri din partea mea și a colegilor din cenaclu, pentru amabilitatea și valențele literare ale interviului. Ne-ați onorat cu câteva luni de zile în urm cu prezentarea voluminoasei c rți *Poezia religioas româneasc . O istorie comentat* . Este cea de-a 22-a carte care a ieșit de sub pana minții dvs. și care v reprezint în postura de mare scriitoare în literatura româneasc de acum i din totdeauna. Înc o dat v mulțumesc i v a tept m la o nou reîntâlnire unde s ne încântați cu o nou oper literar care s v reprezinte în postura de scriitoare în elita literaturii române.

Casa memorială „Octavian Goga” din Rășinari